

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Φορολογικός Έλεγχος:

**Η εφαρμογή έμμεσων τεχνικών προσδιορισμού του εισοδήματος
ως εργαλείο φορολογικού ελέγχου**

Πόρτολας Παναγιώτης

Επιβλέπων Καθηγητής: Γιαννόπουλος Βασίλειος

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Καλαμάτα, Μάϊος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Γιαννόπουλος Βασίλειος (Επιβλέπων Καθηγητής)
Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

**Σπηλιόπουλος Οδυσσέας
Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

**Νικολόπουλος Σωτήριος
Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

Ο Πόρτολας Παναγιώτης

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

*Αφιερώνεται στην κόρη μου
Μάρθα και τη σύζυγο μου Γαρυφαλιά*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στους καθηγητές μου, των οποίων η συμβολή ήταν καθοριστική ώστε να εμπεδώσω τα γνωστικά αντικείμενα που μας δίδαξαν και να ολοκληρώσω αυτό τον κύκλο σπουδών.

Ιδιαίτερα επιθυμώ να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου και επιβλέποντα την παρούσα διπλωματική εργασία, κ. Γιαννόπουλο Βασίλειο για την καθοδήγηση, τις πολύτιμες συμβουλές του και την άμεση ανταπόκριση του, τόσο κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας, όσο και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Καθηγητές κ. Σπηλιόπουλο Οδυσσέα και κ. Νικολόπουλο Σωτήριο, για την συμμετοχή τους στην τριμελή επιτροπή και για το χρόνο που αφιέρωσαν στη μελέτη αυτής.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους συναδέλφους μου και στην οικογένεια μου, για τη αμέριστη βοήθεια που μου παρείχαν, τη συμπαράσταση και την κατανόηση τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	viii
ABSTRACT.....	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	x
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	xi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Κεφάλαιο 1: Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή, Παραοικονομία	4
Εισαγωγή.....	4
1.1 Έννοια και Αιτίες της Φοροδιαφυγής.....	4
1.2 Έννοια και Αιτίες της Φοροαποφυγής.....	6
1.3 Έννοια και Αιτίες της Παραοικονομίας.....	7
1.4 Συνέπειες των φαινομένων της Φοροδιαφυγής, Φοροαποφυγής και Παραοικονομίας.....	9
1.5 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.....	10
Κεφάλαιο 2: Φορολογικός Έλεγχος	16
2.1 Έννοια, Σκοπός και Αρμόδια Όργανα Φορολογικού Ελέγχου	16
2.2 Είδη και Στάδια Φορολογικού Ελέγχου.....	17
2.3 Άμεσες Μέθοδοι ελέγχου.....	21
2.3.1 Έννοια και Ελεγκτικά Προγράμματα.....	21
2.3.2 Ιστορική Αναδρομή Αμέσων μεθόδων ελέγχου.....	22
Κεφάλαιο 3: Έμμεσες Μέθοδοι Ελέγχου για τον προσδιορισμό του Εισοδήματος	24
Εισαγωγή.....	24
3.1 Η Έννοια και προέλευση των Εμμέσων Μεθόδων Ελέγχου για τον προσδιορισμό του Εισοδήματος	24
3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο εφαρμογής Εμμέσων Μεθόδων ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος	26
3.3 Πεδίο εφαρμογής των εμμέσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος.....	29

Κεφάλαιο 4: Προσδιορισμός Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων με εφαρμογή Εμμέσων Τεχνικών Ελέγχου.....	31
Εισαγωγή.....	31
4.1 Τεχνική Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου (source and application of funds method).....	31
4.1.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου	31
4.1.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου	33
4.2 Τεχνική Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου (net worth method).....	37
4.2.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου.....	37
4.2.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου	38
4.3 Τεχνική Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditures method)	40
4.3.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	40
4.3.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	42
4.4 Παραδείγματα Εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών προσώπων.....	44
4.4.1 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου.....	47
4.4.2 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου.....	50
4.4.3 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά του φορολογουμένου.....	52
Κεφάλαιο 5: Προσδιορισμός Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Οντοτήτων, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, με εφαρμογή Εμμέσων Τεχνικών Ελέγχου.....	54
Εισαγωγή.....	54

5.1 Τεχνική Ελέγχου της αρχής των αναλογιών (mark up method)	54
5.1.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της αρχής των αναλογιών	54
5.1.2 Μεθοδολογία της Τεχνικής Ελέγχου της αρχής των αναλογιών	55
5.2 Τεχνική Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method)	57
5.2.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών	57
5.2.2 Μεθοδολογία της Τεχνικής Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών	58
5.3 Πρακτική Εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου των φυσικών και νομικών οντοτήτων, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα	60
5.3.1 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών.....	60
5.3.2 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.....	63
Κεφάλαιο 6: Σκέψεις, Προβληματισμοί και Κριτική των εμμέσων τεχνικών ελέγχου.	74
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	78
Βιβλιογραφία - Πηγές.....	85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	92

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι έμμεσες μέθοδοι προσδιορισμού του εισοδήματος, δια της εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, αντικατοπτρίζουν μια σημαντική αλλαγή του τρόπου σκέψης των Φορολογικών Διοικήσεων, παγκοσμίως, και μια νέα εποχή ελέγχου. Καθιερώνονται ως ένα από τα ισχυρότερα όπλα, που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση, για την καταπολέμηση των φαινομένων της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει την έννοια του νεοφανούς – για τη χώρα μας – θεσμού των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, οι οποίες εφαρμόζονται στα πλαίσια του Φορολογικού Ελέγχου και αποσκοπούν στον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος της ελεγχόμενης οντότητας.

Αρχικά, προσεγγίζονται οι αιτίες ύπαρξης του φορολογικού ελέγχου, το περιεχόμενο αυτού, καθώς και η έννοια και η εξέλιξη των αμέσων μεθόδων ελέγχου. Στη συνέχεια, παρατίθενται και επιχειρείται η ανάλυση της βασικής φιλοσοφίας και μεθοδολογίας των πέντε εμμέσων τεχνικών ελέγχου σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά και μέσω παραδειγμάτων εφαρμογής τους. Μελετώνται, συνδυαστικά, διεθνείς απόψεις μελετητών των εν λόγω τεχνικών ελέγχου, αποτελέσματα ερευνών και οδηγίες παγκόσμιων οργανισμών, καθώς και πρακτικές, που ακολουθούν οι φορολογικές διοικήσεις, παγκοσμίως, κατά την εφαρμογή τους. Τέλος, αναλύονται τα πλεονεκτήματα, αλλά και οι δυσχέρειες και τα μειονεκτήματα, που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή τους.

Δεδομένης της πρόσφατης εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου στην ελεγκτική διαδικασία από την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση, η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να συνδράμει στην ενίσχυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, στη δημιουργία νέων ερεθισμάτων, προς μελέτη, αλλά και στη βελτίωση διαφόρων πτυχών του θεσμού αυτού.

Λέξεις Κλειδιά: Φοροδιαφυγή, Φορολογικός Έλεγχος, Άμεσες Μέθοδοι Ελέγχου, Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

ABSTRACT

The Indirect Methods of Determining Income, through the application of Indirect Audit Techniques, reflect a significant change in the way of thinking of the Tax Administrations, worldwide, and a new area of tax audit. They are applied as one of the strongest weapons, which are available to the Tax Administration, to combat the phenomena of tax evasion, tax avoidance and the black economy.

In this paper, an attempt is made to approach the concept of the new - for our country - institution of indirect audit techniques, which are applied in the context of the Tax Audit and aim to determine the taxable income of the audited entity.

First of all, the reasons for the existence of tax audit, its content, as well as the meaning and evolution of direct audit methods are approached. Then, the analysis of the basic theory and methodology of all five indirect audit techniques are presented, both at a theoretical level and through examples of their practical application. In combination, international views of scholars of these audit techniques, the results of surveys and guidelines of global organizations are examined, as well as practices, which are followed by tax administrations, worldwide, during their implementation. Finally, the advantages, but also the difficulties and disadvantages, which arise during their application, are analyzed.

Given the recent application of indirect audit techniques in the audit process by the Greek Tax Administration, the present work aspires to contribute to the enriching of the existing literature, to the creation of new stimuli for study, but also to the improvement of various aspects of this institution.

Keywords: Tax Evasion, Tax Audit, Direct Audit Methods, Indirect Audit Techniques

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1.3.1 Εννοιολογική διαφορά φαινομένων φοροδιαφυγής και παραοικονομίας.....	8
Γράφημα 1.5.1 Παραβατικότητα Μερικών Επιτόπιων Ελέγχων (Προληπτικών) Δ.Ο.Υ. και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.....	11
Γράφημα 1.5.2 Προληπτικοί Έλεγχοι Δ.Ο.Υ. και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.....	12
Γράφημα 1.5.3 Μερικοί και Πλήρεις Έλεγχοι Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ.....	13
Γράφημα 1.5.4 Αποτελέσματα Υποθέσεων Ελέγχου με χρήση εμμέσων τεχνικών.....	15

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1.1.1 Αποτελέσματα έρευνας ΟΟΣΑ για την έμπρακτη εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου.....	27
Πίνακας 4.1.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου.....	35
Πίνακας 4.2.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου της Καθαρής Θέσης του φορολογουμένου.....	40
Πίνακας 4.3.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.....	44
Πίνακας 4.4.1.1 Ισοζύγιο Πηγών και Αναλώσεων Κεφαλαίων / Εσόδων.....	48
Πίνακας 4.4.1.2 Υπολογισμός Μεταβολών Εισπρακτέων Λογαριασμών.....	50
Πίνακας 4.4.1.3 Υπολογισμός Μεταβολών Πληρωτέων Λογαριασμών.....	50
Πίνακας 4.4.1.4 Υπολογισμός Μεταβολών Προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους.....	51
Πίνακας 4.4.1.5 Υπολογισμός Υπολοίπου μεταξύ διαθεσίμων και αναλωθέντων κεφαλαίων.....	51
Πίνακας 4.4.2.1 Πίνακας Ενεργητικού – Παθητικού.....	52
Πίνακας 4.4.2.2 Πίνακας Καθαρής Θέσης.....	52
Πίνακας 4.4.3.1 Πίνακας Τεχνικής ελέγχου του ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και των Δαπανών σε μετρητά.....	53
Πίνακας 5.3.1.1 Υπολογισμός Περιθωρίου μικτού κέρδους επί πωλήσεων και Αναλογίας κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων.....	62
Πίνακας 5.3.1.2 Προσδιορισμός Εσόδων με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών.....	62
Πίνακας 5.3.1.3 Προσδιορισμός της Αποκρυσβείσας Φορολογητέας Ύλης με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών.....	63
Πίνακας 5.3.1.4 Υπολογισμός Περιθωρίου μικτού κέρδους επί του κόστους πωλήσεων.....	63
Πίνακας 5.3.1.5 Προσδιορισμός Εσόδων με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών.....	63
Πίνακας 5.3.1.6 Προσδιορισμός της Αποκρυσβείσας Φορολογητέας Ύλης με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών.....	64

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Α.Δ.Ε.	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Υ.Ο.	Απόφαση Υπουργού Οικονομικών
Γ.Γ.Δ.Ε.	Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων
Γ.Γ.Π.Σ.	Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων
Δ.Ο.Υ.	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΚΕ	Ελεγκτικό Κέντρο
Κ.Β.Σ.	Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων
Κ.Α.Δ.	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΕΜΕΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων
ΚΕΦΟΜΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου
Κ.Φ.Ε.	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
Κ.Φ.Δ.	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΟΔ	Πολυγραφημένη Υπουργική Εγκύκλιος
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.	Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων
ΦΑΕ	Δ.Ο.Υ. Φορολογίας Ανωνύμων Εταιριών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως βασική πρόκληση της σύγχρονης κοινωνίας, παγκοσμίως, θεωρείται η επικράτηση του προσωπικού οικονομικού συμφέροντος έναντι του δημόσιου. Στο πλαίσιο της οικονομίας, αυτό συνεπάγεται τη συσσώρευση πλούτου χωρίς αντίστοιχη συμμετοχή στα δημόσια βάρη. Προς αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, όλες οι ανεπτυγμένες χώρες προβαίνουν σε εναρμόνιση των φορολογικών νομοθεσιών τους και επικεντρώνονται στην υποστήριξη των διαδικασιών του φορολογικού ελέγχου, αναγνωρίζοντας το ρόλο του στην εύρυθμη λειτουργία και ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, αλλά και των μεμονωμένων εθνικών οικονομιών.

Στη χώρα μας, επί σειρά δεκαετιών, ο βασικός προβληματισμός της Φορολογικής Διοίκησης και ιδιαιτέρως, του Έλληνα πολίτη, συνίσταται στο βαθμό έμπρακτης εφαρμογής της Συνταγματικής Αρχής, περί δίκαιης και χωρίς διακρίσεις συνεισφοράς όλων των πολιτών στα δημόσια βάρη και στο βαθμό επιβάρυνσης των εντίμων φορολογουμένων, με τα βάρη που αναλογούν σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί και θεσμοθετηθεί, παγκοσμίως, θεωρούνται ως ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας. Αποσκοπούν στην αποκατάσταση και εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης, στην αποκάλυψη της αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης, στην ενίσχυση των δημοσίων εσόδων προκειμένου να βελτιωθούν οι δημόσιες παροχές, στην υποστήριξη του σχεδίου εναρμόνισης των φορολογικών νομοθεσιών των ανεπτυγμένων χωρών και εντέλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, παγκοσμίως.

Στην Ελλάδα, για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, ως νεοφανή θεσμό δεν υπάρχει επαρκής εμπειρία και βιβλιογραφία για την εφαρμογή τους. Επιπλέον, η έλλειψη επαρκών επίσημων στατιστικών και εμπειρικών στοιχείων δεν μας βοηθά να εκτιμήσουμε το βαθμό αποτελεσματικής εφαρμογής τους από την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση.

Κατόπιν των ανωτέρω, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση του βαθμού που μπορούν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά ως εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Ειδικότερα φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις στους ακόλουθους προβληματισμούς:

- Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έχουν τη δυνατότητα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και αποκατάστασης της φορολογικής δικαιοσύνης;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής τους και ποια τα μειονεκτήματα τους;

- Σε ποιο βαθμό η Ελληνική Φορολογική Διοίκηση προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου να διασφαλίσει την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή τους;

Για τη διερεύνηση των ανωτέρω προβληματισμών, στο πλαίσιο της εργασίας αυτής, επιχειρήθηκε η θεωρητική προσέγγιση της έννοιας, της βασικής φιλοσοφίας και μεθοδολογίας των μεθόδων αυτών, των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων τους και των προϋποθέσεων αποτελεσματικής εφαρμογής τους, μέσα από την παράθεση και ανάλυση διεθνών απόψεων μελετητών, αποτελεσμάτων ερευνών και εγχειριδίων οδηγιών παγκόσμιων οργανισμών (π.χ. ΟΟΣΑ, Δ.Ν.Τ.), του θεσμικού πλαισίου και των πρακτικών εφαρμογής τους, παγκοσμίως, αλλά και στην Ελλάδα και τέλος μέσω παράθεσης παραδειγμάτων πρακτικής εφαρμογής τους.

Για τη θεωρητική και ερευνητική προσέγγιση των ανωτέρω προβληματισμών, επί της εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η παρούσα εργασία δομείται σε έξι κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην έννοια των φαινομένων της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και παραοικονομίας. Παρατίθενται οι εννοιολογικές διαφορές αυτών, οι αιτίες και οι συνέπειες τους και οι συνθήκες ανάπτυξης τους στην Ελληνική πραγματικότητα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση της έννοιας, του σκοπού και των αρμόδιων οργάνων του Φορολογικού Ελέγχου. Επίσης, γίνεται μια αναφορά στα είδη και τις διαδικασίες του φορολογικού ελέγχου. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται, συνοπτικά, η έννοια και η διαχρονική εξέλιξη των Αμέσων Μεθόδων Ελέγχου.

Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η έννοια και η προέλευση των εμμέσων μεθόδων ελέγχου. Αναφέρεται, στη συνέχεια, το ισχύον Ελληνικό Νομοθετικό πλαίσιο, που τις διέπει, καθώς και το πεδίο εφαρμογής τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το περιεχόμενο και η μεθοδολογία των εμμέσων τεχνικών ελέγχου φυσικών προσώπων και ειδικότερα, της Τεχνικής της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου, της καθαρής θέσης του φορολογουμένου και του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά. Προς αρτιότερη απεικόνιση της μεθοδολογίας των τεχνικών, αυτών, ακολουθούν παραδείγματα εφαρμογής τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το περιεχόμενο και η μεθοδολογία των εμμέσων τεχνικών ελέγχου φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και νομικών οντοτήτων, τα οποία ασκούν ή αποδεικνύεται ότι, ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και ειδικότερα της Τεχνικής της αρχής των αναλογιών και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου

εργασιών. Όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο, παρατίθενται παραδείγματα πρακτικής εφαρμογής των συγκεκριμένων τεχνικών ελέγχου.

Στο έκτο κεφάλαιο, επιχειρείται μια κριτική προσέγγιση των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων και των προβληματισμών, που απορρέουν από την εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου.

Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα της συγκεκριμένης μελέτης, προτάσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των εν λόγω τεχνικών ελέγχου, οι περιορισμοί της παρούσας εργασίας, καθώς και προτάσεις μελέτης για τους μελλοντικούς ερευνητές.

Κεφάλαιο 1: Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή, Παραοικονομία

Εισαγωγή

Η τάση του ανθρώπου να αποφεύγει το επαχθές σε συνδυασμό με το συνεχώς μεταβαλλόμενο και πολύπλοκο οικονομικό και κοινωνικό-πολιτικό παγκόσμιο περιβάλλον, καθιστούν το ρόλο του Φορολογικού Ελέγχου ιδιαίτερος κρίσιμο, για να διατηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία και να επιτευχθεί η ανάπτυξη της οικονομίας τόσο σε επίπεδο κράτους όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο παρόν κεφάλαιο, θα αναλύσουμε την έννοια της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας, ως τις κύριες αιτίες ύπαρξης του Φορολογικού Ελέγχου. Θα περιγράψουμε τις εννοιολογικές διαφορές, τις αιτίες, καθώς και τις συνέπειές τους.

1.1 Έννοια και Αιτίες της Φοροδιαφυγής

Η έννοια της Φοροδιαφυγής (tax evasion) είναι πολυδιάστατη. Ο όγκος και οι ιδιαιτερότητες των επιβαλλόμενων φόρων, το πλήθος των επαγγελματικών ιδιαιτεροτήτων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των φορολογουμένων, προσφέρουν διαφορετικούς τρόπους και διαφορετικές ευκαιρίες φοροδιαφυγής.

Ανεξάρτητα από τον τρόπο ή το μέγεθος της φοροδιαφυγής, πρόκειται <<για παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή την αποφυγή καταβολής του φόρου, που του έχει βεβαιωθεί και συνιστά ποινικά κολάσιμη πράξη>> (Τάτσος, 2001; Γεωργακόπουλος, 2012; Βαβούρας, 2016; OECD, 2020)

Εννοιολογικά, ταυτίζεται με την καταστρατήγηση των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας, όπως για παράδειγμα:

- παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή υποβολή ανακριβούς δήλωσης
- νόθευση φορολογικών αρχείων(βιβλίων) και στοιχείων
- έκδοση ή λήψη εικονικών/πλαστών φορολογικών στοιχείων
- μη απόδοση του οφειλόμενου Φ.Π.Α. στο Δημόσιο
- μη έκδοση φορολογικών στοιχείων με σκοπό την απόκρυψη συναλλαγών (Τάτσος, 2012; Γεωργακόπουλος, 2012; Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017).

Στην Ελληνική νομοθεσία, στο άρθρο 66 του ν.4987/2022, ορίζεται η έννοια του εγκλήματος της φοροδιαφυγής και οι αναλογούσες ποινές και κυρώσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις του προαναφερθέντος άρθρου, έγκλημα φοροδιαφυγής χαρακτηρίζεται <<η με οποιονδήποτε τρόπο αποφυγή απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης ή διακράτησης ή κατόπιν παραπλάνησης της Φορολογικής Διοίκησης λήψη επιστροφής ή έκπτωσης ή συμψηφισμού φόρου εισοδήματος, ΕΝΦΙΑ ή ΕΦΑ, Φ.Π.Α., Φόρου κύκλου εργασιών, φόρου ασφαλίσεων, παρακρατουμένων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, φόρου πλοίων>>. Το ύψος του ποσού που αποκρύφτηκε ή δεν αποδόθηκε καθορίζει το ύψος της επιβαλλόμενης ποινής.

Από πλήθος εμπειρικών ερευνών έχει παρατηρηθεί ότι, οι καθοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής, είναι κοινói παγκοσμίως. Διαφοροποιούνται, μόνο, στον τρόπο και το βαθμό, που αυτοί καθορίζουν το μέγεθος και την έκταση της, σε κάθε χώρα.

Μια κοινή διαπίστωση των ερευνών, αυτών, είναι ότι, η φοροδιαφυγή ευνοείται στις οικονομίες με μεγάλη παραοικονομία, υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων και υψηλών φορολογικών συντελεστών.

Ειδικότερα, προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής, αναφέρονται στη βιβλιογραφία:

- Το ύψος των φορολογικών συντελεστών.
- Η πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας (Κορομηλάς, 2018).
- Το ύψος και το είδος των επιβαλλόμενων ποινών για φορολογικές παραβάσεις.
- Η ύπαρξη πολλών γενικών και ειδικών φόρων υπέρ τρίτων, καθώς και η σωρευτική φορολόγηση του ιδίου φορολογικού αντικειμένου.
- Η πολυνομία, η πολυπλοκότητα και η αστάθεια του φορολογικού συστήματος (Βασαρδάνη, 2011).
- Το κοινό συμφέρον των συναλλασσόμενων ή αλλιώς το << φαινόμενο του καταναλωτή – φοροφυγιά και ταυτόχρονα του επιχειρηματία – φοροφυγιά>>.
- Οι συστηματικές ρυθμίσεις φορολογικής αμνηστίας (Γεωργιάδης, 2020).
- Η ύπαρξη Φορολογικών Παραδείσεων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019)
- Η απουσία φορολογικής κουλτούρας (Slemrod, 2007).
- Η έλλειψη μηχανοργάνωσης και τεχνολογικής οργάνωσης της Φορολογικής Διοίκησης.
- Η ύπαρξη γραφειοκρατίας.

- Η έλλειψη δημοσιονομικού κτηματολογίου.
- Η διάρθρωση της οικονομίας και της οικονομικής δραστηριότητας.
- Το στάδιο του οικονομικού κύκλου, που βρίσκεται η οικονομία, καθώς και η διάρθρωση της απασχόλησης και των αμοιβών.
- Το μέγεθος του δημοσίου τομέα και ο βαθμός του κρατικού παρεμβατισμού στην οικονομική δραστηριότητα
- Η μη ύπαρξη ενιαίας και σταθερής πολιτικής βούλησης για την πάταξη του φαινομένου.
- Ο τρόπος διακυβέρνησης μιας χώρας και διαχείρισης του δημοσίου χρήματος (Enste, 2015).

Εκ των ανωτέρω γίνεται σαφές ότι, οι προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής είναι πολλοί και σύνθετοι και όχι απαραίτητα φορολογικοί.

1.2 Έννοια και Αιτίες της Φοροαποφυγής

Η Φοροαποφυγή (tax avoidance) είναι μία συμπεριφορά η οποία αντίκειται στο πνεύμα και όχι στο γράμμα του νόμου (Νασόπουλος, 2016; Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019).

Όσον αφορά στα χαρακτηριστικά μία ενέργειας, η οποία θεωρείται φοροαποφυγή, ο Νασόπουλος (2016), παραθέτει τρία χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδουν, πλήρως, την έννοια του φαινομένου αυτού και τα οποία έχουν ως εξής:

- *<<Διέπεται από το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της πλαστότητας ή της εικονικότητας.*
- *Έχει συντελεστεί στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας ή διαφορετικά εκμετάλλευση δυνατοτήτων οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν.*
- *Χαρακτηρίζεται από μυστικότητα ώστε, να αποτραπεί η λήψη μέτρων, εκ μέρους του νομοθέτη, για την πάταξη της.>> (Νασόπουλος, 2018)*

Η ελληνική νομοθεσία χαρακτηρίζει ως φοροαποφυγή, μια πράξη όταν:

- Στερείται εμπορικής ή οικονομικής ουσίας.
- Οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα.

Η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή διαφέρουν εννοιολογικά, αλλά και πρακτικά. Η φοροδιαφυγή αποτελεί παράνομη πράξη, ενώ η φοροαποφυγή αποτελεί μια νομική αποφυγή. Δεν παραβαίνει άμεσα τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, αλλά παραβαίνει το πνεύμα αυτών. Ανεξάρτητα από την εννοιολογική διαφορά αυτών, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο, ήτοι η απάτη και η στέρηση δημοσίων εσόδων (Kepler Cheuvreux, 2014). Γι' αυτό το λόγο, κατά τη φορολογική νομοθεσία, η φοροαποφυγή θεωρείται παράνομη.

Σύμφωνα με το άρθρο 38 του ν.4987/2022 και για πρώτη φορά στο Ελληνικό φορολογικό δίκαιο, θεσπίζεται, ρητά, <<η δυνατότητα της Φορολογικής Διοίκησης, να αγνοεί κάθε καταχρηστική χρήση της νομοθεσίας και κάθε πράξη, η οποία αντίκειται στο πνεύμα του νόμου και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα>>.

Από άποψη διοικητικών κυρώσεων, η φορολογική διοίκηση έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει, αναλογικά, τις σχετικές διατάξεις περί φοροδιαφυγής ή περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα (Kepler Cheuvreux, 2014). Από άποψη, ποινικής δίωξης, αυτό δεν καθίσταται δυνατό.

Οι αιτίες της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής είναι ταυτόσημες, δεδομένου ότι, βασικός σκοπός και των δύο, είναι η μείωση ή η αποφυγή των φορολογικών υποχρεώσεων.

1.3 Έννοια και Αιτίες της Παραοικονομίας

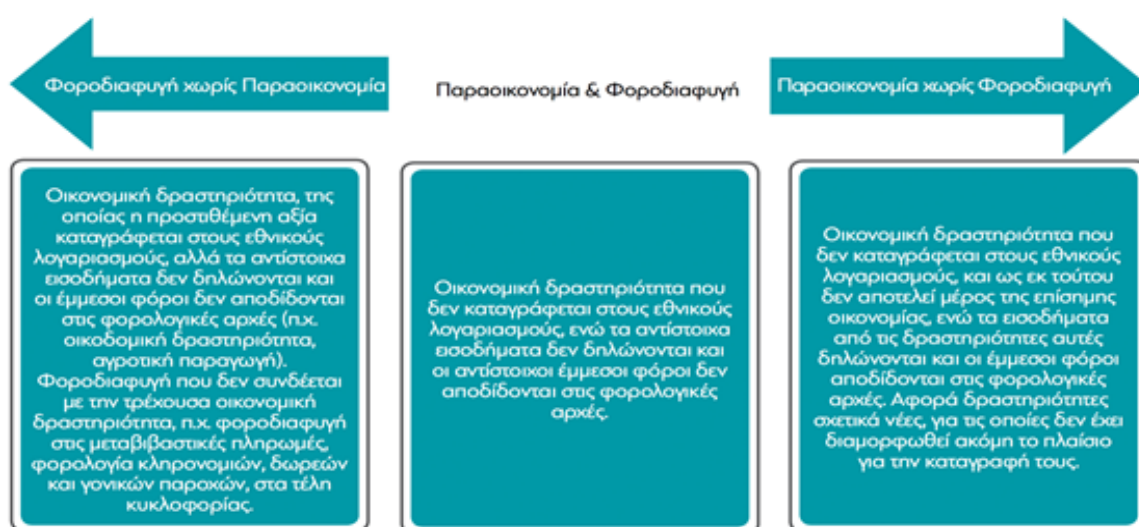
Δεν υφίσταται σύγκλιση απόψεων ως προς τον ορισμό της παραοικονομίας (black economy). Όπως αναφέρει ο Κοψιάυτης (2011) και σύμφωνα και με τη διεθνή βιβλιογραφία, με τον όρο παραοικονομία, <<...νοείται ότι, καλύπτονται οι δραστηριότητες, οι οποίες, κανονικά, θα έπρεπε, να περιλαμβάνονται στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.), αλλά δεν περιλαμβάνονται, γιατί κάποιος ή κάποιοι από αυτούς, οι οποίοι συμμετέχουν στην πραγματοποίησή τους, προσπάθησαν, να τις αποκρύψουν από τις Δημόσιες Αρχές>>. Επίσης, παραοικονομία θεωρείται η άτυπη, η μαύρη, η κρυφή, η μη παρατηρήσιμη, η παράλληλη οικονομία (Βαβούρας & Κούτρης, 1991).

Ο Παυλόπουλος (1988) ορίζει ότι, <<παραοικονομία είναι το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν, αφού δημιουργεί προστιθεμένη αξία, βάσει της εθνικολογιστικής πρακτικής, πλην όμως, για διάφορους λόγους, δεν καθίσταται δυνατό, να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετρήσεως>>.

Ο προσδιορισμός του όγκου της παραοικονομίας είναι, εξαιρετικά, δύσκολος, λόγω των

αδυναμιών των εθνικολογιστικών υπηρεσιών, κατά την καταγραφή του τελικού προϊόντος κάθε χώρας, της απόκρυψης των εισοδημάτων και της κατανάλωσης αυτών και των ενίοτε πολιτικών τακτικών χαλάρωσης των ελέγχων του Κράτους. Αντιθέτως, το ύψος της φοροδιαφυγής μπορεί να εκτιμηθεί μέσω των βεβαιωθέντων φόρων, κατόπιν διενέργειας φορολογικού ελέγχου (Βαβούρας, 1990).

Η έννοια της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας δεν ταυτίζονται. <<Η παραοικονομία, συνήθως, συνεπάγεται φοροδιαφυγή, αλλά η ύπαρξη φοροδιαφυγής, δεν προϋποθέτει πάντοτε την ύπαρξη παραοικονομίας>> (Γεωργακόπουλος, 2016). Το ακόλουθο διάγραμμα, παρουσιάζει την εννοιολογική διαφορά αυτών των δύο φαινομένων.

Πηγή: Προσαρμοσμένο από Βασαρδάνη Μ. (Ιούνιος 2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση, Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 35, Τράπεζα της Ελλάδος. Βλ. επίσης και Νάστας Ε. (2007), Το θεωρητικό πλαίσιο της διάκρισης ανάμεσα στη Φοροδιαφυγή και στην παραοικονομία, e-Journal of Science & Technology (e-JST), Issue 4, σελ. 76, 86.

Γράφημα 1.3.1 Εννοιολογική διαφορά φαινομένων φοροδιαφυγής και παραοικονομίας

Από πλήθος εμπειρικών ερευνών, ως οι σημαντικότεροι καθοριστικοί παράγοντες της παραοικονομίας, καταδεικνύονται:

- Ο βαθμός ανάπτυξης μιας οικονομίας.
- Η φοροδιαφυγή
- Το υψηλό ποσοστό των ελευθέρων επαγγελματιών στην οικονομία
- Η μη ορθολογική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και η μη ορθολογική χρησιμοποίηση, εκ μέρους του κράτους, του προϊόντος των φορολογιών
- Η υψηλή φορολογική και ασφαλιστική επιβάρυνση (Schneider, 2012 ; διαNEOσις,

2017).

- Ο βαθμός αποδοχής της κρατικής εξουσίας, καθώς και ο βαθμός του κρατικού παρεμβατισμού.
- Η κρατική γραφειοκρατία.
- Η εφαρμογή οικονομικών προγραμμάτων, τα οποία βασίζονται σε μείωση των πραγματικών μισθών και ημερομισθίων (Βαβούρας, 1989).
- Οι κοινωνικοοικονομικές αξίες των ηγετών και των μελών μιας κοινωνίας.
- Η παραγωγή και διακίνηση παράνομων αγαθών και υπηρεσιών (Βαβούρας, 1989).
- Ο μη σαφής καθορισμός, από το νομοθέτη, των παράνομων δραστηριοτήτων

Από τους ανωτέρω παράγοντες προκύπτει ότι, η παραοικονομία, εκτός από τους οικονομικούς παράγοντες, οφείλεται και σε κοινωνικούς, ψυχολογικούς, διοικητικούς, κ.λπ.

1.4 Συνέπειες των φαινομένων της Φοροδιαφυγής, Φοροαποφυγής και Παραοικονομίας

Η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή και η παραοικονομία προκαλούν πληθώρα αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική δομή κάθε χώρας.

Κυριότερες συνέπειες των φαινομένων αυτών είναι οι εξής:

- Στερούν το Δημόσιο από σημαντικούς πόρους
- Δημιουργούν φορολογικό χάσμα,
- Προκαλούν άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών
- Οδηγούν σε απώλεια της εμπιστοσύνης στην πολιτεία.
- Δημιουργούνται στρεβλώσεις των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων (Παλαιολόγος & Κασσάρ, 2003)
- Επηρεάζεται, αρνητικά, η αποτελεσματικότητα της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής (Κοψιαύτης, 2011).
- Επηρεάζεται, αρνητικά, η αποτελεσματικότητα των στόχων της οικονομικής πολιτικής.
- Οδηγούν σε μείωση των φορολογικών εσόδων άρα και σε περιορισμένη δυνατότητα χρηματοδότησης του δημοσίου χρέους και των παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών και

αγαθών (Κορομηλάς, 2018).

Υφίσταται και η άποψη ότι, η παραοικονομία, ειδικά, έχει σημαντικά οφέλη, όπως η απασχόληση εργατικού δυναμικού, η δημιουργία πρόσθετης οικονομικής ευημερίας, η διευκόλυνση της αποκέντρωσης της οικονομικής δραστηριότητας κ.λπ.. Ωστόσο, όπως αναφέρει ο Κοψιάυτης (2011), <<...τα όποια οφέλη της παραοικονομίας είναι αμφίβολα και πάντοτε βραχυχρόνια>>. Υπονομεύουν τη ανάπτυξη της οικονομίας, μακροπρόθεσμα και επισημαίνεται, ότι, η εφαρμογή μακρόχρονης και αυστηρής πολιτικής μείωσης του φαινομένου αυτού, είναι κρίσιμη (Κορομηλάς, 2018).

1.5 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Την τελευταία δεκαετία και υπό καθεστώς οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς και υγειονομικής και ενεργειακής κρίσης, οι εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις στοχεύουν, πρωτίστως, στον εντοπισμό και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

- Ήδη από το 2016, έρευνα του ΟΟΣΑ διαπιστώνει ότι, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παραμένει μείζον και σε υψηλότερα επίπεδα από ότι σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες. Επιπλέον, εκτιμάται ότι, το μέγεθος της παραοικονομίας παραμένει σε υψηλό ποσοστό του Α.Ε.Π., χωρίς να παρατηρούνται τάσεις διαχρονικής μείωσης του (OECD, 2016; διαΝΕΟσις, 2017).

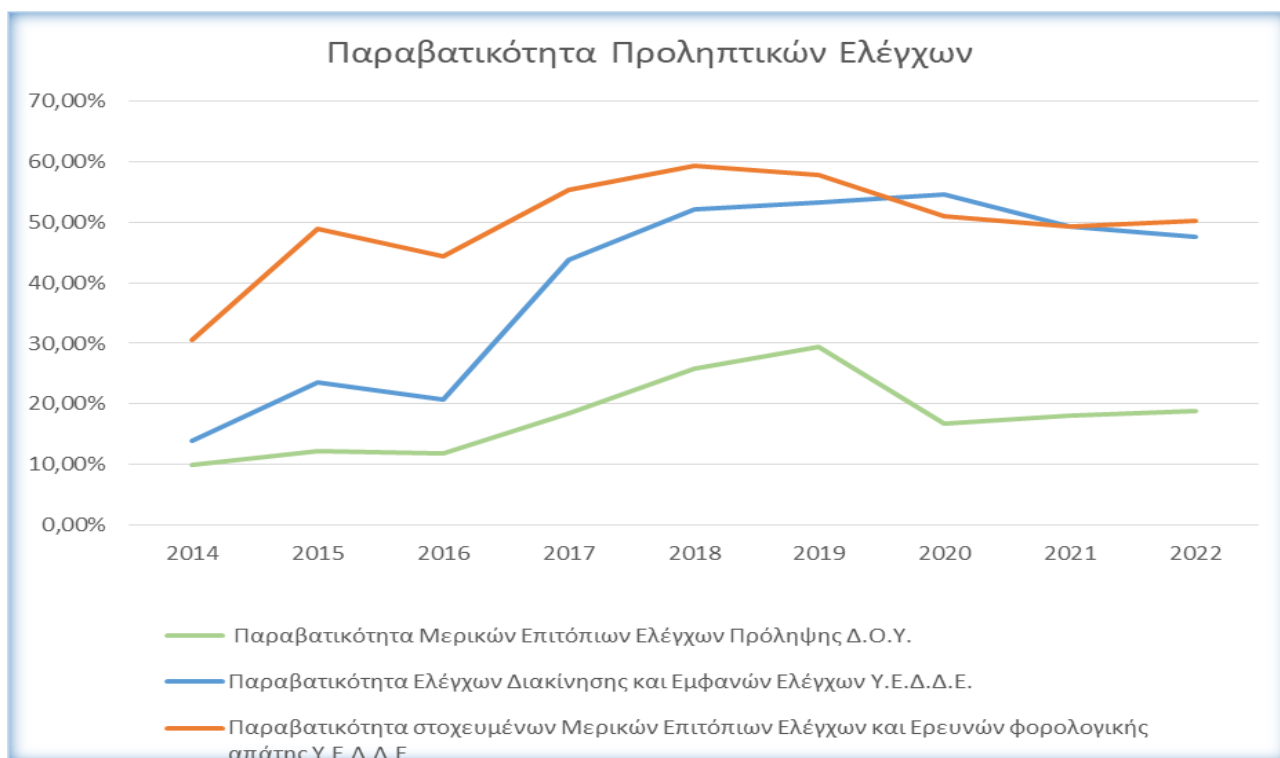
- Σε σχετική Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2019) με θέμα το οικονομικό έγκλημα, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή, το ακριβές μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, δεν δύναται να προσδιοριστεί, επακριβώς. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην έλλειψη αξιόπιστων και αμερόληπτων στατιστικών στοιχείων, καθώς και κατάλληλων και διαφανών μεθοδολογιών ποσοτικοποίησης του μεγέθους αυτής. Εκτιμήσεις του μεγέθους αυτής, κατόπιν εμπειρικών ερευνών και μελετών, εμπεριέχουν ένα βαθμό αυθαιρεσίας, αλλά δίνουν και μια τάξη μεγέθους. Βάσει των εκτιμήσεων αυτών, στην Ελλάδα, το μέγεθος της φοροδιαφυγής προσδιορίζεται σε ένα ποσοστό από 6% έως 9% του ΑΕΠ, το χρόνο (διαΝΕΟσις, 2017), ενώ βάσει των εκθέσεων του ΔΝΤ (2018), υπολογίζεται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα, που αγγίζουν το 14 – 21,5 % του ΑΕΠ.

- Όσον αφορά στη σύνθεση των φαινομένων της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και παραοικονομίας, δηλαδή ποιος φοροδιαφεύγει και πόσο, παγκοσμίως, έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο στους αυτοαπασχολούμενους και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις και είναι ανεξάρτητο της φορολογικής κουλτούρας κάθε χώρας. Δεδομένου ότι, η πιθανότητα

εντοπισμού αυτών είναι μικρότερη σε όλες τις χώρες ανεξαρτήτως, το γεγονός αυτό είναι απόλυτα λογικό. Για την Ελλάδα, το φαινόμενο, αυτό, αποτελεί σημαντική πηγή του ελληνικού φορολογικού προβλήματος, αφού, το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων (περίπου στο 34%) και των μικρών επιχειρήσεων (περίπου στο 59%) είναι διπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Στην Ελλάδα, το πλήθος των μεγάλων επιχειρήσεων αποτελούν λιγότερο από το 1% του συνόλου. Έτσι, υφίσταται απώλεια εσόδων σχετικά μικρή, σε σχέση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (διαΝΕΟσις, 2017).

- Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, το ποσοστό συμμετοχής του φόρου μισθωτών, σε σχέση με το σύνολο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, αυξάνεται, τη στιγμή που καταγράφεται αύξηση του αριθμού των μη μισθωτών και μείωση της συνεισφοράς τους στα φορολογικά βάρη (Γεωργακόπουλος, 2016).

Σύμφωνα με τα στοιχεία των Απολογιστικών Εκθέσεων της ΓΓΔΕ και της ΑΑΔΕ, για τα έτη από το 2017 και εφεξής, εντοπίζεται συνεχώς αυξανόμενη φοροδιαφυγή, κυρίως, στην ανεξάρτητη εργασία. Στο παρακάτω διάγραμμα, είναι προφανής η ραγδαία αυξητική τάση της εντοπισθείσας παραβατικότητας από τους διενεργούμενους μερικούς επιτόπιους ελέγχους (προληπτικούς), από τις ΔΟΥ και τις ΥΕΔΔΕ, η οποία από το 2014 έως το 2022 εμφανίζεται να έχει τουλάχιστον διπλασιαστεί.

Γράφημα 1.5.1 Παραβατικότητα Μερικών Επιτόπιων Ελέγχων (Προληπτικών) Δ.Ο.Υ. και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.

Από τα στατιστικά στοιχεία όλων των χωρών, παγκοσμίως, έχει αποδειχθεί ότι, η μείωση της παραβατικής συμπεριφοράς των φορολογουμένων επιτυγχάνεται και μέσω της αύξησης των φορολογικών ελέγχων και της πιθανότητας επιβολής αυστηρών ποινών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τον Ταγκαλάκη (2014), ο οποίος διαπίστωσε ότι, μια αύξηση των ελέγχων της τάξεως του 1%, ημερησίως, οδηγεί σε μείωση τού αριθμού των παραβατών των διενεργούμενων ελέγχων, ανά ημέρα, της τάξεως 0,3 – 0,4%.

Κατωτέρω παρατίθενται δύο διαγραμματικές απεικονίσεις της προσπάθειας της Φορολογικής Διοίκησης για εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων.

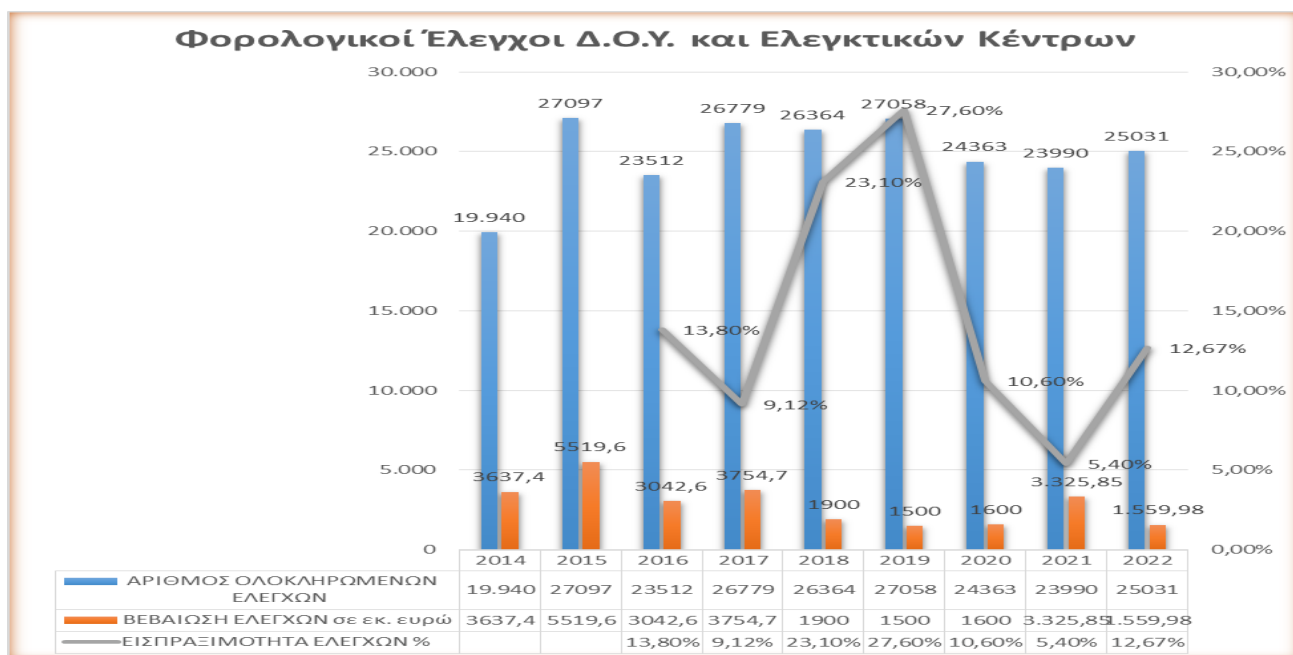
Στο πρώτο διάγραμμα απεικονίζεται, για τα έτη 2014 έως και 2022, ο αριθμός των διενεργηθέντων Επιτόπιων Μερικών Ελέγχων (Προληπτικών), από τις ΔΟΥ και από τις ΥΕΔΔΕ, καθώς και ο αριθμός των ερευνών φορολογικής απάτης των ΥΕΔΔΕ.

Γράφημα 1.5.2 Προληπτικοί Έλεγχοι Δ.Ο.Υ. και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.

Στο δεύτερο διάγραμμα, για τα ίδια ως ανωτέρω έτη, απεικονίζεται ο αριθμός των ολοκληρωμένων Μερικών και Πλήρων Ελέγχων, η αντίστοιχη βεβαίωση φόρων, τελών, προστίμων και ποσοστιαία εισπραξιμότητα τους, κατ' έτος. Για τα έτη 2014 και 2015, η ΓΓΔΕ δεν περιλαμβάνει στις ετήσιες Απολογιστικές Εκθέσεις της την ποσοστιαία εισπραξιμότητα των Ελέγχων, που διενεργήθηκαν από τις Δ.Ο.Υ., παρά μόνο από τα Ελεγκτικά Κέντρα. Για λόγους

συγκρισιμότητας των στοιχείων, στο κατωτέρω διάγραμμα, απεικονίζεται το ύψος εισπραξιμότητας των ελέγχων, από το έτος 2016 και μετά.¹

Γράφημα 1.5.3 Μερικοί και Πλήρεις Έλεγχοι Ελεγκτικών Κέντρων και Δ.Ο.Υ.

Από τα ανωτέρω διαγράμματα, προκύπτει:

- σημαντική αύξηση του αριθμού των φορολογικών ελέγχων, η οποία, ειδικά σε ορισμένα είδη, ξεπερνά και το 100%.
- αρνητική σχέση του αριθμού των φορολογικών ελέγχων και του αντίστοιχου ποσού βεβαίωσης φόρων, προστίμων κ.λπ. αυτών, από το έτος 2017 και εφεξής.

Παρατηρούμε ότι, η αύξηση των φορολογικών ελέγχων εμφανίζεται να μειώνει τη ροπή προς τη φοροδιαφυγή. Επιπλέον, το μειωμένο ποσό βεβαίωσης των διενεργούμενων ελέγχων θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια πλασματική εικόνα μείωσης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ, η χώρα μας κατατάσσεται στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής, στην Ευρώπη. Συνεπώς, ένα συμπέρασμα για μείωση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, θα ήταν επιπόλαιο και άτοπο.

Στα απεικονιζόμενα, στα ανωτέρω διαγράμματα, έτη συνέβησαν πολλές διαρθρωτικές αλλαγές, τόσο σε επίπεδο κοινωνίας και οικονομίας, όσο και σε επίπεδο ψήφισης και εφαρμογής νέων νόμων. Ενδεικτικά, παράγοντες, οι οποίοι προκάλεσαν αυτή την αρνητική σχέση αριθμού και βεβαίωσης των φορολογικών ελέγχων, εμφανίζονται να είναι:

¹ Τα στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία, δημιουργήθηκαν τα διαγράμματα, αντλήθηκαν από τις Απολογιστικές Εκθέσεις της Γ.Γ.Δ.Ε. και Α.Α.Δ.Ε. ετών 2014 έως και 2022, διαθέσιμες <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>

- Η κατάργηση των διατάξεων του Π.Δ. 186/92, οι οποίες αφορούσαν στις κυρώσεις για λήψη ή έκδοση εικονικών και πλαστών φορολογικών στοιχείων και στο κύρος των τηρουμένων βιβλίων,
- Η κατάργηση των διατάξεων του ν.2238/1994, οι οποίες προέβλεπαν ως μέθοδο προσδιορισμού του ακαθαρίστου και καθαρού εισοδήματος των επιχειρήσεων και τον εξωλογιστικό προσδιορισμό.
- Η κατάργηση των διατάξεων του Π.Δ. 186/92, οι οποίες αφορούσαν στη θεώρηση των φορολογικών στοιχείων και στην τήρηση των πρόσθετων βιβλίων.
- Με την ψήφιση του ν.4446/2016, οι ελεγχόμενοι φορολογούμενοι έχουν τη δυνατότητα να αποκαλύψουν, οικειοθελώς, τυχούσα αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη. Αυτό οδήγησε σε χαμηλή έως μηδενική βεβαίωση των ελέγχων, που βρίσκονταν σε εξέλιξη, από το Δεκέμβριο του 2016 έως και σχεδόν όλο το 2017.
- Το 2017, με την υπ' αριθμόν 1738 απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ², κρίθηκε, οριστικά, η αντισυνταγματικότητα των παρατάσεων της παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου για έκδοση πράξεων διορθωτικού προσδιορισμού. Συνεπώς, κάθε υπόθεση ελέγχου δύναται, να περιλαμβάνει έως και 5 ελεγχόμενα έτη, σε αντιδιαστολή με το προγενέστερο καθεστώς, όπου περιελάμβανε έως και 15 ελεγχόμενα έτη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των φορολογικών ελέγχων, αλλά ταυτόχρονα, τη μείωση της βεβαίωσης ανά έλεγχο.
- Κατόπιν της ψήφισης του ν.4512/2018, παρέχεται στο φορολογούμενο, η δυνατότητα υποβολής εκπρόθεσμης φορολογικής δήλωσης, οποτεδήποτε μέχρι την κοινοποίηση προσωρινού διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου.
- Από το 2017 και εφεξής, ελέγχονται έτη, κατά τα οποία τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων εμφανίζονται ζημιόγona, λόγω των ως ανωτέρω αναφερόμενων κρίσεων. Η μείωση της ζημιάς ή των πιστωτικών υπολοίπων Φ.Π.Α., αποτελεί σημαντικό αποτέλεσμα του φορολογικού ελέγχου, αλλά δεν αποφέρει καθόλου ή σχεδόν καθόλου βεβαίωση.

Παρά τη μείωση της συνολικής βεβαίωσης, παρατηρούμε, όμως, στο ανωτέρω διάγραμμα ότι, η ποσοστιαία εισπραξιμότητα των ελέγχων έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Συνεπώς, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι, η πορεία των ελέγχων έχει θετικό αντίκτυπο, αφού μπορεί να

---

² Η Απόφαση αυτή του ΣτΕ αποτυπώθηκε στην ΠΟΛ 1154/2017 Εγκύκλιο του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε.

μειώθηκε η βεβαίωση, αλλά ο εξορθολογισμός των κυρώσεων οδήγησε σε μείωση των προσφυγών και τελικά σε είσπραξη των καταλογισθέντων ποσών.

Όσον αφορά στην εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου στα πλαίσια διενέργειας του φορολογικού ελέγχου στην Ελλάδα, η Φορολογική Διοίκηση έχει δημοσιοποιήσει σχετικά απολογιστικά στοιχεία, μόνο για τα έτη 2021 και 2022.

Στο ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζεται, για τα έτη 2021 και 2022, ο αριθμός των διενεργηθέντων Φορολογικών Ελέγχων με εφαρμογή εμμέσων τεχνικών, από το ΚΕΦΟΜΕΠ, το ΚΕΜΕΕΠ, το ΕΛΚΕ Αττικής, το ΕΛΚΕ Θεσ/κης και τις Δ.Ο.Υ., καθώς και το αντίστοιχο βεβαιωθέν ποσό φόρων, τελών, προστίμων κ.λπ.

Γράφημα 1.5.4 Αποτελέσματα Υποθέσεων Ελέγχου με χρήση εμμέσων τεχνικών

Από τα ανωτέρω διαγράμματα, καθίσταται σαφές ότι, από το 2021 στο 2022, οι ελεγκτικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ καταφεύγουν στην εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, σε πολύ υψηλότερο βαθμό. Βέβαια, για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, θα έπρεπε να είχαμε στη διάθεση μας απολογιστικά στοιχεία ευρύτερου χρονικού διαστήματος. Ωστόσο, βάσει αυτών των περιορισμένων στοιχείων, μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι ότι:

- Τα ελεγκτικά όργανα προσαρμόζονται στη νέα φιλοσοφία του φορολογικού ελέγχου και ακολουθούν νέο τρόπο σκέψης, δεδομένης της ραγδαίας αύξησης του αριθμού των φορολογικών ελέγχων, με χρήση εμμέσων τεχνικών, της τάξεως του 219%.
- Τα ελεγκτικά όργανα βελτιώνονται και στην εφαρμογή της μεθοδολογίας τους, δεδομένης της ραγδαίας αύξησης της βεβαίωσης των διενεργούμενων φορολογικών ελέγχων, της τάξεως του 263%, η οποία είναι υψηλότερη της ποσοστιαίας αύξησης του αριθμού των

φορολογικών ελέγχων.

Κεφάλαιο 2: Φορολογικός Έλεγχος

2.1 Έννοια, Σκοπός και Αρμόδια Όργανα Φορολογικού Ελέγχου

Η φορολογική ελεγκτική διαδικασία αποτελεί τη σπονδυλική στήλη του φορολογικού συστήματος. Τα φορολογικά έσοδα, του κράτους, εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό, από την επιτυχία της διεκπεραίωσης (Πανταζόπουλος, 2012).

Ο φορολογικός έλεγχος διενεργείται από τα αρμόδια όργανα και περιλαμβάνει ένα σύνολο ελεγκτικών διαδικασιών, ενεργειών και επαληθεύσεων, στα οικονομικά στοιχεία των φορολογουμένων, προς εξακρίβωση της τήρησης και ορθής εφαρμογής της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή. Αποσκοπεί στη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, μέσω της πάταξης της φοροαποφυγής, της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας. Ο σκοπός του είναι η διασφάλιση της εφαρμογής των Συνταγματικών Αρχών στα πλαίσια της οικονομίας.³

Για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων, ο Φορολογικός έλεγχος πρέπει να διέπεται από διαφάνεια, τυπικότητα, αντικειμενικότητα, να διενεργείται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής διοίκησης, με ήθος.

Με το ν.4389/2016, συστάθηκε η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή, χωρίς νομική προσωπικότητα, με την επωνυμία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), με σκοπό τον προσδιορισμό, τη βεβαίωση και την είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών δημοσίων εσόδων, που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της.

Η λειτουργία της Α.Α.Δ.Ε. ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 2017 και απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας. Δεν υπόκειται σε έλεγχο ή εποπτεία από κυβερνητικά όργανα, παρά μόνο σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Με αυτό τον τρόπο θωρακίζεται η θεσμική ανεξαρτησία της ελληνικής Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης (ν.4389/2016).

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Α.Α.Δ.Ε., όπως αυτές ορίζονται στο ν.4389/2016, είναι και

---

³ Στο άρθρο 4 του Συντάγματος ορίζεται ότι, «οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν, χωρίς διακρίσεις, στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους». Επίσης, στο άρθρο 106, ορίζεται ότι, «η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».

οι ακόλουθες:

- «Ο προσδιορισμός, η βεβαίωση και η είσπραξη των φορολογικών και τελωνειακών εσόδων
- Η λήψη και η εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών υπηρεσιών της, στους τομείς της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου, της φορολογικής απάτης και της παραοικονομίας, της εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, της βεβαίωσης και είσπραξης και της βελτίωσης της εισπραξιμότητας των δημοσίων εσόδων
- Η κατάρτιση των επιμέρους επιχειρησιακών σχεδίων φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών ελέγχων αρμοδιότητάς της και τον προγραμματισμό ελέγχων για τη διαπίστωση της εφαρμογής της φορολογικής, τελωνειακής και λοιπής νομοθεσίας αρμοδιότητάς της.
- Ο εντοπισμός φαινομένων φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίου, φορολογικής απάτης, παραεμπορίου και παραοικονομίας και τον καταλογισμό της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης»

Συνεπώς, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων είναι αρμόδια, εκτός των άλλων και για τη διενέργεια των Φορολογικών Ελέγχων.

Οι αρμόδιοι φορείς της ΑΑΔΕ για τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων είναι:

- * οι ΥΕΔΔΕ (Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων)
- * το ΚΕΜΕΕΠ (Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων)
- * το ΚΕΦΟΜΕΠ (Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου)
  - * τα ΕΛΚΕ (Ελεγκτικά Κέντρα)
  - * οι Δ.Ο.Υ. Α΄ τάξεως (οι Δ.Ο.Υ. στις οποίες λειτουργούν Τμήματα «Ελέγχων» και «Δικαστικό και Νομικής Υποστήριξης»)

2.2 Είδη και Στάδια Φορολογικού Ελέγχου

Στη χώρα μας, έως 31.12.2013, ο φορολογικός έλεγχος διακρινόταν σε Τακτικό, Προσωρινό και προληπτικό. Από 1.1.2014, με την ψήφιση του ν.4174/2013, ο Φορολογικός Έλεγχος διακρίνεται βάσει των αντικειμένων ελέγχου και του τύπου διενέργειας του ελέγχου.

- Βάσει των αντικειμένων ελέγχου, ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται σε:

Πλήρη έλεγχο, που διενεργείται για όλες τις φορολογίες και όλα τα φορολογικά αντικείμενα και θεωρείται οριστικός.

Μερικό έλεγχο, ο οποίος δεν διενεργείται για όλες τις φορολογίες και όλα τα φορολογικά αντικείμενα και δεν θεωρείται οριστικός. Στην περίπτωση του Μερικού ελέγχου, η φορολογική διοίκηση δύναται, να επανέλθει για επανέλεγχο με την επιφύλαξη των διατάξεων περί παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου.

- Βάσει του τύπου διενέργειας του ελέγχου, η Φορολογική Διοίκηση διενεργεί φορολογικό έλεγχο:

Από τα γραφεία της, με βάση τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, τις δηλώσεις και τα λοιπά έγγραφα, που υποβάλλει ο φορολογούμενος, άλλα έγγραφα ή πληροφορίες από τρίτους, που έχει στη διάθεση της και τα λογιστικά αρχεία, που προσκομίζονται από το φορολογούμενο, κατόπιν εγγράφου.

Με επιτόπιο έλεγχο, στις εγκαταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Τα στάδια του φορολογικού ελέγχου κατά βάση και πλην ορισμένων εξαιρέσεων έχουν ως ακολούθως:

1^ο Στάδιο: Επιλογή Ελεγχόμενων Υποθέσεων

Η απόφαση, της επιλογής των οντοτήτων, που θα ελεγχθούν, ανήκει στο Διοικητή της ΑΑΔΕ, ενώ ήδη από 1/11/2011, η επιλογή των ελεγχόμενων υποθέσεων γίνεται με τη χρήση μεθόδων ανάλυσης κινδύνου (risk analysis).

2^ο Στάδιο: Έκδοση Εντολής Φορολογικού Ελέγχου

Η έκδοση της Εντολής Φορολογικού Ελέγχου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση εκκίνησης του φορολογικού ελέγχου. Είναι έγγραφη, εκδίδεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας, και περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστο, τον αριθμό και την ημερομηνία έκδοσης της, το ονοματεπώνυμο του υπαλλήλου ή των υπαλλήλων, που τους ανατίθεται ο συγκεκριμένος φορολογικός έλεγχος, τα στοιχεία του προσώπου (φυσικού ή νομικού ή οντότητας), που ελέγχεται, τη φορολογική περίοδο ή υπόθεση και το είδος της φορολογίας, που αφορά ο φορολογικός έλεγχος, καθώς και τη διάρκεια και το είδος του.

3^ο Στάδιο: Κοινοποίηση Εντολής Φορολογικού Ελέγχου

Προκειμένου να ξεκινήσει ο φορολογικός έλεγχος, κοινοποιείται, εγγράφως, στην ελεγχόμενη οντότητα, η εκδοθείσα εντολή ελέγχου, η οποία σε καμία περίπτωση, δεν δημοσιεύεται.

4^ο Στάδιο: Έκδοση και κοινοποίηση Αιτήματος Παροχής Πληροφοριών

Ακολούθως, κοινοποιείται, στην ελεγχόμενη οντότητα, πρόσκληση προσκόμισης στοιχείων και πληροφοριών, τα οποία ο έλεγχος κρίνει απαραίτητα για τη διενέργεια και ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου.

5^ο Στάδιο: Διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων

Στη συνέχεια, επεξεργάζονται τα προσκομισθέντα, από το φορολογούμενο, στοιχεία και διενεργούνται οι ενδεδειγμένες επαληθεύσεις, βάσει του προγράμματος, που ακολουθείται (βάσει εμμέσων τεχνικών ελέγχου ή βάσει γενικών διατάξεων).

6^ο Στάδιο: Σύνταξη Ειδικής Έκθεσης Ελέγχου και Πράξης Διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου

Στις περιπτώσεις όπου, δεν έχουν αποδοθεί ή έχουν αποδοθεί ανακριβώς φόροι, με σκοπό την αποφυγή πληρωμής στο Δημόσιο ποσού, άνω των 150.000 ευρώ, λαμβάνονται προληπτικά ή διασφαλιστικά του δημοσίου συμφέροντος μέτρα άμεσου και επείγοντος χαρακτήρα (δέσμευση καταθέσεων, ακινήτων, τραπεζικών θυρίδων). Συντάσσεται Ειδική Έκθεση Ελέγχου και Πράξη διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου.

7^ο Στάδιο: Έκδοση και κοινοποίηση Σημειώματος Διαπιστώσεων και προσωρινού διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου

Μετά την ολοκλήρωση των ελεγκτικών επαληθεύσεων έχουν εξαχθεί τα προσωρινά συμπεράσματα, όσον αφορά στο ύψος της φορολογητέας ύλης και του οφειλόμενου φόρου.

Εκδίδεται και επιδίδεται στην ελεγχόμενη οντότητα, Προσωρινός Διορθωτικός Προσδιορισμός του φόρου, μαζί με το σχετικό Σημείωμα Διαπιστώσεων του Ελέγχου, με τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου. Η έκδοση και κοινοποίηση, στον ελεγχόμενο, των

ανωτέρω, αποτελεί υποχρέωση της φορολογικής αρχής και προϋπόθεση της νομιμότητας της σχετικής διαδικασίας (Απόφαση 39/2017 Συμβουλίου της Επικρατείας Τμήμα Β΄).

8° Στάδιο: Υποβολή απόψεων του ελεγχόμενου προσώπου

Κατόπιν της ανωτέρω πρόσκλησης του ελέγχου, ο φορολογούμενος, προαιρετικά και σε καμία περίπτωση υποχρεωτικά, έχει στη διάθεση του είκοσι ημέρες, από την επίδοση των ανωτέρω, να προβάλει τις αντιρρήσεις του, επί των διαπιστώσεων του ελέγχου και τον προσωρινό διορθωτικό προσδιορισμό του φόρου, να αντικρούσει το πόρισμα της Φορολογικής Αρχής, να υποβάλει τις απόψεις του, προσκομίζοντας και οποιοδήποτε στοιχείο αποδεικνύει τους ισχυρισμούς του (Αρ.28 ν.4987/2022).

Το ανωτέρω δικαίωμα του φορολογούμενου αποτελεί έκφραση του σημαντικότερου δικαιώματος του διοικουμένου, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης (Απόφαση 39/2017 Συμβουλίου της Επικρατείας Τμήμα Β΄).

9° Στάδιο: Σύνταξη εκθέσεων φορολογικού ελέγχου και έκδοση πράξεων οριστικού προσδιορισμού του φόρου

Στο συγκεκριμένο στάδιο, ο φορολογικός έλεγχος έχει περατωθεί και τα όργανα, που διεξήγαγαν τον έλεγχο, αφού έλαβαν υπόψη τους, πέραν των διαπιστώσεων αυτών και τις υποβληθείσες απόψεις του ελεγχόμενου προσώπου, καταλήγουν στο τελικό πόρισμα. Συντάσσουν την Έκθεση ή τις Εκθέσεις Ελέγχου, για τις ελεγχόμενες φορολογίες και τις σχετικές Οριστικές πράξεις Διορθωτικού Προσδιορισμού του φόρου, οι οποίες αποτελούν τις καταλογιστικές πράξεις, μέσω των οποίων η Φορολογική Αρχή επιβάλλει τους σχετικούς φόρους και πρόστιμα και προβαίνουν στην κοινοποίηση αυτών, στο ελεγχόμενο πρόσωπο.

Το κρίσιμο σημείο, όσον αφορά στη σύνταξη των εκθέσεων και των πράξεων, είναι η εμπεριστατωμένη αιτιολόγηση των διαπιστώσεων του ελέγχου και των διαφορών, ως προς τον οφειλόμενο φόρο, η αναφορά των στοιχείων, των γεγονότων και των διατάξεων, που λήφθηκαν υπόψη από τον έλεγχο, για τον προσδιορισμό του φόρου, καθώς και η θέση του οργάνου, που διεξήγαγε τον έλεγχο, ως προς τις υποβληθείσες απόψεις του ελεγχόμενου.

10° Στάδιο: Ενδικοφανής Προσφυγή

Η ενδικοφανής προσφυγή είναι μια διαδικασία, που οφείλει, υποχρεωτικά, να ακολουθήσει ο φορολογούμενος, όταν αμφισβητεί, είτε εν όλο, είτε εν μέρει, μία πράξη της φορολογικής αρχής, ρητή ή σιωπηρή. Πρόκειται για ένα δικαίωμα του φορολογουμένου, το οποίο ασκείται ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών, ζητώντας την τροποποίηση ή την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης, μέσω της συνολικής επανεξέτασης της υπόθεσης του (Δαλιάνης & Νιφορόπουλος, 2020).

Η ενδικοφανής προσφυγή δεν είναι δικαστική προσφυγή, όπως και η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών, στην οποία υποβάλλεται, δεν είναι δικαστήριο. Πρόκειται για μία κεντρική υπηρεσία της Α.Α.Δ.Ε., της οποίας το αντικείμενο είναι η εξέταση όλων των Ενδικοφανών Προσφυγών.

Έτσι, σε περίπτωση μη δικαίωσης του φορολογούμενου, κατόπιν υποβολής της ενδικοφανούς προσφυγής, τότε δύναται, να ασκήσει προσφυγή ενώπιον των δικαστηρίων, προκειμένου να κριθούν οι ισχυρισμοί του από ανεξάρτητο δικαστικό όργανο.

11^ο Στάδιο: Σύνταξη μηνυτήριας αναφοράς

Το τελικό, αυτό, στάδιο δεν είναι υποχρεωτικό για όλες τις ελεγχόμενες υποθέσεις. Συντάσσεται μηνυτήρια αναφορά, μόνο, στις περιπτώσεις, όπου έχει διαπιστωθεί από τον έλεγχο ότι, έχει τελεστεί ποινικά κολάσιμο αδίκημα φοροδιαφυγής, ήτοι έγκλημα φοροδιαφυγής.

Το έγκλημα φοροδιαφυγής συνίσταται στη μη καταβολή ή μη απόδοση, με οποιονδήποτε τρόπο, φόρου Εισοδήματος, Ε.Φ.Α., Φ.Π.Α., Φ.Κ.Ε., Φόρου Ασφαλιστρών, φόρου πλοίων, παρακρατουμένων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών και εισφορών ή όταν εκδίδονται ή γίνονται αποδεκτά πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία και στοιχειοθετείται μη απόδοση οφειλόμενου Φ.Π.Α. ύψους 50.000 ευρώ και άνω και οποιουδήποτε άλλου οφειλόμενου φόρου ύψους 100.000 ευρώ και άνω (Αρ. 66 Ν.4987/2022).

2.3 Άμεσες Μέθοδοι ελέγχου

2.3.1 Έννοια και Ελεγκτικά Προγράμματα

Οι άμεσες μέθοδοι ελέγχου ή βάσει γενικών διατάξεων, ως συνήθως αποκαλούνται, χαρακτηρίζοντας έτσι, σε αντιδιαστολή της έννοιας των εμμέσων μεθόδων ελέγχου. Βασίζονται στην επαλήθευση των οικονομικών δεδομένων της ελεγχόμενης οντότητας, όπως αυτά προκύπτουν από τα επίσημα λογιστικά αρχεία αυτής και τις υποβληθείσες δηλώσεις της. Συνεπώς, ο διορθωτικός προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, στηρίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία, τα

οποία προκύπτουν, ευθέως, από τα επίσημα λογιστικά αρχεία της ελεγχόμενης οντότητας (Τσούσης, 2020).

Το Πρόγραμμα Ελέγχου (ενδεδειγμένες ελεγκτικές επαληθεύσεις), που διενεργείται στο φορολογικό έλεγχο των προσώπων, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, καθορίστηκε με την Απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ, Α.1293/2019, ΦΕΚ 3085/31.7.2019 και εφαρμόζεται για φορολογικά έτη, που αρχίζουν από την 1^η Ιανουαρίου 2014 και μετά. Το πρόγραμμα ελέγχου επιχειρήσεων, που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, καθορίστηκε με την Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ ΠΟΛ 1036/2017, η οποία παραπέμπει στο Πρόγραμμα Ελέγχου του Παραρτήματος ΙΙΙ της ΠΟΛ 1124/2015.

2.3.2 Ιστορική Αναδρομή Αμέσων μεθόδων ελέγχου

Σταθμός στη φορολογική νομοθεσία, αποτελεί η μεταρρύθμιση του Ελ. Βενιζέλου, το 1919, καθώς και το Ν.Δ. 3323/12-8-1955, με τίτλο ‘‘Περί Φορολογίας του Εισοδήματος’’. Το εν λόγω Νομοθετικό Διάταγμα θεωρείται ότι, αποτελεί τον κορμό του σημερινού κωδικοποιημένου φορολογικού νόμου. Στη συνέχεια, ο Ν.2120/1993, θεωρείται σημαντικός νόμος, για την εξέλιξη της φορολογικής νομοθεσίας. Ο εν λόγω νόμος τροποποιεί και συμπληρώνει τις διατάξεις του ανωτέρω Ν.Δ. και προβλέπει ότι, ελέγχονται υποχρεωτικά, κατά προτεραιότητα, οι δηλώσεις με τα μεγαλύτερα εισοδήματα. Στις διατάξεις του νόμου, αυτού, βασίστηκαν και οι διατάξεις του άρθρου 66 του μεταγενέστερου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, Ν. 2238/1994. Βάσει του σκεπτικού του ελέγχου των δηλώσεων με μεγάλο φορολογικό ενδιαφέρον, εκδόθηκε πλήθος εγκυκλίων και αποφάσεων του Υπουργού Οικονομικών.

Ακολουθεί αναφορά των πιο σημαντικών Αποφάσεων, οι οποίες αφορούν στο φορολογικό έλεγχο, της τελευταίας και πλέον εικοσαετίας.

Βασικές Αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, οι οποίες αφορούν το Φορολογικό Έλεγχο, αποτελούν η ΠΟΛ 1144/20.5.1998 και η ΠΟΛ 1168/2.7.2001. Με τις εν λόγω Αποφάσεις, ελέγχονται οι ανέλεγκτες υποθέσεις Φορολογίας Εισοδήματος και λοιπών Φορολογιών. Προέβλεπαν συγκεκριμένες ελεγκτικές επαληθεύσεις, ενώ επικεντρώνονταν στη διαδικασία της συνάφειας. Οι δύο ανωτέρω Αποφάσεις έδιναν ιδιαίτερη έμφαση στη διερεύνηση της συνάφειας μεταξύ των αριθμητικών δεδομένων και των οικονομικών μεγεθών, για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις.

Προς συγκέντρωση των δυνάμεων του ελέγχου στις δηλώσεις μεγαλύτερου φορολογικού ενδιαφέροντος, την 1^η Μαρτίου 2005, εκδόθηκε η Απόφαση ΠΟΛ 1037 του Υπουργού

Οικονομίας και Οικονομικών. Καθορίστηκαν τα κριτήρια επιλογής για έλεγχο, ο τρόπος και η διαδικασία ελέγχου των εκκρεμών υποθέσεων φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών των επιτηδευματιών και ο τρόπος βεβαίωσης και καταβολής των διαφόρων φόρων. Με την Απόφαση αυτή, ο έλεγχος απομακρύνεται από τη διαδικασία και το σκεπτικό της συνάφειας.

Την 8^η Απριλίου 2011, ο Υφυπουργός Οικονομικών εκδίδει την Απόφαση ΠΟΛ 1072. Ο έλεγχος, βάσει της απόφασης αυτής, επικεντρώνεται στη συνάφεια των αριθμητικών δεδομένων και των οικονομικών μεγεθών και εκδίδει ειδικό σημείωμα ελέγχου και όχι σχετική Έκθεση Ελέγχου.

Στη συνέχεια, το 2011, εισάγεται στην ελληνική νομοθεσία, μια ξεχωριστή διαδικασία φορολογικού ελέγχου, το Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό (ΠΟΛ.1159/2011; ΠΟΛ.1124/2015). Η συγκεκριμένη ελεγκτική διαδικασία αφορά στις Α.Ε., τις Ε.Π.Ε., τις Ι.Κ.Ε. και τα υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων, των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά από Νόμιμους Ελεγκτές ή Ελεγκτικά γραφεία, εγγεγραμμένα στο δημόσιο μητρώο του Ν.3693/2008 και για ισολογισμούς από 30.6.2011 και μετά.

Για ελεγχόμενες χρήσεις, που αρχίζουν από 1.1.2014, και μέχρι και σήμερα, εφαρμόζονται τα ελεγκτικά προγράμματα βάσει των Αποφάσεων του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., ΠΟΛ 1036/2017 και Α.1293/2019.

Κεφάλαιο 3: Έμμεσες Μέθοδοι Ελέγχου για τον προσδιορισμό του Εισοδήματος

Εισαγωγή

Οι έμμεσες μέθοδοι ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος αντικατοπτρίζουν έναν νέο και διαφορετικό τρόπο σκέψης της Φορολογικής Διοίκησης και μια νέα εποχή ελέγχου.

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται μια εισαγωγή στην έννοια των εμμέσων μεθόδων ελέγχου. Παρουσιάζεται μία συνοπτική αναφορά στην προέλευση τους, στο Νομοθετικό πλαίσιο, που τις διέπει, καθώς και στο πεδίο εφαρμογής τους.

3.1 Η Έννοια και προέλευση των Εμμέσων Μεθόδων Ελέγχου για τον προσδιορισμό του Εισοδήματος

Οι έμμεσες μέθοδοι ελέγχου αποτελούν ένα διεθνώς αναγνωρισμένο εργαλείο της Φορολογικής Διοίκησης και αναφέρονται στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, μέσα από την ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του φορολογουμένου. Αξιοποιούν ένα ευρύ φάσμα δεδομένων και πληροφοριών, πέραν αυτών που αντλούνται από τα λογιστικά αρχεία και στοιχεία της ελεγχόμενης οντότητας.

Αποσκοπούν στην εξαγωγή ασφαλέστερης εκτίμησης της πραγματικής φορολογητέας ύλης και φορολογικής υποχρέωσης της ελεγχόμενης οντότητας (Παντελής, 2019). Επικεντρώνονται στο φυσικό πρόσωπο και όχι στην επιχείρηση, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των άμεσων μεθόδων ελέγχου. Ωστόσο, και σε επίπεδο ελέγχου επιχειρηματικής δραστηριότητας, προωθούν τον έλεγχο σε βαθύτερο πεδίο, καθιστώντας τον περισσότερο πλήρη και ενδελεχή (Αλεξίου, 2013).

Σύμφωνα με τον Biber (2010) <<ο εντοπισμός και η αποτροπή της φοροδιαφυγής απαιτεί κάτι περισσότερο από μια απλή εξέταση των βιβλίων και αρχείων του φορολογουμένου..>>. Συμπληρώνει ότι, <<όταν ο έλεγχος περιορίζεται αποκλειστικά στην εξέταση των λογιστικών αρχείων του φορολογουμένου, αυτό απλά οδηγεί το φορολογούμενο στη διαμόρφωση των βιβλίων του κατά τέτοιο τρόπο, που να περιορίζει τη φορολογική του υποχρέωση και όχι να απεικονίζει τη πραγματική οικονομική του κατάσταση>>.

Η υπηρεσία IRS (2010) αναφέρεται στις έμμεσες μεθόδους προσδιορισμού του εισοδήματος, ως «αναλυτικούς ελέγχους, οι οποίοι δύνανται να αποδείξουν την ύπαρξη αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης και να προσδιορίσουν το ύψος αυτής, βάσει περιστατικών στοιχείων».

Επίσης, σύμφωνα με την Forensic and Investigative Accounting (2011) οι έμμεσες μέθοδοι ελέγχου, αφορούν σε <<τεχνικές οικονομικής πραγματικότητας και χρηματοοικονομικής κατάστασης, στις οποίες τα οικονομικά των φορολογουμένων ανακατασκευάζονται μέσω περιστασιακών αποδεικτικών στοιχείων>>.

Σύμφωνα με τον Jack Townsend (2011) «Όλες οι έμμεσες μεθοδολογίες βασίζονται στη λογική - από τα αποδεδειγμένα γεγονότα μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, υπάρχει ένας οφειλόμενος φόρος. Είναι η δύναμη αυτής της λογικής -και αυτή η δύναμη από μόνη της- που επιτρέπει τη χρήση αυτών των μεθόδων. Και, για την πεποίθηση, η δύναμη της λογικής πρέπει να πείσει πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία».

Κατά τον Rettig (2014), «όταν υπάρχει εύλογη ένδειξη υποτίμησης του εισοδήματος του φορολογουμένου, η Φορολογική Διοίκηση πρέπει να έχει και έχει την εξουσία να ανακατασκευάσει το εισόδημα αυτού, χρησιμοποιώντας μεθόδους, οι οποίες δεν είναι απαραίτητο, να είναι απόλυτα ακριβείς, αλλά λογικές και συμβατές με τα πραγματικά δεδομένα, τις πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις της ελεγχόμενης υπόθεσης».

Όσον αφορά στην Ελληνική Φορολογική Νομοθεσία, το 2012, θεσμοθετήθηκε ένα σύστημα εμμέσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, δια της εφαρμογής κάθε διαθέσιμου στοιχείου και των εμμέσων τεχνικών ελέγχου (Ν.2238/1994).

Στις ΗΠΑ, αυτός ο τρόπος προσδιορισμού του εισοδήματος αποτελεί, εδώ και αρκετά χρόνια, εφαρμοζόμενο εργαλείο, από την υπηρεσία εσόδων (The Internal Revenue Service – IRS), ενώ υφίστανται δικαστικές αποφάσεις, έγκρισης της εφαρμογής της μεθοδολογίας των εμμέσων μεθόδων ελέγχου, ήδη από το 1931.

Επίσης, αυτές οι μέθοδοι εφαρμόζονται στη Γαλλία, αλλά και σε άλλες χώρες, κυρίως, Σκανδιναβικές.

Η χρήση των εμμέσων μεθόδων ελέγχου γίνεται και από φορολογικές αρχές κρατών, στη νομοθεσία των οποίων, δεν περιλαμβάνεται ρητή θέσπιση αυτών. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, οι χώρες, που τις έχουν εντάξει στο θεσμικό τους πλαίσιο, είναι λίγες (Ελλάδα, Φινλανδία, Ιαπωνία) (OECD, 2006).

Έχουν αποτελέσει αντικείμενο ενδιαφέροντος και ανάλυσης από τον ΟΟΣΑ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το 2006, ο ΟΟΣΑ διερεύνησε την έμπρακτη εφαρμογή των εμμέσων

τεχνικών ελέγχου σε διάφορα κράτη, παγκοσμίως. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής καταγράφονται στον ακόλουθο πίνακα (OECD, 2006).

Πίνακας 3.1.1.1 Αποτελέσματα έρευνας ΟΟΣΑ για την έμπρακτη εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου

Χώρα	Της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου	Των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά	Της αρχής των αναλογιών	Της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών	Της καθαρής θέσης του φορολογουμένου
Αυστραλία	ΝΑΙ		ΝΑΙ		ΝΑΙ
Αυστρία		ΝΑΙ			ΝΑΙ
Δανία			ΝΑΙ		ΝΑΙ
Φινλανδία			ΝΑΙ		ΝΑΙ
Ιαπωνία	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ		ΝΑΙ
Ολλανδία			ΝΑΙ		ΝΑΙ
Νέα Ζηλανδία	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Σουηδία	ΝΑΙ	ΝΑΙ			ΝΑΙ
Ηνωμένο Βασίλειο	ΝΑΙ		ΝΑΙ		ΝΑΙ
ΗΠΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

Όπως προκύπτει και από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, στις Η.Π.Α. και στη Νέα Ζηλανδία εφαρμόζονταν και οι πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου, ήδη από το 2006. Η τεχνική της καθαρής θέσης εφαρμόζεται από όλα τα κράτη, τα οποία συμμετείχαν στην εν λόγω έρευνα. Οι χώρες, που εφαρμόζαν τα λιγότερα είδη εμμέσων τεχνικών ελέγχου ήταν η Δανία, η Αυστρία, η Ολλανδία και η Φινλανδία.

3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο εφαρμογής Εμμέσων Μεθόδων ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος

Στην Ελληνική φορολογική νομοθεσία, πρώτη αναφορά, στον όρο των τεχνικών και μεθόδων ελέγχου, γίνεται στην παρ.3 του άρθρου 81, του ν. 3842/2010. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι, <<Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών μπορεί, να καταρτίζονται κλαδικά εγχειρίδια ελέγχου, με τα οποία καθορίζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες και επαληθεύσεις, καθώς και οι τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου, που πρέπει, να διενεργούνται, κατά τον έλεγχο των δηλώσεων των υπόχρεων, αναλόγως του κλάδου ή τομέα της οικονομίας, στον οποίο αυτοί δραστηριοποιούνται>>.

Στη συνέχεια, με το ν.4038/2012, προστίθεται το άρθρο 67B, στο ν. 2238/1994, με τίτλο ‘‘ Έμμεσες τεχνικές ελέγχου ’’, όπου κατονομάζονται, ρητά, ποιες είναι οι εφαρμοζόμενες τεχνικές

ελέγχου, κατά την εφαρμογή εμμέσων μεθόδων ελέγχου. Στο άρθρο, αυτό, συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, «ο προσδιορισμός των αποτελεσμάτων με έλεγχο μπορεί, να διενεργείται και με την εφαρμογή, μιας ή περισσοτέρων, από τις κατωτέρω τεχνικές ελέγχου:

- 1) *Της αρχής των αναλογιών (mark up method)*
- 2) *Της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου (source and application of funds method)*
- 3) *Της καθαρής θέσης του φορολογουμένου (net worth method)*
- 4) *Της σχέσης τιμής πώλησης, προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method) και*
- 5) *Του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method)».*

Για φορολογικές περιόδους που αρχίζουν από 1.1.2014 και εξής, ξεκινά η εφαρμογή του ν.4172/2013 και του ν.4174/2013. Στο άρθρο 28 του ν.4172/2013 καθορίζονται «Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού του εισοδήματος, των φυσικών και νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, που ασκούν ή προκύπτει ότι, ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς και των φυσικών προσώπων, ανεξαρτήτως προέλευσης του εισοδήματος τους».

Ειδικότερα, οι οριζόμενες μέθοδοι προσδιορισμού του εισοδήματος συνίστανται στον προσδιορισμό του εισοδήματος :

- ✓ με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο, καθώς και
- ✓ με εφαρμογή εμμέσων μεθόδων ελέγχου, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας

Στη συνέχεια, εκδόθηκε μια σειρά αποφάσεων και εγκυκλίων του Γενικού Γραμματέα και από συστάσεως της ΑΑΔΕ, του Διοικητή, ως προς τον τρόπο εφαρμογής των μεθόδων αυτών, ως ακολούθως:

1) Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10-5-2013, με θέμα <<Εφαρμογή εμμέσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων>>. Η Απόφαση, αυτή, όριζε το «περιεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, της καθαρής θέσης του φορολογουμένου και του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, όπως αυτές προβλέπονταν στο άρθρο 67B του ν.2238/1994».

2) ΠΟΛ. 1171/4-7-2013, με θέμα <<Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων

από τους φορολογουμένους, κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων>>. Η συγκεκριμένη εγκύκλιος παρείχε οδηγίες για τη διαδικασία και τα έντυπα άντλησης στοιχείων από το φορολογούμενο, όταν πρόκειται για φυσικό πρόσωπο.

3) ΠΟΛ. 1270/24-12-2013, με θέμα <<Μεθοδολογία Εμμέσων τεχνικών Ελέγχου>>. Η εγκύκλιος αυτή παρείχε «οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, της καθαρής θέσης του φορολογουμένου και του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, όπως αυτές προβλέπονταν στο άρθρο 67B του ν.2238/1994».

4) ΠΟΛ. 1050/17-2-2014, με θέμα <<Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ', και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν.4174/2013, για το διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, φορολογουμένων φυσικών προσώπων, με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού>>.

5) ΠΟΛ. 1094/7-4-2014, με θέμα << Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1050/17-2-2014>>.

6) ΠΟΛ. 1259/22-12-2014, με θέμα <<Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ.1050/17-2-2014>>.

Οι συγκεκριμένες αποφάσεις και εγκύκλιοι αφορούσαν τις τρεις από τις πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το 2020 εκδόθηκαν αποφάσεις και εγκύκλιοι, για το περιεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής και των άλλων δύο εμμέσων τεχνικών ελέγχου, της αρχής των αναλογιών και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών, προκειμένου να ξεκινήσει η έμπρακτη εφαρμογή τους. Η απόφαση και οι σχετικές εγκύκλιοι έχουν ως ακολούθως:

7) Α.1008/20-1-2020, με θέμα <<Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν.4174/2013, για το διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα>>.

8) Ε.2015/31-1-2020, με θέμα <<Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν.4172/2013>>.

9) Ε.2016/31-1-2020, με θέμα <<Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και

δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν.4174/2013>>.

Όσον αφορά στην Ελληνική νομοθεσία, η δυνατότητα εμμέσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης επιβεβαιώνεται με τη ρύθμιση του άρθρου 67 Β του ν.2238/1994 και με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 και του άρθρου 28 του ν.4172/2013. Οι οριζόμενες τεχνικές ελέγχου συμπίπτουν με τις προτεινόμενες έμμεσες τεχνικές ελέγχου από διεθνείς οργανισμούς.

3.3 Πεδίο εφαρμογής των εμμέσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος

Ενδείξεις αναγκαίας εφαρμογής εμμέσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος, κατά τη διαδικασία ενός φορολογικού ελέγχου, αποτελούν, ενδεικτικά, τα παρακάτω:

- Αδικαιολόγητος πλουτισμός
- Μη τήρηση ή ανακριβής τήρηση ή μη προσκόμιση των λογιστικών αρχείων
- Μεταβαλλόμενα ή ιδιαίτερα χαμηλά Μικτά περιθώρια κέρδους επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Ύπαρξη φορολογικών ζημιών
- Ανεξήγητες χρεώσεις ή πιστώσεις τραπεζικών λογαριασμών,
- Αναφορά υψηλών δαπανών, σε σχέση με τα δηλωθέντα εισοδήματα,
- Συστηματική χρήση μετρητών για την εξόφληση απαιτήσεων ή υποχρεώσεων,
- Μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων (IRS, 2010; Τσούσης,2020).

Ωστόσο, υπόνοιες ή ενδείξεις για απόκρυψη φορολογητέας ύλης δεν επαρκούν, για την εφαρμογή εμμέσων μεθόδων ελέγχου, από τα ελεγκτικά όργανα.

Οι διατάξεις άρθρου 28 του Ν.4172/2013 προβλέπουν, ρητά, συγκεκριμένες προϋποθέσεις, προκειμένου το εισόδημα των πάσης φύσεως οντοτήτων, να δύναται να προσδιοριστεί με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με εφαρμογή εμμέσων μεθόδων ελέγχου.

Όσον αφορά στα φυσικά πρόσωπα, ανεξάρτητα από το αν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, σε προσδιορισμό του εισοδήματος με έμμεσες μεθόδους ελέγχου, δύναται να υπαχθούν: (ΠΟΛ.1050/2014)

1) για φορολογικά έτη, που αρχίζουν από 1.1.2014 και εφεξής εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις, που ορίζονται στο άρθρο 28 του ν.4172/2013, ήτοι:

- Όταν το ποσό του δηλούμενου εισοδήματος δεν επαρκεί για την κάλυψη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης ή

- Όταν υπάρχει προσαύξηση περιουσίας, η οποία δεν καλύπτεται από το δηλούμενο εισόδημα.

2) για διαχειριστικές περιόδους, που έληξαν πριν την 1.1.2014, όταν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις πιο κάτω περιπτώσεις:

<<A) υφίσταται αδικαιολόγητος πλουτισμός (περιουσιακά στοιχεία και καταθέσεις)

B) παρουσιάζονται μεγάλες δαπάνες, που δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου φυσικού προσώπου, ατομικά και οικογενειακά

Γ) είναι μέλη εταιριών, οποιασδήποτε μορφής, με ζημιογόνα αποτελέσματα

Δ) δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και τα στοιχεία ΚΒΣ/Κ.Φ.Α.Σ.

E) υφίστανται πληροφορίες για παράνομα ή/και αδήλωτα εισοδήματα /αγορές /δαπάνες, επαγγελματικές, ατομικές, οικογενειακές. >>

Όσον αφορά στα φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και στις νομικές οντότητες, που ασκούν ή προκύπτει ότι, ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, σε προσδιορισμό του εισοδήματος με έμμεσες μεθόδους ελέγχου, δύναται να υπαχθούν, οι οντότητες, για τις οποίες πληρούνται μία ή περισσότερες προϋποθέσεις, εκ των κατωτέρω αναφερόμενων: (Α.1008/2020)

- Όταν τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται, σύμφωνα με το νόμο για τα λογιστικά πρότυπα
- Όταν τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας
- Όταν τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση, μετά από σχετική πρόσκληση

Στις ανωτέρω διατάξεις της Ελληνικής Φορολογικής Νομοθεσίας, επισημαίνεται η αναγκαιότητα και η υποχρέωση πλήρωσης ορισμένων προϋποθέσεων για την εφαρμογή έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος. Όταν δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, το εισόδημα προσδιορίζεται κατ' εφαρμογή των λοιπών διατάξεων του ν.4172/2013.

Κεφάλαιο 4: Προσδιορισμός Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων με εφαρμογή Εμμέσων Τεχνικών Ελέγχου

Εισαγωγή

Η Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ2013 και η ΠΟΛ 1050/17.2.2014 Απόφαση Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών, καθόρισαν το περιεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής των μεθόδων (τεχνικών) έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, της ανάλυσης της ρευστότητας, της καθαρής θέσης και του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, του φορολογουμένου (περιπτώσεις β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν.4174/2013, όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το νόμο 4987/2022).

Αντικείμενο των συγκεκριμένων τριών τεχνικών ελέγχου είναι ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης ελεγχόμενων φυσικών προσώπων, στις περιπτώσεις όπου, συντρέχει περίπτωση, είτε ανεπάρκειας του δηλούμενου εισοδήματος ως προς την κάλυψη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης, είτε ύπαρξης προσαύξησης περιουσίας αυτών. Κάθε μία εξ αυτών έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της, ανάλογα με τα ιδιαίτερες κάθε ελεγχόμενης υπόθεσης. Ωστόσο, και οι τρεις συγκεκριμένες τεχνικές ελέγχου επικεντρώνονται και βασίζονται στη σύγκριση των δηλωμένων φορολογητέων εισοδημάτων, έναντι των δαπανών του φορολογουμένου (IRS, 2010).

4.1 Τεχνική Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου (source and application of funds method)

4.1.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου

Η Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, ως ορίζεται στην ελληνική νομοθεσία, είναι γνωστή και ως μέθοδος υπερβάλλοντος κόστους, μέθοδος προέλευσης και εφαρμογής κεφαλαίων, μέθοδος λογαριασμού T, μέθοδος ροής κεφαλαίων και κατάσταση εφαρμογής κεφαλαίων (Λιόλιος, 2014). Πρόκειται για μια «*ανάλυση των ταμειακών ροών*» του ελεγχόμενου προσώπου. Η μεθοδολογία και η φιλοσοφία της βασίζεται στη σύγκριση των πηγών και των αναλώσεων κεφαλαίων, κατά τη διάρκεια μίας ή περισσότερων φορολογικών περιόδων.

Ως πηγές κεφαλαίων νοούνται οι τρόποι, με τους οποίους ο φορολογούμενος απόκτη κεφάλαια (χρήματα) και μπορεί να είναι φορολογητέες, αλλά και μη φορολογητέες. Ενδεικτικές πηγές απόκτησης κεφαλαίων είναι η μείωση των ταμειακών διαθεσίμων, οι αυξήσεις του υπολοίπου των πιστωτικών καρτών, οι μειώσεις των εισπρακτέων λογαριασμών, η μείωση των υπολοίπων των τραπεζικών λογαριασμών, οι μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων, οι αυξήσεις των υποχρεώσεων κ.λπ.

Αναλόγως, ως αναλώσεις κεφαλαίων νοούνται οι τρόποι με τους οποίους ο φορολογούμενος ανάλωσε ή χρησιμοποίησε τα χρήματα του. Ενδεικτικά, τρόποι ανάλωσης κεφαλαίων είναι η αύξηση του υπολοίπου των τραπεζικών λογαριασμών, η αύξηση των ταμειακών διαθεσίμων, η αγορά επαγγελματικού εξοπλισμού, οι αγορές και τα επιχειρηματικά έξοδα, η μείωση του υπολοίπου δανείων, η αγορά περιουσιακών στοιχείων, τα προσωπικά έξοδα διαβίωσης κ.λπ. (Hochman Salkin Toscher Perez P.C., 2014).

Βασική παραδοχή αυτής της τεχνικής είναι ότι, αν από τη σύγκριση των πηγών και των αναλώσεων κεφαλαίων, προκύψει ότι, οι αναλώσεις υπερβαίνουν το συνολικό ποσό εισοδήματος (φορολογητέο ή μη), από γνωστές πηγές, τότε η διαφορά, αυτών, θεωρείται ως μη δηλωθέν φορολογητέο εισόδημα (Biber, 2010).

Κατά την Coenen T. (2015), η συγκεκριμένη τεχνική «εστιάζει στην ανάλυση του τρόπου ζωής του φορολογουμένου». Προσδιορίζει το κόστος του τρόπου ζωής του φορολογουμένου και κατά πόσο το δηλούμενο εισόδημα του δύναται να το καλύψει.

Η συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου θεωρείται πιο πρόσφορη για τον έλεγχο, όταν:

- τα δηλωθέντα εισοδήματα δεν επαρκούν να δικαιολογήσουν τον τρόπο ζωής του φορολογουμένου (Biber, 2010),
- οι εκπτώσεις του εισοδήματος δηλώνονται αναλογικά του δηλωθέντος φορολογητέου εισοδήματος,
- η ανάλυση των ροών σε τραπεζικούς λογαριασμούς είναι δυσχερής και η προέλευση ή ο προορισμός των χρηματικών ποσών δεν είναι σαφής (IRS, 2016),
- ο φορολογούμενος, συστηματικά, εξοφλεί τις υποχρεώσεις του, προσωπικές, οικογενειακές και επιχειρηματικές, με μετρητά,
- δεν υφίστανται στη διάθεση του ελέγχου πλήρη στοιχεία των λογαριασμών και χαρτοφυλακίων του φορολογουμένου,
- τα στοιχεία, που έχει στη διάθεση της η Φορολογική Διοίκηση, δεν επαρκούν για την αναδημιουργία του οικονομικού ιστορικού του φορολογουμένου,
- ο φορολογούμενος διαθέτει στοιχεία ενεργητικού και παθητικού, με σταθερή βάση

κοστολόγησης, καθ' όλη τη διάρκεια της ελεγχόμενης περιόδου (Λιόλιος, 2014).

Βασικό πλεονέκτημα της τεχνικής της ανάλυσης της ρευστότητας αποτελεί το γεγονός ότι, δεν είναι απαραίτητη η αναλυτική κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών, αλλά μόνο τα υπόλοιπα τους. Συνεπώς, εξοικονομείται χρόνος και κόπος για την επεξεργασία τους. Ωστόσο, αυτό έχει σαν συνέπεια, την απώλεια σημαντικών πληροφοριών για τις συναλλαγές του φορολογουμένου, οι οποίες θα προέκυπταν μόνο από την επεξεργασία των αναλυτικών κινήσεων των τραπεζικών λογαριασμών του.

Επίσης, ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της τεχνικής αυτής είναι ότι, <<δύναται, να λειτουργήσει επικουρικά, ως προς την επαλήθευση της ακρίβειας μιας άλλης μεθόδου, όσον αφορά στην απόδειξη ύπαρξης εισοδήματος, στην επαλήθευση της ακρίβειας του γνωστού ή δηλωθέντος εισοδήματος, καθώς και στον υπολογισμό των μετρητών ανά χείρας, όταν η ημερομηνία εκκίνησης αυτών βρίσκεται σε προηγούμενο έτος, από αυτό της έναρξης του ελέγχου.>> (Λιόλιος, 2014).

4.1.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου ^{4 5}

Στα πλαίσια εφαρμογής της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου και αποσκοπώντας στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου, αναλύονται:

- τα φορολογητέα ή μη έσοδα του,
- οι αγορές και δαπάνες του (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές),
- οι μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων του (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) και
- οι μεταβολές των υποχρεώσεων του (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών).

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζεται, συνοπτικά, η μεθοδολογία της Τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου.

---

⁴ Παρ. 2.1 Άρθρου 2, Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών ΠΟΛ. 1050/2014 (ΦΕΚ Β' 478/26.2.2014)

⁵ Ενότητα 1 Εγκυκλίου Διεύθυνσης Ελέγχων Υπουργείου Οικονομικών ΠΟΛ 1270/2013

Πίνακας 4.1.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου

	Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων
	Αυξήσεις Περιουσιακών στοιχείων - Αυξήσεις στοιχείων Ενεργητικού
	Μειώσεις Υποχρεώσεων - Μειώσεις στοιχείων Παθητικού
	Εκπιπόμενες δαπάνες βάσει δήλωσης
	Μη εκπιπόμενες δαπάνες
Μείον	
	Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων
	Μειώσεις Περιουσιακών στοιχείων - Μειώσεις στοιχείων Ενεργητικού
	Αύξηση υποχρεώσεων - Αυξήσεις στοιχείων Παθητικού
	Μη φορολογητέο εισόδημα
	Δηλωθέν Εισόδημα
Ίσον	Υποτίμηση Εισοδήματος ή Υπερεκτίμηση εκπιπόμενων δαπανών

Πηγή: E. Biber, *Revenue Administration: Taxpayer Audit— Use of Indirect Methods*, I.M.F., 2010, p.4

Ειδικότερα, για την εφαρμογή της ανωτέρω μεθοδολογίας, ακολουθούνται τα εξής βήματα, κατά τον έλεγχο:

Βήμα 1^ο : Δημιουργία Ισοζυγίου

Δημιουργείται ένα **ισοζύγιο** με τις “ Πηγές Κεφαλαίων / Εσόδων ” και τις “ Αναλώσεις Κεφαλαίων / Εσόδων ”.

Βήμα 2^ο : Καθορισμός περιεχομένου στήλης Ισοζυγίου “Πηγές Κεφαλαίων / Εσόδων”

Στη **στήλη των Πηγών Κεφαλαίων / Εσόδων** περιλαμβάνονται τα πάσης φύσεως έσοδα, του φορολογουμένου σε πραγματικές αξίες, τα οποία έχουν εισπραχθεί, έχουν πραγματοποιηθεί και προέρχονται από νόμιμες συναλλαγές, αποδεδειγμένα.

Συνεπώς, **στη στήλη των Πηγών Κεφαλαίων / Εσόδων αθροίζονται:**

- 1) τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών του φορολογουμένου (προσωπικών, οικογενειακών, επαγγελματικών στην Ελλάδα ή στο Εξωτερικό), κατά την έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης.
- 2) Τα διαθέσιμα μετρητά (και το υπόλοιπο ταμείου, στην περίπτωση ατομικής επιχείρησης με διπλογραφικά βιβλία) στην αρχή της ελεγχόμενης χρήσης.
- 3) Οι αναλήψεις από επιχειρήσεις (από το φορολογούμενο, τη (το) σύζυγο και τα προστατευόμενα μέλη).
- 4) Τα ακαθάριστα έσοδα από την ατομική επιχείρηση του φορολογουμένου και της (του)

συζύγου του (της).

- 5) Τα έσοδα από λοιπές πηγές εισοδήματος (Μισθώματα από εκμίσθωση ακινήτων, Εισόδημα από κινητές αξίες, γεωργικές επιχειρήσεις, μισθωτές υπηρεσίες, από λοιπές πηγές)
- 6) Οι εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, δωρεές, επιδοτήσεις κ.λπ.)
- 7) Τα έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών, οικογενειακών).
- 8) Τα λοιπά έσοδα, πάσης φύσεως, φορολογητέα ή μη.
- 9) Τα ποσά δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιώτες κ.λπ.
- 10) Οι αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών (υποχρεώσεων από αγορές, φορολογικών υποχρεώσεων, υποχρεώσεων από δαπάνες) οι οποίοι οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους.
- 11) Οι μειώσεις εισπρακτέων λογαριασμών (απαιτήσεων από επαγγελματικές πωλήσεις, φορολογικών απαιτήσεων, προσωπικών απαιτήσεων) οι οποίοι είναι απαιτητοί στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους.
- 12) Η αύξηση των εισπραχθέντων προκαταβολών, έναντι εσόδων επόμενων ετών.
- 13) Οι λοιπές περιπτώσεις εσόδων (εφάπαξ των δημοσίων υπαλλήλων, κέρδη από λαχεία περιστασιακή πώληση κινητών πραγμάτων από ιδιώτη) κ.λπ.

Βήμα 3ο: Καθορισμός περιεχομένου στήλης Ισοζυγίου ‘Αναλώσεις Κεφαλαίων / Εσόδων’

Στην **στήλη των Αναλώσεων Κεφαλαίων / Εσόδων** περιλαμβάνονται όλες οι αναλώσεις (σε πραγματικές αξίες και όχι τεκμαρτές), που πραγματοποιήθηκαν, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου.

Ειδικότερα, **στη στήλη των Αναλώσεων Κεφαλαίων / Εσόδων αθροίζονται:**

- 1) τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών του φορολογουμένου (προσωπικών, οικογενειακών, επαγγελματικών στην Ελλάδα ή στο Εξωτερικό), κατά τη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης.
- 2) Τα διαθέσιμα μετρητά (και το υπόλοιπο ταμείου, στην περίπτωση ατομικής επιχείρησης με διπλογραφικά βιβλία) στο τέλος της ελεγχόμενης χρήσης.
- 3) Οι εισφορές σε λογαριασμούς επιχειρήσεων (φορολογούμενου, συζύγου και προστατευόμενων μελών) και για συμμετοχή στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων.
- 4) Οι αγορές περιουσιακών στοιχείων.

- 5) Οι αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών, στην περίπτωση ατομικών επιχειρήσεων.
- 6) Οι επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως.
- 7) Τα ποσά αποπληρωμής πάσης φύσεως δανείων, κατά το μέρος του χρεολυσίου.
- 8) Τα καταβληθέντα ποσά για ασφάλιστρα, δωρεές και λοιπές δαπάνες.
- 9) Τα καταβληθέντα ποσά για φόρους, τέλη, εισφορές και πρόστιμα.
- 10) Τα ποσά πάσης φύσεως δαπάνης διαβίωσης.
- 11) Οι μειώσεις των πληρωτέων λογαριασμών (υποχρεώσεων από δαπάνες, αγορές κ.λπ.) οι οποίοι οφείλονται στο τέλος του χρόνου.
- 12) Οι αυξήσεις εισπρακτέων λογαριασμών (απαιτήσεων από πωλήσεις, προσωπικών ή φορολογικών απαιτήσεων κ.λπ.), οι οποίοι είναι απαιτητοί στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους.
- 13) Οι χορηγήσεις δανείων σε τρίτους
- 14) Η μείωση των εισπραχθέντων προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενων ετών.
- 15) Οι λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων.

Βήμα 4^ο: Προσδιορισμός αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης

Η αρνητική διαφορά μεταξύ των πηγών και των αναλώσεων κεφαλαίων, θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη, εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το φορολογούμενο και υπόκειται σε φορολόγηση. Το σύνολο της προκύπτουσας αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης και του δηλωθέντος φορολογητέου εισοδήματος, αποτελεί το συνολικό καθαρό φορολογητέο εισόδημα, κατόπιν εφαρμογής των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού.

Βήμα 5^ο: Προσδιορισμός του τελικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος

Παράλληλα, το εισόδημα του φορολογουμένου προσδιορίζεται και βάσει των λοιπών διατάξεων του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Συγκρίνονται τα προσδιορισθέντα εισοδήματα βάσει ελέγχου (βάσει των λοιπών διατάξεων), το σύνολο της αντικειμενικής δαπάνης βάσει ελέγχου, το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογουμένου και το προσδιορισθέν εισόδημα βάσει της έμμεσης τεχνικής ελέγχου. Το μεγαλύτερο εξ' αυτών αποτελεί την προσδιορισθείσα φορολογητέα ύλη του ελεγχόμενου προσώπου.⁶

---

⁶ Ο τρόπος προσδιορισμού του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος, όταν ο προσδιορισμός, αυτού, γίνεται με έμμεσες μεθόδους, καθορίζεται στο άρθρο 9 της ΠΟΛ 1050/17.2.2014 Απόφασης Γ.Γ.Δ.Ε. του Υπουργείου Οικονομικών.

Βήμα 6^ο: Προσδιορισμός του ακαθαρίστου εισοδήματος

Για τον προσδιορισμό του ακαθαρίστου εισοδήματος, όταν εφαρμόζονται τεχνικές ελέγχου μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού και η προκύπτουσα διαφορά έχει κατανεμηθεί ολόκληρη ή μέρος αυτής, ως εισόδημα από ατομική επιχείρηση, τότε αυτή προστίθεται στα δηλωθέντα ή βάσει βιβλίων και στοιχείων ακαθάριστα εισοδήματα.

Βήμα 7^ο: Προσδιορισμός φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες

Τα τελικώς προσδιορισθέντα ακαθάριστα εισοδήματα λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες και πάντα σύμφωνα με τις ισχύουσες, για κάθε φορολογία, διατάξεις (ΠΟΛ. 1050/2014).

4.2 Τεχνική Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου (net worth method)

4.2.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου

Η Τεχνική ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου είναι γνωστή και ως μέθοδος βελτίωσης περιουσιακού στοιχείου ή μέθοδος αύξησης περιουσιακών στοιχείων. Η μεθοδολογία της απεικονίζεται στο γνωστό έντυπο του ισολογισμού και βασίζεται στη θεωρία ότι, η αύξηση της καθαρής θέσης του φορολογουμένου, κατά τη διάρκεια μιας φορολογικής περιόδου, ληφθέντων υπόψη των μη εκπιπτόμενων δαπανών και του μη φορολογητέου εισοδήματος, προκύπτει από φορολογητέο εισόδημα (Biber, 2010; Λιόλιος, 2014). Η βασική παράμετρος της φιλοσοφίας, αυτής, είναι ότι, *«τα επενδυθέντα ή δαπανηθέντα κεφάλαια δεν δύνανται να ξεπερνούν τα διαθέσιμα κεφάλαια»* (Hochman Salkin Toscher Perez P.C, 2014).

Κατά τον Duke (1966), *«οι περισσότερες αυξήσεις της καθαρής θέσης του φορολογουμένου οφείλονται σε φορολογητέο εισόδημα»*. Ωστόσο, *δεν πρέπει να αγνοούνται και να μην αναζητούνται και πιθανές άλλες αιτίες αύξησης της καθαρής θέσης, όπως, κληρονομίες, δώρα, ασφαλιστικά προϊόντα και άλλες μη φορολογητέες πηγές, προκειμένου να προσδιοριστεί ορθά το φορολογητέο ή μη εισόδημα του φορολογουμένου.*

Υφίστανται, σαφώς, ομοιότητες με την τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, ως προς την ανάλυση των πηγών και αναλώσεων κεφαλαίων. Η συγκεκριμένη, όμως, τεχνική, επεκτείνεται στην ανάλυση περισσότερων φορολογικών περιόδων και εστιάζει, περισσότερο, στις μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του

ελεγχόμενου προσώπου (Coenen, 2015).

Εν κατακλείδι, η επιδίωξη αυτής της τεχνικής είναι να προσδιοριστεί, «μέσω μια αλλαγής στην καθαρή θέση, αν ο φορολογούμενος αγοράζει περιουσιακά στοιχεία, μειώνει τις υποχρεώσεις του ή πραγματοποιεί δαπάνες, με κεφάλαια μη δηλωθέντα ως φορολογητέο εισόδημα και ποιο είναι το μέγεθος αυτών» (IRS, 2016).

Η συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου θεωρείται πιο πρόσφορη για τον έλεγχο, όταν:

- διαπιστώνεται σημαντική συσσώρευση περιουσιακών στοιχείων από το ελεγχόμενο πρόσωπο,
- διαπιστώνονται σημαντικές ή συχνές μεταβολές στα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού,
- η ελεγχόμενη περίοδος καταλαμβάνει περισσότερα των δύο ετών και
- δεν προσκομίζονται στον έλεγχο τα λογιστικά αρχεία του ελεγχόμενου ή το λογιστικό του σύστημα κρίνεται μη αξιόπιστο.

Η συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου δύναται να εφαρμοστεί είτε ως πρωταρχικό μέσο προσδιορισμού του εισοδήματος, είτε προς επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων άλλων μεθόδων. Με την εφαρμογή αυτής, εξοικονομείται χρόνος και κόπος επεξεργασίας των αναλυτικών κινήσεων των τραπεζικών λογαριασμών και αποφεύγεται η αμφισβητούμενη, στην πράξη, χρήση δεδομένων των ταμειακών ροών του φορολογουμένου (IRS, 2016). Ωστόσο, οι πληροφορίες που αντλούνται ως προς τη ροή του χρήματος του φορολογουμένου και ως προς τις πραγματικές εκροές και εισροές του, δεν παύουν να είναι σε υψηλό βαθμό ελλιπείς.

4.2.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου ^{7 8}

Στόχος της τεχνικής ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου είναι η **αναδημιουργία του οικονομικού ιστορικού του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου**. Προς αυτή την κατεύθυνση και προκειμένου να προσδιοριστεί η πραγματική φορολογητέα ύλη, λαμβάνονται υπόψη:

- τα περιουσιακά στοιχεία και τα διαθέσιμα κεφάλαια του ελεγχόμενου (προσωπικά, οικογενειακά ή επαγγελματικά),
- οι απαιτήσεις (προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές),
- οι υποχρεώσεις (προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές),

---

⁷ Παρ. 2.2 Άρθρου 2, Απόφασης Γ.Γ.Δ.Ε. Υπουργείου Οικονομικών ΠΟΛ. 1050/2014 (ΦΕΚ Β' 478/26.2.2014)

⁸ Ενότητα 2 Εγκυκλίου ΠΟΛ 1270/2013 Διεύθυνσης Ελέγχων Υπουργείου Οικονομικών

- οι δαπάνες (προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές),
- τα εισοδήματα από λοιπές πηγές (ατομικά, οικογενειακά).

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζεται, συνοπτικά, η μεθοδολογία της Τεχνικής της Καθαρής Θέσης του φορολογουμένου.

Πίνακας 4.2.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου της Καθαρής Θέσης του φορολογουμένου

(α)	Ενεργητικό - Παθητικό = Καθαρή Θέση
(β)	Καθαρή θέση στο τέλος του έτους
Μείον	Καθαρή Θέση στην αρχή του έτους
Ίσον	Αύξηση ή μείωση της Καθαρής Θέσης
Πλέον	Μη εκπιπόμενες δαπάνες
Μείον	Μη φορολογητέο Εισόδημα
Ίσον	Συνολικό Εισόδημα βάσει ελέγχου

Πηγή: E. Biber, *Revenue Administration: Taxpayer Audit— Use of Indirect Methods*, I.M.F., 2010, p.4

Ειδικότερα, για την εφαρμογή της ανωτέρω μεθοδολογίας, ακολουθούνται τα εξής βήματα, κατά τον έλεγχο:

Βήμα 1^ο : Δημιουργία Πίνακα Ενεργητικού και Παθητικού

Καταρτίζεται ένας Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού, τόσο των ελεγχόμενων φορολογικών περιόδων, όσο και της φορολογικής περιόδου βάσης, η οποία είναι η αμέσως προηγούμενη από την πρώτη ελεγχόμενη.

Βήμα 2^ο : Καθορισμός του περιεχομένου του Ενεργητικού

Στο Ενεργητικό καταγράφονται τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου. Συγκεκριμένα καταγράφονται, η κινητή - ακίνητη περιουσία του ελεγχόμενου, της (του) συζύγου, των προστατευόμενων μελών και των επαγγελματιών, τα διαθέσιμα μετρητά, το υπόλοιπο των τραπεζικών καταθέσεων, έπιπλα, συσκευές, προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας, οχήματα, σκάφη, μετοχές και λοιποί τίτλοι, σύνολο απογραφής ατομικών επιχειρήσεων, οι διάφορες απαιτήσεις και λοιπά περιουσιακά στοιχεία, κατά τη λήξη κάθε φορολογικής περιόδου.

Βήμα 3^ο : Καθορισμός του περιεχομένου του Παθητικού

Στο Παθητικό καταγράφονται οι υποχρεώσεις του ελεγχόμενου προσώπου, προσωπικές και επαγγελματικές (για ατομικές επιχειρήσεις), της (του) συζύγου του (της), των προστατευόμενων μελών αυτών. Ήτοι καταγράφονται τυχόν δάνεια, προσωπικά ή επαγγελματικά, γραμμάτια, διάφοροι πιστωτές και λοιπές υποχρεώσεις.

Βήμα 4° : Προσδιορισμός Καθαρής Θέσης

Ως Καθαρή θέση, κάθε φορολογικής περιόδου, νοείται η προκύπτουσα διαφορά μεταξύ του Ενεργητικού και Παθητικού

Βήμα 5° : Δημιουργία Πίνακα Καθαρής Θέσης

Για τη δημιουργία του Πίνακα Καθαρής θέσης, από την Καθαρή θέση λήξης, κάθε φορολογικής περιόδου, αφαιρείται η Καθαρή θέση έναρξης.

Βήμα 6° : Αναπροσαρμογή Μεταβολών Καθαρής Θέση

- α) Οι μεταβολές της Καθαρής θέσης αναπροσαρμόζονται** με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος (π.χ. κληρονομιά, γονική παροχή, δωρεά, ανταλλαγή, κέρδη από τυχερά παίγνια)
- β) Στο αποτέλεσμα αυτό προστίθενται οι μη εκπιπτόμενες δαπάνες**, όπως προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης, λοιπές δαπάνες και αγορές, ζημιές από εκποίηση περιουσιακού στοιχείου, μη αναγνωριζόμενες φορολογικώς
- γ) Από το μερικό σύνολο αυτό, αφαιρούνται τα μη φορολογούμενα εισοδήματα**, όπως αφορολόγητα έσοδα από διάφορες πηγές, μη φορολογητέες περιπτώσεις εσόδων ή φορολογητέες κατ'ειδικό τρόπο

Βήμα 7° : Προσδιορισμός Καθαρού Εισοδήματος

Η αύξηση ή μείωση της Καθαρής θέσης, κατόπιν αναπροσαρμογής της, συγκρίνεται με τα δηλωθέντα φορολογητέα εισοδήματα. Η διαφορά, που προκύπτει, θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από τον ελεγχόμενο, υπόκειται σε φορολόγηση.

Ο Προσδιορισμός του τελικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος, η Κατανομή της φορολογητέας ύλης, ο Προσδιορισμός του ακαθαρίστου εισοδήματος και ο Προσδιορισμός των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες, πραγματοποιείται με τον ίδιο τρόπο και διαδικασίες, όπως και στην περίπτωση εφαρμογής της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου.

4.3 Τεχνική Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditures method)

4.3.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

Η Τεχνική ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

αποσκοπεί στον προσδιορισμό του πραγματικού εισοδήματος του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου, βασιζόμενη στο σκεπτικό ότι, τα εισοδήματα του ο ελεγχόμενος, είτε θα τα καταθέσει σε πιστωτικά ιδρύματα, είτε θα τα δαπανήσει. Με βάση το σκεπτικό αυτό, οι τραπεζικές καταθέσεις, αφού αναπροσαρμοστούν ως προς τα ποσά που αφορούν σε μη φορολογητέες πράξεις, αποτελούν απόδειξη φορολογητέας ύλης (IRS, 2016).

Κατά τον Duke (1966), βασική παραδοχή της συγκεκριμένης τεχνικής, είναι ότι, «*οι τραπεζικοί λογαριασμοί, συνήθως, αποτελούν το ακαθάριστο εισόδημα του φορολογούμενου και στην περίπτωση που αυτό δεν ισχύει, ο φορολογούμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να το αιτιολογήσει*».

Η συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου επεξεργάζεται και αναλύει όλες τις μεμονωμένες συναλλαγές των τραπεζικών λογαριασμών του ελεγχόμενου, σε υψηλότερο βαθμό, από τον αντίστοιχο έλεγχο των τραπεζικών λογαριασμών, ο οποίος διενεργείται βάσει των γενικών διατάξεων (IRS, 2010). Ο έλεγχος βάσει γενικών διατάξεων, κυρίως, περιορίζεται στο συσχετισμό του συνολικού ποσού πιστώσεων των τραπεζικών λογαριασμών με το συνολικό ποσό δηλωθέντων ακαθάριστων εσόδων του ελεγχόμενου. Ουσιαστικά, περιορίζεται στον εντοπισμό των συναλλαγών, οι οποίες μπορούν, να προσδιοριστούν, ως η πηγή υποτίμησης του εισοδήματος του φορολογούμενου και προσδιορίζει το εισόδημα του φορολογούμενου, βάσει άμεσων αποδείξεων, περί υπερβολικών καταθέσεων (Hochman Salkin Toscher Perez P.C., 2014).

Η συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου θεωρείται πιο πρόσφορη για τον έλεγχο, όταν:

- ο ελεγχόμενος είναι φυσικό πρόσωπο ή επιχείρηση, η οποία ανήκει/ ελέγχεται από μικρό αριθμό φυσικών προσώπων (Σαββαΐδου, 2013),
- όταν το συνολικό δηλωθέν εισόδημα δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον πλούτο, τις δαπάνες και γενικά τον τρόπο ζωής του ελεγχόμενου,
- ο ελεγχόμενος δεν προσκομίζει στον έλεγχο τα λογιστικά αρχεία του ή το λογιστικό σύστημα κρίνεται αναξιόπιστο,
- όταν «*τεκμαίρεται εύλογη πιθανότητα απόκρυψης φορολογητέας ύλης, μέσω υποτίμησης του εισοδήματος ή/και μέσω υπερεκτίμησης δαπανών*» (IRS, 2016).
- όταν ο φορολογούμενος πραγματοποιεί πολλές δαπάνες τοις μετρητοίς
- όταν οι περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες του ελεγχόμενου πραγματοποιούνται μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος,
- ο φορολογούμενος χρησιμοποιεί επιταγές για τις περισσότερες επαγγελματικές συναλλαγές του,
- ο έλεγχος διαπιστώνει ασυνήθιστες καταθέσεις ή μεταφορές ποσών.

Η συγκεκριμένη τεχνική παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα των οικονομικών δραστηριοτήτων του ελεγχόμενου. Υποστηρίζει σε σημαντικό βαθμό την αναδημιουργία του οικονομικού προφίλ του, διευκολύνει την τεκμηρίωση των επαγγελματικών δαπανών και εντοπίζει τη ροή του χρήματος μέσα στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Συνεπώς, η συνδρομή της στον προσδιορισμό του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου είναι σημαντική.

4.3.2 Μεθοδολογία Τεχνικής Ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά^{9 10}

Στο πλαίσιο εφαρμογής της συγκεκριμένης τεχνικής και με στόχο να προσδιοριστεί το πραγματικό εισόδημα του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου, αναλύεται η κίνηση των διαθέσιμων κεφαλαίων του ιδίου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών τους, μέσω των καταθέσεων τους σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς και μέσω της ανάλωσης τους σε διάφορες συναλλαγές, μετρητοίς. Έτσι, η εν λόγω τεχνική αναλύει και συγκρίνει με τα συνολικά δηλωθέντα έσοδα:

- τις συνολικές καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς
- τα διαθέσιμα μετρητά
- τις αγορές και δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν μετρητοίς (επαγγελματικές και οικογενειακές).

Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζεται, συνοπτικά, η μεθοδολογία της Τεχνικής του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.

Πίνακας 4.3.2.1 Απεικόνιση της μεθοδολογίας της Τεχνικής ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

	Συνολικό ποσό καταθέσεων κάθε είδους τραπεζικών λογαριασμών
Πλέον	Δαπάνες με μετρητά (προσωπικές, επαγγελματικές, κεφαλαίου)
Πλέον	Αύξηση (ή μείωση με πρόσημο -) μετρητών ανά χείρας
Μείον	Μη φορολογητέες και συμψηφιστικές πράξεις
Ίσον	Ακαθάριστα Έσοδα βάσει τεχνικής ελέγχου

⁹ Παρ. 2.3 Άρθρου 2, Απόφασης Γ..Γ.Δ.Ε. Υπουργείου Οικονομικών ΠΟΛ. 1050/2014 (ΦΕΚ Β' 478/26.2.2014)

¹⁰ Ενότητα 3 Εγκυκλίου ΠΟΛ 1270/2013 Διεύθυνσης Ελέγχων Υπουργείου Οικονομικών

Μείον	Δηλωθέντα Ακαθάριστα Εισοδήματα
Ίσον	Αποκρυβείσα Φορολογητέα ύλη

Πηγή: E. Biber, *Revenue Administration: Taxpayer Audit— Use of Indirect Methods*, I.M.F., 2010, p.3

Ειδικότερα, για την εφαρμογή της ανωτέρω μεθοδολογίας, ακολουθούνται τα εξής βήματα, κατά τον έλεγχο:

Βήμα 1^ο : Προσδιορισμός συνολικών τραπεζικών καταθέσεων

Αρχικά, προσδιορίζονται οι συνολικές τραπεζικές πιστώσεις της ελεγχόμενης περιόδου, οι οποίες αφορούν σε καθαρές καταθέσεις και έμμεσες καταθετικές πράξεις, σε τραπεζικούς λογαριασμούς του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου.

Βήμα 2^ο : Αναπροσαρμογή συνολικών τραπεζικών καταθέσεων

- α) Από τις συνολικές τραπεζικές καταθέσεις, που πραγματοποιήθηκαν κατά το ελεγχόμενο διάστημα, αφαιρούνται τα ποσά, τα οποία αφορούν σε μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα, προέρχονται από εκταμιεύσεις δανείων, αφορούν σε συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ λογαριασμών του ελεγχόμενου, συζύγου και προστατευόμενων μελών, καθώς και τα ποσά που αφορούν σε συναλλαγές και άλλες πράξεις, οι οποίες δεν αποτελούν καθαρή κατάθεση. Αφαιρούνται, δηλαδή, όλες οι μη πρωτογενείς καταθέσεις, όπως οι ανανεώσεις τραπεζικών και χρηματιστηριακών προϊόντων, οι αντιλογισμοί λανθασμένων καταχωρήσεων, οι συμψηφιστικές κινήσεις, κ.λπ.
- β) Στο υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων, όπως αυτό διαμορφώθηκε, προστίθενται η μεταβολή των διαθεσίμων μετρητών της ελεγχόμενης περιόδου, όλες οι εξοφλήσεις που πραγματοποιήθηκαν τοις μετρητοίς (δαπανών, φόρων, χρεών, αγορών εμπορευμάτων, αγορών περιουσιακών στοιχείων, μείωση πληρωτέων λογαριασμών κ.λπ.)
- γ) Ακολούθως, από το νέο υπόλοιπο τραπεζικών καταθέσεων αφαιρούνται τα μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα (π.χ. αντίτιμο πώλησης ακινήτου), το ποσό της αύξησης των προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών, καθώς και το ποσό της μείωσης των εισπρακτέων λογαριασμών. Τέλος, αυτό το νέο διαμορφωθέν υπόλοιπο αυξάνεται με τα ποσά της μείωσης των προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών και της αύξησης των εισπρακτέων λογαριασμών.

Βήμα 3^ο : Προσδιορισμός Καθαρού Εισοδήματος

Το τελικό διαμορφωθέν υπόλοιπο αντικατοπτρίζει το βάσει τεχνικής συνολικό εισόδημα προς φορολόγηση. Εάν αυτό υπερβαίνει το δηλωθέν ακαθάριστο εισόδημα του ελεγχόμενου και του/της συζύγου του/της, τότε η διαφορά αυτών θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το ελεγχόμενο φυσικό πρόσωπο, υπόκειται σε φορολόγηση.

Ο Προσδιορισμός του τελικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος, η Κατανομή της φορολογητέας ύλης, ο Προσδιορισμός του ακαθαρίστου εισοδήματος και ο Προσδιορισμός των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες, πραγματοποιείται με τον ίδιο τρόπο και διαδικασίες, όπως και στην περίπτωση εφαρμογής της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου.

4.4 Παραδείγματα Εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών προσώπων

Προς απεικόνιση της μεθοδολογίας, που εφαρμόζουν οι τρεις έμμεσες τεχνικές ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα από το εάν αυτά ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, ακολουθούν παραδείγματα εφαρμογής τους, με βάση τα ίδια δεδομένα ελέγχου. Τα οικονομικά δεδομένα του ελέγχου έχουν ως ακολούθως:

Έστω ότι, διενεργείται Μερικός Φορολογικός Έλεγχος Φορολογίας Εισοδήματος, για τα φορολογικά έτη 2021 και 2022, σε φυσικό πρόσωπο, που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, με απλογραφικά βιβλία. Τα οικονομικά δεδομένα, που προέκυψαν, από τις ελεγκτικές επαληθεύσεις του ελέγχου, συνοπτικά, έχουν ως ακολούθως:

1) Τα οικονομικά δεδομένα της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ελεγχόμενου, για το έτος 2021, έχουν ως ακολούθως:

Ακαθάριστα έσοδα: 357.500 ευρώ

Πωλήσεις επί πιστώσει: 50.000 ευρώ

Είσπραξη πωλήσεων επί πιστώσει προηγούμενου έτους: 0,00 ευρώ

Πωλήσεις μετρητοίς (με πίστωση τραπεζικού λογαριασμού): 307.500 ευρώ

Σύνολο δαπανών επιχειρηματικής δραστηριότητας: 53.000 ευρώ

Δαπάνες εξοφλημένες με μετρητά: 36.500 ευρώ

Δαπάνες επί πιστώσει: 16.500 ευρώ

Εξόφληση δαπανών επί πιστώσει: 0,00 ευρώ

Αγορές επιχειρηματικής δραστηριότητας: 303.000 ευρώ

Αγορές εξοφλημένες με μετρητά: 250.000 ευρώ

Αγορές επί πιστώσει: 53.000 ευρώ
Εξόφληση Αγορών επί πιστώσει: 0,00 ευρώ
Ληφθείσες προκαταβολές έναντι πωλήσεων επόμενου έτους: 7.000 ευρώ
Τιμολόγηση ληφθέντων προκαταβολών από προηγούμενο έτος: 0,00 ευρώ
Υπόλοιπο προκαταβολών 31.12.2020: 0,00 ευρώ

2) Τα οικονομικά δεδομένα της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ελεγχόμενου, για το έτος 2022, έχουν ως εξής:

Ακαθάριστα έσοδα: 300.000 ευρώ
Πωλήσεις μετρητοίς (με πίστωση τραπεζικού λογαριασμού): 250.000 ευρώ
Πωλήσεις επί πιστώσει: 50.000 ευρώ
Είσπραξη πωλήσεων επί πιστώσει προηγούμενου έτους: 50.000 ευρώ
Σύνολο δαπανών επιχειρηματικής δραστηριότητας: 25.000 ευρώ
Δαπάνες εξοφλημένες με μετρητά: 25.000 ευρώ
Δαπάνες επί πιστώσει: 0,0 ευρώ
Εξόφληση δαπανών επί πιστώσει: 0,00 ευρώ
Αγορές επιχειρηματικής δραστηριότητας: 110.000 ευρώ
Αγορές εξοφλημένες με μετρητά: 98.500 ευρώ
Αγορές επί πιστώσει: 11.500 ευρώ
Εξόφληση Αγορών επί πιστώσει: 0,00 ευρώ
Ληφθείσες προκαταβολές έναντι πωλήσεων επόμενου έτους: 57.000 ευρώ
Τιμολόγηση ληφθέντων προκαταβολών από προηγούμενο έτος: 7.000 ευρώ

- 3) Ο φορολογούμενος εισέπραξε εισόδημα από ακίνητα, ύψους 25.000 ευρώ, σε κάθε ελεγχόμενο έτος.
- 4) Το υπόλοιπο των τραπεζικών λογαριασμών του ελεγχόμενου, στις 31.12.2020, ανερχόταν στα 73.000 ευρώ.
- 5) Το σύνολο των πιστώσεων στους τραπεζικούς λογαριασμούς του ελεγχόμενου, κατά το έτος 2021, ανερχόταν στα 930.000 ευρώ. Από το ποσό αυτό, συνολικό ποσό 130.000 ευρώ, αφορούσε τραπεζικές κινήσεις μεταφορών ποσών μεταξύ των λογαριασμών του. Επιπλέον, εντοπίστηκαν κινήσεις συνολικής αξίας 8.300 ευρώ, με αιτιολογία, “ Αντιλογισμός προηγούμενης χρέωσης”. Το υπόλοιπο των τραπεζικών λογαριασμών, στις 31.12.2021, ανερχόταν στα 950.000 ευρώ.
- 6) Το σύνολο των πιστώσεων στους τραπεζικούς λογαριασμούς του φορολογουμένου, κατά το έτος 2022, ανερχόταν στα 750.000 ευρώ. Από το ποσό αυτό, συνολικό ποσό 130.000 ευρώ, αφορούσε τραπεζικές κινήσεις μεταφορών ποσών μεταξύ των λογαριασμών του.

Επιπλέον, εντοπίστηκαν κινήσεις συνολικής αξίας 4.300 ευρώ, με αιτιολογία, `` Αντιλογισμός προηγούμενης χρέωσης``. Το υπόλοιπο των τραπεζικών λογαριασμών, στις 31.12.2022, ανερχόταν στα 1.800.000 ευρώ.

- 7) Την 31.12.2020, ο ελεγχόμενος είχε στην κατοχή του μία οικία αξίας 80.000 ευρώ, ένα οικόπεδο αξίας 43.000 ευρώ και ένα αυτοκίνητο Ι.Χ. αξίας 13.500 ευρώ.
- 8) Στις 23.6.2021 πωλήθηκε η οικία του ελεγχόμενου αντί τιμήματος 65.000 ευρώ. Εντοπίστηκε από τον έλεγχο σχετική κατάθεση επιταγής σε τραπεζικό λογαριασμό.
- 9) Στις 27.9.2022 πωλήθηκε το οικόπεδο του ελεγχόμενου αντί τιμήματος 40.000 ευρώ. Εντοπίστηκε από τον έλεγχο σχετική κατάθεση επιταγής σε τραπεζικό λογαριασμό.
- 10) Στις 19.4.2021, ο ελεγχόμενος αγόρασε οικία, κόστους 100.000 ευρώ. Δεν εντοπίστηκε, από τον έλεγχο, σχετική χρέωση τραπεζικού λογαριασμού.
- 11) Στις 30.7.2021, εκταμιεύθηκε δάνειο ποσού 46.000 ευρώ. Το υπόλοιπο του δανείου στις 31.12.2021 ανερχόταν στα 46.000 ευρώ, ενώ την 31.12.2022, στα 40.000 ευρώ. Οι καταβολές αποπληρωμής του δανείου πραγματοποιήθηκαν με μετρητά, ενώ οι καταβληθέντες τόκοι, το έτος 2022, ανέρχονταν στα 600 ευρώ.
- 12) Στις 23.10.2022, πωλήθηκε το αυτοκίνητο Ι.Χ., ιδιοκτησίας του ελεγχόμενου, αντί ποσού 10.000 ευρώ. Ο έλεγχος δεν εντόπισε σχετική κατάθεση ποσού, σε τραπεζικό λογαριασμό.
- 13) Ο ελεγχόμενος κατέβαλε φόρους, με μετρητά. Κατά το έτος 2021 κατέβαλε συνολικά 2.600 ευρώ και κατά το έτος 2022, 2.500 ευρώ.
- 14) Στις 30.5.2022 καταβλήθηκε ποσό 6.700 ευρώ, σε μετρητά, για εξόφληση προστίμου πολεοδομίας.
- 15) Το καταβληθέν ποσό για οικογενειακές δαπάνες, με μετρητά, προσδιορίστηκε, για το έτος 2021, στα 19.000 ευρώ και για το έτος 2022, στα 15.000 ευρώ.
- 16) Στις 13.6.2022, συμμετείχε σε αύξηση κεφαλαίου κεφαλαιουχικής επιχείρησης, κατά το ποσό των 50.000 ευρώ.
- 17) Σύμφωνα με τα δηλωθέντα στοιχεία στο Ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης – μεταβολών – υποχρεώσεων ΠΟΛ 1171/2013, τα διαθέσιμα μετρητά στο χέρι ανέρχονταν, την 31.12.2020 στα 40.000 ευρώ, την 31.12.2021 στα 52.000 ευρώ, ενώ την 31.12.2022 στα 43.000 ευρώ.

4.4.1 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου

Κατά την εφαρμογή της μεθοδολογίας της τεχνικής ελέγχου της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου, δημιουργούμε ένα Ισοζύγιο των ‘Πηγών Κεφαλαίων/Εσόδων’ και των ‘Αναλώσεων Κεφαλαίων/Εσόδων’, ως εξής:

Πίνακας 4.4.1.1 Ισοζύγιο Πηγών και Αναλώσεων Κεφαλαίων / Εσόδων

I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2021	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2022	II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2021	ΧΡΗΣΗ 1/1 -31/12/ 2022
1.Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	80.000	950.000	1.Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στη λήξη της ελεγχόμενης περιόδου (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	950.000	1.800.000
2. Διαθέσιμα μετρητά στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης .	40.000	52.000	2. Διαθέσιμα μετρητά στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης	52.000	43.000
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις			3. Εισφορές σε Λογαριασμούς επιχείρησης/σεων		50.000
4.Ακαθάριστα Έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	357.500	300.000	4. Ποσά συμμετοχής στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων		
5. Έσοδα από λοιπές πηγές	25.000	25.000	5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/επαγγελματικών)	100.000	
6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)			6. Αγορές εμπορ/των, α΄, β΄ υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	303.000	110.000

7. Έσοδα από Πώληση περιουσιακών στοιχείων	65.000	50.000	7.Επαγγελματικές/ επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως	53.000	25.000
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κ.λπ.	46.000		8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων		6.000
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη			9. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες		
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	69.500	11.500	10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	2.600	9.200
11. Μειώσεις λογαριασμών Εισπρακτέων			11. Ποσά για κάθε είδους Δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/οικογενειακές)	19.000	15.600
12. Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών	7.000	50.000	12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών		
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων			13. Αυξήσεις λογαριασμών Εισπρακτέων	50.000	0
			14. Χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.		
			15. Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών		
			16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων		
ΣΥΝΟΛΟ	690.000	1.438.500	ΣΥΝΟΛΟ	1.529.600	2.058.800

Στο ανωτέρω Ισοζύγιο, στην στήλη I. Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων, περιλαμβάνονται οι αυξήσεις των πληρωτέων λογαριασμών και των προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι

εσόδων επόμενων ετών. Στη στήλη Π. Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων, περιλαμβάνονται οι μεταβολές των Εισπρακτέων λογαριασμών. Ο υπολογισμός αυτός έγινε, ως εξής:¹¹

Πίνακας 4.4.1.2 Υπολογισμός Μεταβολών Εισπρακτέων Λογαριασμών

Υπολογισμός Μεταβολών Εισπρακτέων Λογαριασμών	2021	2022
Υπόλοιπο εισπρακτέων λογαριασμών την 31.12 προηγούμενου έτους (α)	0	50.000
Είσπραξη απαιτήσεων του προηγούμενου έτους	0	50.000
Δημιουργία νέων απαιτήσεων εντός του έτους	50.000	50.000
Υπόλοιπο εισπρακτέων λογαριασμών την 31.12 του έτους (β)	50.000	50.000
Μεταβολή Υπολοίπου Εισπρακτέων Λογαριασμών την 31.12 του έτους (β) - (α)	50.000	0

Πίνακας 4.4.1.3 Υπολογισμός Μεταβολών Πληρωτέων Λογαριασμών

Υπολογισμός Μεταβολών Πληρωτέων Λογαριασμών	2021	2022
Υπόλοιπο πληρωτέων λογαριασμών την 31.12 προηγούμενου έτους (α)	0	69.500
Εξόφληση απαιτήσεων του προηγούμενου έτους	0	0
Δημιουργία νέων υποχρεώσεων εντός του έτους	69.500	11.500
Υπόλοιπο πληρωτέων λογαριασμών την 31.12 του έτους (β)	69.500	81.000
Μεταβολή Υπολοίπου Πληρωτέων Λογαριασμών την 31.12 του έτους (β) - (α)	69.500	11.500

Πίνακας 4.4.1.4 Υπολογισμός Μεταβολών Προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους

Υπολογισμός Μεταβολών Προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους	2021	2022
Υπόλοιπο προκαταβολών την 31.12 προηγούμενου έτους (α)	0	7.000
Τιμολόγηση ληφθέντων προκαταβολών από προηγούμενο έτος	0	7.000
Λήψη προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου έτους	7.000	57.000
Υπόλοιπο προκαταβολών την 31.12 του έτους (β)	7.000	57.000
Μεταβολή Υπολοίπου Προκαταβολών την 31.12 του έτους (β) - (α)	7.000	50.000

¹¹ Ο τρόπος προσδιορισμού των μεταβολών των εισπρακτέων και πληρωτέων λογαριασμών και των προκαταβολών, που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών, καταγράφεται στην ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Γ.Γ.Δ.Ε.

Ακολούθως, ο έλεγχος συγκρίνει το συνολικό ποσό των διαθέσιμων κεφαλαίων ανά έτος, με τα αντίστοιχα κεφάλαια, που αναλώθηκαν, ως εξής:

Πίνακας 4.4.1.5 Υπολογισμός Υπολοίπου μεταξύ διαθέσιμων και αναλωθέντων κεφαλαίων

ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2021	ΧΡΗΣΗ 1/1 -31/12/ 2022
Σύνολο διαθέσιμων εσόδων/κεφαλαίων	690.000	1.438.500
Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που αναλώθηκαν	1.529.600	2.058.800
Υπόλοιπο	-839.600	-620.300

Η αρνητική διαφορά των πηγών και αναλώσεων κεφαλαίων θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το ελεγχόμενο φυσικό πρόσωπο, υπόκειται σε φορολόγηση.

4.4.2 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου

Κατά την εφαρμογή της μεθοδολογίας της τεχνικής ελέγχου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου, δημιουργείται, αρχικά, ένας πίνακας Ενεργητικού – Παθητικού, ο οποίος περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις αυτού. Ακολούθως και αφού έχει προσδιοριστεί η Καθαρή θέση κάθε ελεγχόμενου έτους, συντάσσεται ο Πίνακας Καθαρής θέσης.

Πίνακας 4.4.2.1 Πίνακας Ενεργητικού – Παθητικού

<i>ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ</i>			
<i>Ελεγχόμενες χρήσεις</i>	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ: ΧΡΗΣΗ 2020	ΧΡΗΣΗ 2021	ΧΡΗΣΗ 2022
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/ οικογενειακά/Επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσία (κόστος)	123.000	143.000	100.000
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός			
Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας >5000 €			
Κοσμήματα κ.λπ. Τιμαλή >5000 €			
Απαιτήσεις διάφορες		50.000	50.000

Μηχανοκίνητα Οχήματα- Σκάφη-Αεροσκάφη κ.λπ.	13.500	13.500	
Μετρητά διαθέσιμα	40.000	52.000	43.000
Καταθέσεις σε χρηματ/κά ιδρύματα	73.000	950.000	1.800.000
Μετοχές, λοιποί τίτλοι			50.000
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης			
Διάφοροι λογ/σμοί-λοιπά περιουσιακά στοιχεία			
Σύνολο Ενεργητικού	249.500	1.208.500	2.043.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές / οικογενειακές / επαγγελματικές)			
Δάνεια προσωπικά/οικογενειακά		46.000	40.000
Δάνεια επαγγελματικά (ατομική επιχ/ση)			
Γραμμάτια			
Πιστωτές διάφοροι		76.500	138.000
Διάφορες υποχρεώσεις(αποσβέσεις κ.λπ.)			
Σύνολο Υποχρεώσεων	0	122.500	178.000
Καθαρή Θέση	249.500	1.086.000	1.865.000

Πίνακας 4.4.2.2 Πίνακας Καθαρής Θέσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ		ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2021	ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2022
	Καθαρή Θέση λήξης περιόδου	1.086.000	1.865.000
μείον	Καθαρή Θέση έναρξης περιόδου	249.500	1.086.000
	Μεταβολή Καθαρής θέσης έτους	836.500	779.000
συν	Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης	21.600	24.800
συν	Ζημιά από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων	15.000	6.500
μείον	Μη φορολογ/νες ή φορ/νες με ειδικό τρόπο περιπτώσεις εσόδων		
	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΒΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (Α)	873.100	810.300
μείον	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ (Β)	26.500	190.000
	ΔΙΑΦΟΡΑ (Α) - (Β)	846.600	620.300

Η διαφορά, που προκύπτει, ανά έτος, θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το ελεγχόμενο φυσικό πρόσωπο, υπόκειται σε φορολόγηση.

4.4.3 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά του φορολογουμένου

Κατά την εφαρμογή της μεθοδολογίας της τεχνικής ελέγχου του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά του φορολογουμένου, ο έλεγχος αναπροσαρμόζει τα συνολικά ποσά, που κατατέθηκαν στους τραπεζικούς λογαριασμούς του ελεγχόμενου, ανά έτος. Η διαδικασία απεικονίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 4.4.3.1 Πίνακας Τεχνικής ελέγχου του ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και των Δαπανών σε μετρητά

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ		ΧΡΗΣΗ 2021	ΧΡΗΣΗ 2022
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (ελεγχόμενης περιόδου)	930.000	750.000
<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα, που κατατέθηκαν σε λογαριασμούς	65.000	40.000
<i>μείον</i>	Ποσά εκταμίευσης δανείων	46.000	
<i>μείον</i>	Συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ λογαριασμών	130.000	130.000
<i>μείον</i>	Συναλλαγές, μεταφορές και λοιπές πράξεις που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις	8.300	4.300
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	680.700	575.700
<i>πλέον</i>	Επιχειρηματικές/επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)	36.500	25.000
<i>πλέον</i>	Αγορές εμπορευμάτων, α' και βοηθητικών υλών κ.λπ. (μετρητοίς)	250.000	98.500
<i>πλέον</i>	Αγορές περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/επαγγελματικών (μετρητοίς)	100.000	
<i>πλέον</i>	Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες (μετρητοίς)	19.000	15.600
<i>πλέον</i>	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής	2.600	9.200
<i>πλέον</i>	Αποπληρωμή/μείωση χρεών με μετρητά		6.000
<i>πλέον</i>	Αύξηση/μείωση διαθεσίμων μετρητών ελεγχόμενης περιόδου	12000	-9.000
<i>πλέον</i>	Λοιπές καταβολές σε μετρητά		50.000
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	1.100.800	771.000

<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα, που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς		10.000
<i>μείον</i>	Αύξηση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών	7.000	50.000
<i>πλέον</i>	Αυξήσεις εισπρακτέων λογαριασμών	50.000	
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (Α)	1.143.800	711.000
	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β1)	357.500	300.000
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β2) πλην της ελεγχόμενης δραστηριότητας	25.000	25.000
	ΔΙΑΦΟΡΑ (Α)-(Β1)-(Β2)	761.300	386.000

Εάν προκύπτει θετική διαφορά στα ελεγχόμενα έτη, ως ανωτέρω, τότε αυτή η διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το ελεγχόμενο φυσικό πρόσωπο, υπόκειται σε φορολόγηση.

Κεφάλαιο 5: Προσδιορισμός Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Οντοτήτων, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, με εφαρμογή Εμμέσων Τεχνικών Ελέγχου

Εισαγωγή

Η απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ, Α.1008/20.1.2020, καθόρισε το περιεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, της αρχής των αναλογιών και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Στο άρθρο 1 της ανωτέρω Απόφασης καθορίζεται ότι το αντικείμενο, των δύο συγκεκριμένων μεθόδων είναι ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας, που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, μέσω εφαρμογής μιας μεθοδολογίας εξεύρεσης αξιόπιστων αναλογιών ή σχέσεων.

5.1 Τεχνική Ελέγχου της αρχής των αναλογιών (mark up method)

5.1.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Η Τεχνική ελέγχου της αρχής των αναλογιών «βασίζεται στην εξεύρεση και εφαρμογή αξιόπιστων αναλογιών, κατόπιν ανάλυσης/ επαλήθευσης των πωλήσεων ή του κόστους πωλήσεων ή και των δύο, προκειμένου να προσδιορισθούν, με έμμεσο τρόπο, τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, του ελεγχόμενου προσώπου ή οντότητας» (Α.1008/2020).

Στην πράξη, αλλά χωρίς να αποκλείεται η χρήση άλλων αξιόπιστων αναλογιών, η τεχνική αυτή επικεντρώνεται στον προσδιορισμό του κόστους πωληθέντων και του πραγματικού μικτού κέρδους της ελεγχόμενης επιχείρησης. Το προσδιορισθέν μικτό κέρδος εφαρμόζεται, πολλαπλασιαστικά, στο προσδιορισθέν κόστος πωληθέντων και κατ' αυτό τον τρόπο προσδιορίζονται τα έσοδα της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Η τεχνική αυτή αποφεύγει τον κόπο και χρόνο ανακατασκευής του οικονομικού ιστορικού του ελεγχόμενου, αφού επικεντρώνεται στον καθορισμό του αριθμού των πωλήσεων ή των αγορών ή της αξίας των εισροών και των αποτελεσμάτων. Επιπλέον, ξεπερνά τις αδυναμίες των τριών τεχνικών ελέγχου προσδιορισμού του εισοδήματος των φυσικών προσώπων, στις περιπτώσεις όπου, το εισόδημα του ελεγχόμενου προσώπου δεν κατατίθεται σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή οι δαπάνες μετρητών αυτού, είναι απροσδιόριστες (Biber, 2010; IRS, 2016).

Επιπλέον, ως βασικό της πλεονέκτημα θεωρείται το γεγονός ότι, βασίζεται μόνο σε πραγματικά δεδομένα/σχέσεις/τιμές και όχι σε τεκμαρτά στοιχεία.

Ο φορολογικός έλεγχος θεωρεί πιο πρόσφορη τη συγκεκριμένη μέθοδο προσδιορισμού φορολογητέας ύλης, σε επιχειρήσεις, στις οποίες:

- το απόθεμα είναι ελεγχόμενο ή προσδιορίζεται με αξιόπιστο τρόπο ή τα εμπορεύσιμα αγαθά έχουν όμοιο μικτό κέρδος,
- τα αποθέματα είναι ο κύριος παράγοντας δημιουργίας εσόδων για την ελεγχόμενη επιχείρηση,
- οι πηγές και οι παράγοντες κτήσης των εμπορευμάτων, είναι περιορισμένες, ενώ η τιμή πώλησης τους παρουσιάζει μια σχετική ομοιομορφία και σταθερότητα,
- το εύρος δραστηριοτήτων της επιχείρησης είναι περιορισμένο (Α.1008/2020).

5.1.2 Μεθοδολογία της Τεχνικής Ελέγχου της αρχής των αναλογιών ¹²

Κατά την εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών, δύνανται να προσδιοριστούν:

- α) τα ακαθάριστα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- β) οι εκροές της ελεγχόμενης επιχείρησης, καθώς και
- γ) τα φορολογητέα κέρδη αυτής.

Η μεθοδολογία της βασίζεται στην εξεύρεση και εφαρμογή αξιόπιστων αναλογιών (π.χ. αναλογίες περιθωρίου μικτού κέρδους – πωλήσεων, περιθωρίου μικτού κέρδους – κόστους, καθαρής τιμής πώλησης – τιμής κόστους κ.λπ.), μέσω της ανάλυσης των πωλήσεων ή/και του κόστους πωληθέντων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Ακολούθως, η αναλογική σχέση, που θα προσδιοριστεί από τον έλεγχο, εφαρμόζεται σε ένα, ήδη επιβεβαιωμένο, μέγεθος, το οποίο λειτουργεί ως βάση. Με αυτό τον τρόπο προσδιορίζονται, τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα της ελεγχόμενης οντότητας (Ε.2016/2020). Ανάλογα με το μέγεθος, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως βάση, θα εφαρμοστεί και η σχετική αναλογία επί αυτού (Mark –up / Mark-down method) (Τσούσης, 2020).

Στα πλαίσια εφαρμογής της εν λόγω τεχνικής, ο ελεγκτής ακολουθεί τις ακόλουθες διαδικασίες προσδιορισμού των ακαθάριστων εσόδων της ελεγχόμενης επιχείρησης:

---

¹² Ενότητα Α', Εγκυκλίου Α.Α.Δ.Ε. Ε.2016/31.1.2020

Στάδιο 1^ο: Ανάλυση Κόστους πωληθέντων/υπηρεσιών και Πωλήσεων

Θα πρέπει να αναλυθεί από τον ελεγκτή και να προσδιοριστεί το κομμάτι των πωλήσεων και αγορών, που αντιστοιχεί σε κάθε πωληθέν είδος προϊόντος.

Στην πράξη, η πιο αντιπροσωπευτική αναλογική σχέση είναι του περιθωρίου μικτού κέρδους. Συνεπώς, η αξιοπιστία της τεχνικής αυτής, προϋποθέτει ορθή και αξιόπιστη επαλήθευση του κόστους πωληθέντων/ υπηρεσιών.

Στάδιο 2^ο: Προσδιορισμός αξιόπιστης αναλογίας

Σε αυτό το στάδιο, ο έλεγχος πρέπει να προσδιορίσει τα ποσά πώλησης και αγοράς των προϊόντων της επιχείρησης, με ακρίβεια. Μπορεί να βασιστεί σε οποιοδήποτε πρόσφορο και αξιόπιστο στοιχείο (π.χ. τιμοκαταλόγους της επιχείρησης, τιμές ραφιών, φορολογικά στοιχεία αγορών και πωλήσεων, αρχεία αποθήκης, πληροφορίες από το φορολογούμενο ή τρίτες συναλλασσόμενες επιχειρήσεις, βιβλία παραγγελιών κ.λπ.). Βάσει των στοιχείων αυτών θα προκύψει η αναλογία, που θα εφαρμόσει ο έλεγχος, προκειμένου να προσδιορίσει τα έσοδα της ελεγχόμενης οντότητας. Συνεπώς, η αξιοπιστία των εφαρμοζόμενων αναλογιών είναι σημαντική καθώς, αυτές αποτελούν τη βάση ισχύος της συγκεκριμένης τεχνικής ελέγχου.

Στάδιο 3^ο: Προσδιορισμός συνολικών εσόδων

Εφαρμόζεται η αναλογία, η οποία προσδιορίστηκε, ως ανωτέρω, σε ένα, ήδη επιβεβαιωμένο, μέγεθος, το οποίο λειτουργεί ως βάση και κατ' αυτό τον τρόπο προσδιορίζονται τα συνολικά έσοδα της οντότητας, για κάθε ελεγχόμενο φορολογικό έτος (π.χ. η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους θα εφαρμοστεί στο κόστος πωληθέντων).

Στάδιο 4^ο: Προσδιορισμός τελικών ακαθαρίστων εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα

Κατόπιν σύγκρισης των ακαθαρίστων εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, βάσει δήλωσης και βάσει έμμεσης τεχνικής ελέγχου, τα υψηλότερα εξ' αυτών συνιστούν τα τελικά έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Στάδιο 5^ο: Προσδιορισμός καθαρού κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα

Για τον προσδιορισμό του καθαρού κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα, για κάθε ελεγχόμενο φορολογικό έτος, από τα προσδιορισθέντα τελικά έσοδα αφαιρούνται οι

επιχειρηματικές δαπάνες, όπως αυτές προβλέπονται στις λοιπές γενικές διατάξεις του ΚΦΕ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ τα ακαθάριστα έσοδα προσδιορίζονται με έμμεση μέθοδο, τα καθαρά κέρδη προσδιορίζονται με άμεση μέθοδο ελέγχου.

Στάδιο 6^ο: Έλεγχος λοιπών Φορολογικών αντικειμένων

Ο προσδιορισμός των φόρων, τελών και εισφορών και λοιπών φορολογιών βασίζεται στα τελικώς προσδιορισθέντα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας, που ισχύουν.

Στάδιο 7^ο: Έλεγχος Φ.Π.Α.¹³

Κατά τον προσδιορισμό του λογαριασμού Φ.Π.Α., στις περιπτώσεις όπου, τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα προέκυψαν κατόπιν εφαρμογής έμμεσης τεχνικής ελέγχου ακολουθούνται οι ακόλουθες διαδικασίες:

όταν για τις εκροές της οντότητας εφαρμόζεται συγκεκριμένος συντελεστής Φ.Π.Α., τότε το επιπλέον ποσό των εσόδων προστίθεται στις φορολογητέες εκροές, του συντελεστή αυτού.

όταν για τις εκροές της οντότητας δεν εφαρμόζεται συγκεκριμένος συντελεστής Φ.Π.Α., τότε η επιπλέον διαφορά των εκροών επιμερίζεται αναλογικά της συμμετοχής των εφαρμοζόμενων συντελεστών Φ.Π.Α., στις, βάσει δήλωσης, φορολογητέες και απαλλασσόμενες χωρίς δικαίωμα έκπτωσης εκροές.

5.2 Τεχνική Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method)

5.2.1 Περιεχόμενο της Τεχνικής Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών ^{14 15}

Η τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών **βασίζεται σε αυτήν ακριβώς τη σχέση, δηλαδή στην εφαρμογή της τιμής πώλησης επί του όγκου των πωλήσεων**. Με την εφαρμογή της τεχνικής αυτής, δύνανται να προσδιοριστούν τα έσοδα από

---

¹³ Ενότητα Δ', Εγκυκλίου Α.Α.Δ.Ε. Ε.2016/31.1.2020

¹⁴ Άρθρο 2 Απόφασης Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. Α.1008/20.1.2020

¹⁵ Ενότητα Β', Εγκυκλίου Α.Α.Δ.Ε. Ε.2016/31.1.2020

επιχειρηματική δραστηριότητα, κατόπιν εφαρμογής συγκεκριμένων μεγεθών (π.χ. τιμή πώλησης ανά μονάδα), επί του ήδη επιβεβαιωμένου όγκου πωλήσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Σημαντικό πλεονέκτημα της εν λόγω Τεχνικής Ελέγχου είναι η αποφυγή της πολυπλοκότητας της ανακατασκευής του οικονομικού ιστορικού του ελεγχόμενου. Αρκεί, βέβαια, να μπορεί ο έλεγχος να προσδιορίσει τις εισροές ή τις δαπάνες της ελεγχόμενης επιχείρησης, καθώς και την τιμή πώλησης των προϊόντων ή παρεχόμενων υπηρεσιών αυτής (Biber, 2010).

Τη συγκεκριμένη τεχνική, ο έλεγχος εφαρμόζει, κυρίως, σε επιχειρήσεις, όπου:

- δύναται να προσδιορισθεί η συνάρτηση παραγωγής και είναι προσδιορίσιμη η τιμή πώλησης κάθε μίας μονάδας προϊόντος ή υπηρεσίας,
- η γκάμα προϊόντων ή παρεχόμενων υπηρεσιών είναι περιορισμένη και η σχέση τους με τους συντελεστές παραγωγής τους είναι σταθερή,
- η τιμή πώλησης των προϊόντων ή υπηρεσιών παρουσιάζουν είναι σχετικά σταθερή, κατά τη διάρκεια όλης της φορολογικής περιόδου,
- οι μεταβλητές δαπάνες, οι οποίες είναι ανάλογες του κύκλου εργασιών.

Αντιθέτως, δεν έχει νόημα εφαρμογή η εν λόγω τεχνική ελέγχου στις περιπτώσεις όπου, δεν δύναται να προσδιοριστεί, με ασφαλή τρόπο, η αγορά οποιουδήποτε συντελεστή παραγωγής και η τιμή πώλησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

5.2.2 Μεθοδολογία της Τεχνικής Ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών ¹⁶

Η μεθοδολογία της συγκεκριμένης τεχνικής ελέγχου βασίζεται στην εύρεση της συνάρτησης παραγωγής. Η συνάρτηση, αυτή, θα απεικονίζει το μετασχηματισμό συγκεκριμένης ποσότητας και είδους πρώτης ύλης, σε συγκεκριμένο είδος και ποσότητα παραγόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας.

Κατά την εφαρμογή της μεθοδολογίας της συγκεκριμένης τεχνικής και προκειμένου αυτή λειτουργήσει αποτελεσματικά, ο ελεγκτής πρέπει, να προσδιορίσει, με ασφαλή τρόπο, τον αριθμό των μονάδων, που διαχειρίστηκε εμπορικά ο φορολογούμενος ανά ελεγχόμενη χρήση, καθώς και την τιμή (ή κέρδος), ανά πωλούμενη μονάδα (Biber, 2010).

Ειδικότερα, στα πλαίσια εφαρμογής της εν λόγω τεχνικής, οι διαδικασίες, που ακολουθεί ο

---

¹⁶ Ενότητα Β', Εγκυκλίου Α.Α.Δ.Ε. Ε.2016/31.1.2020

έλεγχος για τον προσδιορισμό των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης, έχουν ως εξής:

Στάδιο 1^ο: Προσδιορισμός σχέσεων εισροών και παραγόμενου προϊόντος (ή υπηρεσίας)

Ο έλεγχος, προκειμένου να προσδιορίσει το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών, πρέπει να προσδιορίσει μία ή περισσότερες σταθερές σχέσεις μεταξύ των εισροών (α' ύλης, εργασία κ.λπ.) και κάθε μίας μονάδας παραγόμενου προϊόντος/υπηρεσίας.

Στάδιο 2^ο: Διαπίστωση της τιμής πώλησης μίας μονάδας προϊόντος (ή υπηρεσίας)

Στη συνέχεια, ο έλεγχος διαπιστώνει την τιμή πώλησης κάθε μίας μονάδας προϊόντος ή υπηρεσίας, βασιζόμενος σε κάθε πρόσφορο και αξιόπιστο στοιχείο (π.χ. τιμοκατάλογος επιχείρησης).

Στάδιο 3^ο: Προσδιορισμός κτηθέντων μονάδων εισροών

Από τον έλεγχο των λογιστικών αρχείων της επιχείρησης ή από οποιοδήποτε άλλο αξιόπιστο στοιχείο, που έχει στη διάθεση του ο ελεγκτής, προσδιορίζεται ο αριθμός των μονάδων εισροών, που απέκτησε η επιχείρηση και χρησιμοποίησε κατά την παραγωγική διαδικασία.

Στάδιο 4^ο: Προσδιορισμός παραγόμενων μονάδων προϊόντος

Με βάση τον προσδιορισθέντα αριθμό κτηθέντων μονάδων πρώτης ύλης και τη σχέση αυτής με την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος, ο έλεγχος προσδιορίζει τη συνολική ποσότητα παραγόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας.

Στάδιο 5^ο: Προσδιορισμός συνολικών εσόδων

Προκειμένου, ο έλεγχος να προσδιορίσει τα συνολικά έσοδα της ελεγχόμενης επιχείρησης, εφαρμόζει στη συνολική ποσότητα παραγόμενου (πωλούμενου) προϊόντος/υπηρεσίας, την τιμή πώλησης ανά μονάδα αυτού.

Για τον Προσδιορισμό των τελικών εσόδων, του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα, των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες και του Φ.Π.Α. ισχύουν, αναλόγως, οι ίδιες διαδικασίες, που ακολουθούνται και στην τεχνική της αρχής των αναλογιών.

5.3 Πρακτική Εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου των φυσικών και νομικών οντοτήτων, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα

Προς απεικόνιση της μεθοδολογίας, που εφαρμόζουν οι δύο έμμεσες τεχνικές ελέγχου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών και νομικών οντοτήτων, που ασκούν ή προκύπτει ότι, ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, ακολουθούν πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής τους.

5.3.1 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Διενεργείται Φορολογικός σε επιχείρηση εμπορίας τριών ειδών ενδυμάτων (παντελόνια, φούστες, πουκάμισα), για το φορολογικό έτος 2022.

Ο ελεγκτής διαπιστώνει ότι, πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 28 του ν.4172/2013 και συνεπώς, δύναται να εφαρμόσει έμμεσες μεθόδους ελέγχου, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος της ελεγχόμενης επιχείρησης. Αφού έλαβε υπόψη του τη φύση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλάδου, που δραστηριοποιείται η ελεγχόμενη οντότητα, αποφασίστηκε ότι, η μέθοδος της αρχής των αναλογιών αποτελεί την ενδεικτικότερη μέθοδο.

Από τα λογιστικά αρχεία της επιχείρησης, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα οικονομικά δεδομένα:

Συνολικά Δηλωθέντα Ακαθάριστα Έσοδα	350.000 €
Κόστος Πωληθέντων παντελονιών	197.000 €
Κόστος Πωληθέντων φούστας	65.000 €
Κόστος Πωληθέντων πουκάμισων	73.000 €

Ο έλεγχος ανέλυσε, διεξοδικά, τα λογιστικά αρχεία της ελεγχόμενης επιχείρησης (φορολογικά στοιχεία αγορών/πωλήσεων, τιμοκαταλόγους, κ.λπ.) και αφού έλαβε υπόψη του και τις πληροφορίες και διευκρινίσεις, που του παρείχε ο ελεγχόμενος, προσδιόρισε τη μέση τιμή αγοράς και πώλησης των εμπορευσίμων αγαθών, της ελεγχόμενης οντότητας:

Είδος Εμπορεύματος	Καθαρή μέση τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α.	Καθαρή μέση τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α.
παντελόνι	37 €	77 €

φούστα	25 €	45 €
πουκάμισο	32 €	62 €

Α) Στην περίπτωση που, ο ελεγκτής εφαρμόσει την αναλογία μικτού κέρδους επί των πωλήσεων, για τον προσδιορισμό των εσόδων της επιχείρησης, θα προβεί στους ακόλουθους υπολογισμούς:

Πίνακας 5.3.1.1 Υπολογισμός Περιθωρίου μικτού κέρδους επί πωλήσεων και Αναλογίας κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων

Είδος Εμπορεύματος	Περιθώριο μικτού κέρδους επί πωλήσεων = $(\text{Τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α.} - \text{Τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α.}) / \text{Τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α.}$	Αναλογία κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων = $1 - \text{Αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους επί πωλήσεων}$
παντελόνια	$(77 - 37) / 77 = 0,519$ ή 51,9%	$1 - 0,519 = 0,481$ ή 48,1%
φούστες	$(45 - 25) / 45 = 0,444$ ή 44,4%	$1 - 0,444 = 0,556$ ή 55,6%
πουκάμισα	$(62 - 32) / 62 = 0,483$ ή 48,3%	$1 - 0,483 = 0,517$ ή 51,7%

Στη συνέχεια, ο έλεγχος προσδιορίζει τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, ως εξής:

Πίνακας 5.3.1.2 Προσδιορισμός Εσόδων με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Είδος Εμπορεύματος	Προσδιορισθέντα βάσει ελέγχου έσοδα = $\text{Κόστος πωληθέντων} / \text{Αναλογία κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων}$
παντελόνια	$197.000 / 0,481 = 409.563,41$ €
φούστες	$65.000 / 0,556 = 116.906,47$ €
πουκάμισα	$73.000 / 0,517 = 141.199,23$ €
Σύνολο προσδιορισθέντων εσόδων, βάσει ελέγχου	667.669,11 €

Τέλος, ο έλεγχος συγκρίνει τα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, με τα δηλωθέντα. Αν τα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα υπερβαίνουν τα δηλωθέντα και η ελεγχόμενη οντότητα δεν αιτιολογήσει τη διαφορά, τότε αυτή υπόκειται σε φορολόγηση. Για τη συγκεκριμένη υπόθεση ελέγχου, η διαφορά εσόδων, που προκύπτει,

υπολογίζεται ως ακολούθως:

Πίνακας 5.3.1.3 Προσδιορισμός της Αποκρυβείσας Φορολογητέας Ύλης με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα	667.669,11 €
Μείον : Δηλωθέντα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα	350.000,00 €
Διαφορά	317.669,11 €

Συνεπώς, η διαφορά των 317.669,11 € (και εφόσον η ελεγχόμενη οντότητα δεν την αιτιολογήσει) θεωρείται αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη, αποδιδόμενη σε μη έκδοση φορολογικών στοιχείων εσόδων. Στην εν λόγω διαφορά θα καταλογιστεί ο αναλογών φόρος εισοδήματος, ο αναλογών Φ.Π.Α., καθώς και οι σχετικές κυρώσεις για τη μη έκδοση φορολογικών στοιχείων εσόδων.

Β) Εάν στην ίδια περίπτωση ελέγχου, ο ελεγκτής εφαρμόσει την αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους επί του κόστους πωλήσεων, για να προσδιορίσει τα έσοδα της επιχείρησης, θα προβεί στους ακόλουθους υπολογισμούς:

Πίνακας 5.3.1.4 Υπολογισμός Περιθωρίου μικτού κέρδους επί του κόστους πωλήσεων

Είδος Εμπορεύματος	Περιθώριο μικτού κέρδους επί του κόστους πωλήσεων = (Τιμή πώλησης άνευ Φ.Π.Α. – Τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α.)/Τιμή αγοράς άνευ Φ.Π.Α.
παντελόνια	$(77 - 37) / 37 = 1,081$ ή 108,1%
φούστες	$(45 - 25) / 25 = 0,8$ ή 80%
πουκάμισα	$(62 - 32) / 32 = 0,9375$ ή 93,75%

Στη συνέχεια, ο ελεγκτής θα προβεί στους ακόλουθους υπολογισμούς, προκειμένου να προσδιορίσει τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα:

Πίνακας 5.3.1.5 Προσδιορισμός Εσόδων με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Είδος Εμπορεύματος	Προσδιορισθέντα βάσει ελέγχου έσοδα = Κόστος πωληθέντων X (1 + Αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους επί του κόστους πωλήσεων)
παντελόνια	$197.000 \times (1 + 1,081) = 409.957,00 \text{ €}$
φούστες	$65.000 \times (1 + 0,8) = 117.000,00 \text{ €}$
πουκάμισα	$73.000 \times (1 + 0,9375) = 141.437,50 \text{ €}$
Σύνολο προσδιορισθέντων εσόδων, βάσει ελέγχου	668.394,50 €

Τέλος, συγκρίνονται τα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, με τα αντίστοιχα δηλωθέντα. Στην περίπτωση που, τα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα υπερτερούν των δηλωθέντων και η ελεγχόμενη επιχείρηση δεν προβεί σε αιτιολόγηση της διαφοράς αυτής, τότε η διαφορά αυτών υπόκειται σε φορολόγηση. Για το ανωτέρω παράδειγμα, η προκύπτουσα διαφορά εσόδων υπολογίζεται ως κάτωθι:

Πίνακας 5.3.1.6 Προσδιορισμός της Αποκρυσθείσας Φορολογητέας Ύλης με εφαρμογή της Τεχνικής ελέγχου της αρχής των αναλογιών

Προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα	668.394,50 €
Μείον : Δηλωθέντα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα	350.000,00 €
Διαφορά	318.394,50 €

Συνεπώς, η διαφορά των 318.394,50 €, εφόσον δεν αιτιολογηθεί από το φορολογούμενο, θεωρείται αποκρυσθείσα φορολογητέα ύλη, η οποία προέρχεται από μη έκδοση φορολογικών στοιχείων εσόδων. Στη συγκεκριμένη διαφορά θα υπολογιστεί ο αναλογούν φόρος εισοδήματος, ο αναλογούν Φ.Π.Α., καθώς και οι αναλογούσες κυρώσεις μη έκδοσης φορολογικών στοιχείων εσόδων.

Επισημαίνεται ότι, η μικρή διαφορά που προκύπτει στα προσδιορισθέντα, βάσει ελέγχου, έσοδα, κατόπιν εφαρμογής των ανωτέρω αναλογιών, οφείλεται σε διαφορές στρογγυλοποίησης.

5.3.2 Πρακτική Εφαρμογή της τεχνικής ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών

Διενεργείται Φορολογικός Έλεγχος σε επιχείρηση, της οποίας η δραστηριότητα είναι «Υπηρεσίες έκθλιψης ελαιοκάρπου», για το φορολογικό έτος 2016. Ο ελεγκτής διαπιστώνει ότι, πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 28 του ν.4172/2013 και συνεπώς, δύναται να εφαρμόσει έμμεσες μεθόδους ελέγχου, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος της ελεγχόμενης επιχείρησης. Αφού έλαβε υπόψη του τη φύση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλάδου, που δραστηριοποιείται η ελεγχόμενη οντότητα, αποφασίστηκε ότι, η τεχνική ελέγχου της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών αποτελεί την ενδεικτικότερη μέθοδο.

Στη συνέχεια προέβη στις ακόλουθες διαδικασίες και υπολογισμούς:

Α) Προσδιορισμός Συνάρτησης Παραγωγής

Η ελεγχόμενη επιχείρηση δήλωσε ότι, ο διαχωρισμός του ελαιολάδου από τον ελαιοκάρπο, κατά το ελεγχόμενο φορολογικό έτος, πραγματοποιήθηκε με φυγοκεντρικό σύστημα δύο

φάσεων. Κατά την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος (δύο φάσεων), αναμένεται, περίπου, από 1000 κιλά ελαιοκάρπου, να εξαχθούν 200 κιλά ελαιολάδου και 800 κιλά διφασικής ελαιοπυρήνας.

Επιπλέον, η ελεγχόμενη επιχείρηση, κατά την ενημέρωση του ελέγχου, ως προς τις διαδικασίες, που ακολουθούνται στην αλυσίδα παραγωγής, επισημαίνει ότι, **κατά τη διαδικασία της έκθλιψης του ελαιοκάρπου, προστίθενται κατά μέσο όρο 100 κιλά νερού ανά 1.000 κιλά ελαιοκάρπου.** Η εν λόγω ποσότητα νερού εμπεριέχεται στην ποσότητα ελαιοπυρήνα, η οποία εξάγεται κατόπιν ολοκλήρωσης της διαδικασίας έκθλιψης.

Ο έλεγχος έλαβε υπόψη του τα στοιχεία έκθλιψης, ως αυτά παρουσιάζονται σε 866 Αποδείξεις και Τιμολόγια Παροχής υπηρεσιών, τα οποία έχουν εκδοθεί από την ίδια την ελεγχόμενη επιχείρηση. Τα εν λόγω φορολογικά στοιχεία και τα δεδομένα αυτών παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα.

A/A	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Τ.Π.Υ. / Α.Π.Υ.	ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΠΙ ΠΑΡ. ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΙΛΑ	ΕΛΑΙΟΚΑΡΠΟΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΘΛΙΒΕΙ	ΠΑΡΑΧΘΕΙΣ ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΟΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	Απόδοση ελαιοκάρπου
1	2/1/2016	47	53,3	2174	1087	444	0,20423
2	2/1/2016	112	4,3	264	132	48	0,18182
...	.....	.....	.....	.....	.....	418	0,18064
866	31/12/2016	1789	14,1	743	371,5	157	0,21131
	ΣΥΝΟΛΟ		27.949,20	1.460.561,40	730.230,70	266.664,10	160,4

Από τα ανωτέρω στοιχεία, ο παρών έλεγχος προέβη σε υπολογισμό της μέσης απόδοσης ελαιοκάρπου σε ελαιολάδο, καθώς και του μέσου ποσοστού ληφθέντος δικαιώματος επί του παραγόμενου ελαιολάδου, ως εξής:

Μ.Ο. Απόδοσης ελαιοκάρπου = Σύνολο αποδόσεων ελαιοκάρπου ανά έκθλιψη / συνολικό αριθμό εκθλίψεων = $160,40 / 866 = 18,52 \%$

Μ.Ο. ποσοστού δικαιώματος επί παραγόμενου ελαιολάδου = Συνολική ποσότητα ληφθέντος δικαιώματος ελαιολάδου / Συνολική ποσότητα παραχθέντος ελαιολάδου = $27.949,20 / 266.664,10 = 10,48 \%$

Συνεπώς, από τα ανωτέρω στοιχεία, προκύπτει ότι, κατά την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος (δύο φάσεων), η ελεγχόμενη επιχείρηση, κατά το έτος 2016, από 1000 κιλά ελαιοκάρπου, κατά μέσο όρο, εξήγαγε 185,2 κιλά ελαιολάδου και 814,80 κιλά διφασικής ελαιοπυρήνας.

Από τα ανωτέρω προκύπτει η κατωτέρω συνάρτηση παραγωγής:

1 μονάδα εισροής Ελαιοκάρπου + (0,10 * μονάδα ελαιοκάρπου) νερό = (0,1852 * μονάδας εισροής ελαιοκάρπου) λάδι + [(0,8148 * μονάδας εισροής ελαιοκάρπου) Ελαιοπυρήνα 2 φάσεων + (0,10 * μονάδα ελαιοκάρπου) νερό]

Για παράδειγμα:

ΕΙΣΡΟΗ	=>	ΕΚΡΟΗ
1.000 kg ελαιοκάρπος		185,20 Kg ελαιόλαδο
100 kg νερό		914,80 kg ελαιοπυρήνας δύο φάσεων
1.100 kg		1.100 kg

B . Προσδιορισμός παραχθείσας ποσότητας ελαιοπυρήνα

Ο έλεγχος προσδιόρισε τη συνολική ποσότητα παραχθέντος ελαιοπυρήνα, κατά το ελεγχόμενο φορολογικό έτος 2016.

Η ελεγχόμενη επιχείρηση σύμφωνα με τα στοιχεία του βιβλίου απογραφής, καθώς και τα στοιχεία των υποβληθεισών καταστάσεων οικονομικών στοιχείων επιχειρηματικής δραστηριότητας φορολογικών ετών 2015 και 2016, τόσο κατά την έναρξη, όσο και κατά τη λήξη του ελεγχόμενου φορολογικού έτους, δεν διέθετε αποθέματα ελαιοπυρήνα. Συνεπώς, η συνολική παραχθείσα ποσότητα ελαιοπυρήνα, εντός τους έτους 2016, πωλήθηκε εντός του ιδίου έτους. Επιπλέον, εντός του ελεγχόμενου έτους δεν πωλήθηκε ποσότητα ελαιοπυρήνα, παραχθείσας σε προγενέστερη χρήση, δεδομένης της μηδενικής απογραφής αποθεμάτων προϊόντων έναρξης.

Κατόπιν των ανωτέρω, ο έλεγχος θεωρεί ότι, η συνολική ποσότητα παραχθέντος και πωληθέντος ελαιοπυρήνα ταυτίζονται.

Η πωληθείσα ποσότητα ελαιοπυρήνα όπως αυτή προκύπτει από τα εκδοθέντα φορολογικά στοιχεία αξίας, της ελεγχόμενης επιχείρησης, έχει ως εξής:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΑΦΜ	ΠΩΛΗΘΕΙΣΑ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑ ΣΕ ΚΙΛΑ
31/1/2016	37	ΑΑΑΑΑΑ	000000000	157.530,00
31/1/2016	38	ΒΒΒΒΒΒ	000000000	131.610,00
.....	....	.....	.....	.....
30/11/2016	65	ΩΩΩΩΩ	000000000	125.580,00
		ΣΥΝΟΛΟ		4.320.131,00

Επιπλέον των ανωτέρω, ο έλεγχος διαπίστωσε Μη έκδοση φορολογικού στοιχείου αξίας για εκδοθέντα Δελτία Αποστολής πώλησης ελαιοπυρήνα, τα οποία παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΔΕΛΤΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΑΦΜ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΙΛΑ	ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΟ ΕΙΔΟΣ
7/1/2016	466	ΑΑΑΑΑΑ	000000000	15.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
11/1/2016	470	ΒΒΒΒΒΒ	000000000	15.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
.....	.....	.....	.....	.....	.....
1/2/2016	515	ΩΩΩΩΩ	000000000	12.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ		353.000 kg	

Συνεπώς, η συνολική πωληθείσα ποσότητα ελαιοπυρήνα και κατά συνέπεια και η συνολική παραχθείσα, κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους 2016, ανέρχεται στα 4.673.131 κιλά (4.320.131 kg + 353.000 kg).

Γ. Προσδιορισμός συνολικής ποσότητας ελαιοκάρπου που συνεθλίβη

Εφαρμόζοντας τη συνολική ποσότητα παραχθέντος ελαιοπυρήνα στην ως ανωτέρω προσδιορισθείσα συνάρτηση παραγωγής, { 1 μονάδα εισροής Ελαιοκάρπου + (0,10 * μονάδα ελαιοκάρπου) νερό = (0,1852 * μονάδας εισροής ελαιοκάρπου) λάδι + [(0,8148 * μονάδας εισροής ελαιοκάρπου) Ελαιοπυρήνα 2 φάσεων + (0,10 * μονάδα ελαιοκάρπου) νερό]}, προκύπτει ότι, η συνολική ποσότητα ελαιοκάρπου, που συνεθλίβη, κατά το φορολογικό έτος 2016, προσδιορίζεται:

$$0,8148 \text{ ελαιοκάρπου} + (0,10 \text{ ελαιοκάρπου}) \text{ νερό} = 4.673.131 \text{ Kg ελαιοπυρήνα} \Rightarrow$$

$$0,9148 \text{ ελαιοκάρπου} = 4.673.131 \text{ Kg ελαιοπυρήνα} \Rightarrow$$

$$\underline{\underline{\text{Ελαιοκάρπος} = 5.108.363,58 \text{ kg}}}$$

Δ . Προσδιορισμός συνολικής ποσότητας παραχθέντος ελαιολάδου

Εφαρμόζοντας την ως ανωτέρω προσδιορισθείσα συνάρτηση παραγωγής, προκύπτει ότι:

$1 \text{ μονάδα εισροής Ελαιοκάρπου} + (0,10 * \text{μονάδα ελαιοκάρπου}) \text{ νερό} = (0,1852 * \text{μονάδας εισροής ελαιοκάρπου}) \text{ λάδι} + [(0,8148 * \text{μονάδας εισροής ελαιοκάρπου}) \text{ Ελαιοπυρήνα 2 φάσεων} + (0,10 * \text{μονάδα ελαιοκάρπου}) \text{ νερό}] \Rightarrow$

5.108.363,58 kg ελαιόκαρπου = 0,1852 μονάδας ελαιόκαρπου, εκροή Ελαιόλαδου =>

Εκροή ελαιολάδου = 0,1852 * 5.108.363,58 kg=>

Παραχθείσα ποσότητα ελαιολάδου = 946.068,94 kg

Ε . Προσδιορισμός συνολικής ποσότητας ελαιολάδου, που ελήφθη ως δικαίωμα επί του παραγόμενου ελαιολάδου

Ως, αναλυτικά, περιγράφεται ανωτέρω, ο μέσος όρος του ποσοστού δικαιώματος επί του παραγόμενου ελαιολάδου, που ελάμβανε η ελεγχόμενη επιχείρηση, κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους 2016, ανερχόταν στο 10,48% της συνολικής παραχθείσας ποσότητας.

Επίσης, η συνολική παραχθείσα ποσότητα ελαιολάδου προσδιορίστηκε στα 946.068,94 κιλά.

Συνεπώς, η συνολική ποσότητα ελαιολάδου, την οποία η ελεγχόμενη επιχείρηση έλαβε ως δικαίωμα επί του παραχθέντος (εκθλιπτικό δικαίωμα) προσδιορίζεται ως εξής:

Εκθλιπτικό δικαίωμα = Συνολική παραχθείσα ποσότητα ελαιολάδου X 10,48% = 946.068,94 κιλά X 10,48% = 99.148,02 κιλά ελαιολάδου

Στ . Προσδιορισμός συνολικής ποσότητας πωληθέντος ελαιολάδου, για λογαριασμό της ελεγχόμενης επιχείρησης

Η ελεγχόμενη επιχείρηση σύμφωνα με τα στοιχεία του βιβλίου απογραφής, καθώς και τα στοιχεία των υποβληθεισών καταστάσεων οικονομικών στοιχείων επιχειρηματικής δραστηριότητας φορολογικών ετών 2015 και 2016, τόσο κατά την έναρξη, όσο και κατά τη λήξη του ελεγχόμενου φορολογικού έτους, δεν διέθετε αποθέματα ελαιολάδου. Συνεπώς, η συνολική ποσότητα ελαιολάδου, το οποίο έλαβε ως εκθλιπτικό δικαίωμα, καθώς και η συνολική αγορασθείσα ποσότητα, εντός τους έτους 2016, πωλήθηκε εντός του ίδιου έτους. Επιπλέον, εντός

του ελεγχόμενου έτους δεν πωλήθηκε ποσότητα ελαιολάδου προγενέστερης χρήσης, δεδομένης της μηδενικής απογραφής αποθεμάτων προϊόντων/εμπορευμάτων έναρξης.

Οι αγορές ελαιολάδου, τις οποίες πραγματοποίησε η ελεγχόμενη επιχείρηση, κατά το φορολογικό έτος 2016, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα φορολογικά στοιχεία, έχουν ως εξής:

Αγορές βιολογικού ελαιολάδου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
5/8/2016	6	1.200,00
.....	.....	.....
5/8/2016	8	1.200,00
ΣΥΝΟΛΟ		11.400,00

Αγορές extra παρθένου ελαιόλαδου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΣΕΙΡΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
05/01/2016	23	B	328,2
.....	.....	.....	.....
12/12/2016	63		138
ΣΥΝΟΛΟ			27.940,30

Συνεπώς, η ελεγχόμενη επιχείρηση είχε στην κατοχή της και προέβη στην πώληση συνολικής ποσότητας ελαιολάδου:

Ελαιόλαδο ληφθέν ως εκθλιπτικό δικαίωμα + Αγορές βιολογικού ελαιολάδου + Αγορές extra παρθένου ελαιολάδου = 99.148,02 κιλά + 11.400 κιλά + 27.940,30 κιλά = **138.488,32 κιλά**

Επισημαίνεται ότι, από τα στοιχεία των προσκομισθέντων Αποδείξεων και Τιμολογίων Παροχής Υπηρεσιών προκύπτει ότι, ο αναλογών Φ.Π.Α. της παροχής υπηρεσίας έκθλιψης δεν λαμβανόταν από την ελεγχόμενη επιχείρηση σε είδος (ελαιόλαδο).

Z . Προσδιορισμός Ακαθαρίστων εσόδων από παροχή υπηρεσίας (έκθλιψη ελαιολάδου)

Ως αναλυτικά αναφέρεται ανωτέρω, ο έλεγχος προσδιόρισε τις ποσότητες ελαιολάδου και ελαιοπυρήνα, τις οποίες έλαβε η ελεγχόμενη επιχείρηση, ως εκθλιπτικό δικαίωμα, κατά την παροχή υπηρεσίας έκθλιψης ελαιοκάρπου πελατών της. Αυτές έχουν ως εξής:

Περιγραφή είδους	Ποσοστό (%) δικαιώματος	Ποσότητα (kg)
Δικαίωμα επί παραγόμενου ελαιόλαδου	10,48	99.148,02
Παραχθείς ελαιοπυρήνας		4.673.131

Ο έλεγχος έλαβε υπόψη του τα στοιχεία έκθλιψης, ως αυτά παρουσιάζονται στις 866 Αποδείξεις και Τιμολόγια Παροχής υπηρεσιών, τα οποία έχουν εκδοθεί από την ίδια την ελεγχόμενη επιχείρηση, προκειμένου να προσδιορίσει την αξία των ειδών, που ελήφθησαν ως εκθλιπτικό δικαίωμα, από την ελεγχόμενη επιχείρηση.

Στο σύνολο των φορολογικών στοιχείων, αυτών, ως τιμή κιλού του ελαιολάδου, που ελήφθη ως εκθλιπτικό δικαίωμα, ορίζονται τα 2,55 ευρώ, ενώ ως αξία κιλού του παραχθέντος ελαιοπυρήνα ορίζονται τα 0,027 ευρώ.

Κατόπιν των στοιχείων αυτών, τα ακαθάριστα έσοδα από παροχή υπηρεσίας, για το φορολογικό έτος 2016, προσδιορίζονται ως ακολούθως:

Περιγραφή είδους	% δικαιώματος	ποσότητα	μονάδα μέτρησης	τιμή μονάδας	Καθαρή αξία
Δικαίωμα επί παραγόμενου ελαιολάδου	10,48	99.148,02	κιλό	2,55 €	252.827,45
Παραχθείς ελαιοπυρήνας		4.673.131	κιλό	0,03 €	126.174,54
ΣΥΝΟΛΟ					379.001,99

Η. Προσδιορισμός Ακαθάριστων εσόδων από εμπορία ελαιοπυρήνα

Η ελεγχόμενη επιχείρηση έχει δηλώσει έσοδα από πώληση ελαιοπυρήνα συνολικού ύψους 64.828,71 ευρώ. Τα εκδοθέντα φορολογικά στοιχεία αξίας για την πώληση ελαιοπυρήνα παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ σε κιλά	ΤΙΜΗ ΜΟΝ/ΔΟΣ	ΚΑΘ. ΑΞΙΑ
31/1/2016	37	ΑΑΑΑΑ	157.530,00	0,02 €	2.993,07 €
31/1/2016	38	ΒΒΒΒΒ	131.610,00	0,03 €	3.948,30 €
.....	.....	.....	.....	.....	.....
30/11/2016	2	ΩΩΩΩ	125.580,00	0,02 €	2.260,44 €
		ΣΥΝΟΛΟ			64.828,71 €

Επιπλέον των ανωτέρω, ο έλεγχος διαπίστωσε Μη έκδοση φορολογικού στοιχείου αξίας για εκδοθέντα Δελτία Αποστολής πώλησης ελαιοπυρήνα, τα οποία παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΔΕΛΤΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΑΦΜ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΙΛΑ	ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΟ ΕΙΔΟΣ
7/1/2016	466	ΑΑΑΑ	000000000	15.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
11/1/2016	470	ΒΒΒΒ	000000001	15.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
.....	.....	.....	.....	.....	.....
1/2/2016	515	ΩΩΩΩ	000000000	12.000,00	ΕΛΑΙΟΠΥΡΗΝΑΣ
		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ		353.000 kg	

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκδοθέντα φορολογικά στοιχεία αξίας, η ελεγχόμενη επιχείρηση τιμολογούσε την πωληθείσα ποσότητα ελαιοπυρήνα με 0,025 ευρώ/κιλό στις περιπτώσεις όπου η αντισυμβαλλόμενη επιχείρηση ήταν η ΑΑΑΑ. Δεδομένου ότι, όλες οι πωλήσεις ελαιοπυρήνα για τις οποίες δεν εκδόθηκε το σχετικό φορολογικό στοιχείο αξίας, φέρεται να έχουν πωληθεί στην επιχείρηση ΑΑΑΑ, ο έλεγχος προσδιορίζει τη συνολική αξία των μη εκδοθέντων φορολογικών στοιχείων αξίας, ως εξής:

Συνολική πωληθείσα ποσότητα ελαιοπυρήνα σε κιλά	353.000
Τιμή πώλησης μονάδας εμπορεύματος	0,025
Συνολική Καθαρή Αξία πωληθέντων εμπορευμάτων σε ευρώ	8.825,00
Αναλογών Φ.Π.Α. 23%	2.029,75
Συνολική Μικτή Αξία	10.854,75

Κατόπιν των ανωτέρω, τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα από πώληση ελαιοπυρήνα προσδιορίζονται ως εξής:

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ	
Δηλωθέντα Ακαθάριστα Έσοδα Εμπορίας ελαιοπυρήνα	64.828,71
Πλέον αποκρυβέντα Ακαθάριστα Έσοδα Εμπορίας ελαιοπυρήνα	8.825,00
Σύνολο Ακαθαρίστων Εσόδων (ελέγχου) Εμπορίας ελαιοπυρήνα	73.653,71

Θ . Προσδιορισμός Ακαθαρίστων εσόδων από εμπορία ελαιολάδου

Ως αναφέρεται, αναλυτικά, ανωτέρω, προσδιορίστηκε από τον έλεγχο ότι, η ελεγχόμενη επιχείρηση είχε στην κατοχή της και προέβη στην πώληση συνολικής ποσότητας ελαιολάδου ύψους 138.488,32 κιλών, εκ των οποίων τα 11.400 κιλά αφορούν σε βιολογικό ελαιολάδο.

Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα εκδοθέντα φορολογικά στοιχεία αξίας, η ελεγχόμενη επιχείρηση έχει προβεί στις κατωτέρω πωλήσεις extra παρθένου και βιολογικού ελαιολάδου:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ extra παρθένου ελαιολάδου	ΤΙΜΗ ΜΟΝ	ΚΑΘ. ΑΞΙΑ	ΦΠΑ
31/1/2016	31	ΑΑΑΑ	5.580,00	3,30 €	18.414,00 €	
16/10/2016	51	ΒΒΒΒ	120	3,00 €	360,00 €	46,80 €
.....	....	.....	....	....	....	....
17/12/2016	30	ΩΩΩΩ	8	3,80 €	30,40 €	3,95 €
		ΣΥΝΟΛΟ	22.352,00		74.371,95 €	1.950,68 €
		Σταθμισμένος μέσος όρος τιμής πώλησης κιλού ελαιολάδου		3,33 €		

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΕΛΑΤΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ Βιολογικού ελαιολάδου	ΤΙΜΗ ΜΟΝ	ΚΑΘ. ΑΞΙΑ	ΦΠΑ
22/5/2016	52	AAA	500	4,20 €	2.100,00 €	
22/5/2016	4	BBB	500	4,20 €	2.100,00 €	
....	...	....	....	...	....	...
3/10/2016	60	ΩΩΩ	1.000,00	4,00 €	4.000,00 €	520,00 €
		ΣΥΝΟΛΟ	2.572,00		10.635,60 €	561,60 €
		Σταθμισμένος μέσος όρος τιμής πώλησης κιλού ελαιολάδου		4,14 €		

Συνεπώς, κατόπιν υπολογισμού του Σταθμισμένου μέσου όρου της τιμής πώλησης, ανά είδος ελαιολάδου, τα ακαθάριστα έσοδα της ελεγχόμενης επιχείρησης από πώληση ελαιολάδου προσδιορίζεται ως εξής:

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (KG)	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (€/kg)	ΚΑΘ. ΑΞΙΑ
Extra παρθένο	127.088,32	3,33 €	423.204,11 €
Βιολογικό	11.400,00	4,14 €	47.196,00 €
ΣΥΝΟΛΟ	138.488,32		470.400,11 €

I. Προσδιορισμός Συνολικών Ακαθάριστων εσόδων φορολογικού έτους 2016

Εκ των ανωτέρω διαπιστώσεων τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα του ελεγχόμενου φορολογικού έτους 2016, προσδιορίζονται ως εξής:

	ΒΑΣΕΙ ΔΗΛΩΣΗΣ	ΒΑΣΕΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΔΙΑΦΟΡΑ
Ακαθάριστα έσοδα από παροχή υπηρεσίας	92.477,84 €	379.001,99 €	286.524,15 €
Ακαθάριστα έσοδα από εμπορία ελαιοπυρήνα	64.828,61 €	73.653,71 €	8.825,10 €
Ακαθάριστα έσοδα από εμπορία ελαιολάδου	85.001,55 €	470.400,11 €	385.398,56 €
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	242.308,00 €	923.055,81 €	680.747,81 €

Συνεπώς, η διαφορά των 680.747,81 €, στην περίπτωση που δεν αιτιολογηθεί από την ελεγχόμενη οντότητα, θεωρείται αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη, αποδιδόμενη σε μη έκδοση φορολογικών στοιχείων εσόδων. Επί της διαφοράς αυτής, θα καταλογιστεί ο αναλογών φόρος εισοδήματος, ο αναλογών Φ.Π.Α. και οι σχετικές κυρώσεις μη έκδοσης φορολογικών στοιχείων εσόδων.

Κεφάλαιο 6: Σκέψεις, Προβληματισμοί και Κριτική των εμμέσων τεχνικών ελέγχου

Με την εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, η Φορολογική Διοίκηση εκσυγχρόνισε τις ελεγκτικές διαδικασίες και εναρμόνισε την ελληνική φορολογική νομοθεσία με τις αντίστοιχες άλλων κρατών, παγκοσμίως.

Πρόκειται για τεχνικές ελέγχου, οι οποίες βασίζονται στις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές, ενώ η μεθοδολογία τους τυγχάνει της έγκρισης των δικαστηρίων, παγκοσμίως. Συνεπώς, η θεωρία της μεθοδολογίας τους δεν είναι αμφισβητήσιμη. Πιθανά λάθη μπορεί να εντοπιστούν ως προς την εφαρμογή τους από το ελεγκτικό όργανο, αλλά όχι στη θεωρία τους (Price, 1998).

Ως σημαντικότερο πλεονέκτημα των εμμέσων τεχνικών ελέγχου θεωρείται το γεγονός ότι, ο προσδιορισμός του εισοδήματος από τον έλεγχο βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα και όχι τεκμαρτά. Κατ' αυτό τον τρόπο ενισχύεται θετικά το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης και χρηστής διοίκησης, ενώ το αποτέλεσμα του φορολογικού ελέγχου δεν είναι αμφισβητήσιμο.

Στο παρελθόν, οι άμεσες μέθοδοι ελέγχου έδιναν ιδιαίτερη βαρύτητα στον έλεγχο των επιχειρήσεων. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έχουν τη δυνατότητα ενδελεχούς ελέγχου τόσο των φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα της άσκησης ή μη επιχειρηματικής δραστηριότητας, όσο και των οντοτήτων (φυσικών ή νομικών), που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

Επιπλέον, η γνώση από πλευράς του φορολογουμένου ότι, η Φορολογική Διοίκηση έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε τόσο μεγάλη γκάμα πληροφοριών τρίτων έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της οικειοθελούς φορολογικής συμμόρφωσης αλλά και την εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης.

Επίσης, μέσω της εφαρμογής τους, υποστηρίχθηκε σε σημαντικό βαθμό η δημιουργία μιας πλήρους και ολοκληρωμένης εικόνας των φορολογουμένων και συνεπώς η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου περιουσιολογίου.¹⁷

Κατά την ADB (Asian Development Bank Institute) και τον Jacobs (2013) οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου συνδράμουν:

- στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σε εθνικό επίπεδο, αλλά και διασυνοριακά,
- στη βελτίωση της ικανότητας των φορολογικών αρχών να εισπράξουν φόρους,
- στην προστασία της εγχώριας φορολογικής βάσης και φορολογικής συμμόρφωσης (ADB Institute, 2016).

---

¹⁷ Α.Α.Δ.Ε., διαθέσιμο στον www.aade.gr

Επίσης, οι Kasipillai & Chen (2014) θεωρούν ότι, «η εφαρμογή της μεθοδολογίας των εμμέσων μεθόδων ελέγχου καθίσταται απαραίτητη για την πάταξη της φοροδιαφυγής, ειδικά στην κατηγορία των φορολογουμένων, οι οποίοι πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους κάνοντας χρήση μετρητών, προκειμένου να τις αποκρύψουν».

Παρά τα σημαντικά οφέλη των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, όπως αναφέρει ο Biber (2010) « αυτές δεν 'αγκαλιάστηκαν' από τους υπαλλήλους της Φορολογικής Διοίκησης, παγκοσμίως, στο βαθμό, που θα έπρεπε». Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, η εφαρμογή τους απαιτεί ιδιαίτερες δεξιότητες και γνώσεις, χρόνο, κόπο και νομοθετική κάλυψη .

Στην πράξη, έχουν τεθεί προβληματισμοί ως προς την γενικότερη εφαρμογή των συγκεκριμένων τεχνικών ελέγχου αλλά και ως προς τις ειδικότερες πτυχές των διαδικασιών, που ακολουθούνται, κατά την εφαρμογή τους.

Καταρχήν, έχει τεθεί υπό σκέψη ο βαθμός ύπαρξης ζητήματος παραβίασης της αρχής της νομιμότητας του φόρου και της αρχής της φορολογικής ισότητας. Η σύνταξη του άρθρου που προβλέπει την εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου και των προϋποθέσεων εφαρμογής τους παραπέμπει σε δυνατότητα άσκησης διακριτικής ευχέρειας, εκ μέρους της Φορολογικής Διοίκησης. Το γεγονός, αυτό, δεν είναι δυνατό, κατά το Φορολογικό Δίκαιο. Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας των φορολογικών βαρών η άσκηση των καθηκόντων της Φορολογικής Διοίκησης, εκτελείται κατά δέσμια αρμοδιότητα (Μέντης, 2021). Επιπρόσθετα, οι προϋποθέσεις υπαγωγής σε εφαρμογή τους καθορίζονται κατά γενικό τρόπο και χωρίς αυστηρή οριοθέτηση. Αυτό πιθανόν να οδηγήσει σε άνιση μεταχείριση των ελεγχόμενων οντοτήτων (Πέττας, 2021).

Στη συνέχεια, ο Πέττας (2021) θέτει ζήτημα ως προς την τήρηση της αρχής της βεβαιότητας του φόρου. Ο προβληματισμός του αυτός βασίζεται στο γεγονός ότι, η διαδικασία ελέγχου με βάση μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού του εισοδήματος απορρέει από κανονιστικές αποφάσεις της Φορολογικής Διοίκησης και όχι από τυπικό νόμο.

Επιπλέον, σημαντικά μειονεκτήματα που αποδίδονται στην εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου αποτελούν:

- ο κόπος και ο χρόνος που απαιτείται για τη συλλογή των απαραίτητων δικαιολογητικών των συναλλαγών από τον ελεγχόμενο, τα οποία ενδεχομένως να είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δυσανάλογα προς τον επιδιωκόμενο σκοπό του ελέγχου των εισοδημάτων του,
- οι σύνθετες οικονομικές έννοιες και αναλύσεις που εμπεριέχονται στη μεθοδολογία τους και οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν ανασφάλεια στο ελεγχόμενο πρόσωπο,

- οι υπάλληλοι της Φορολογικής Διοίκησης χρήζουν άρτιας προετοιμασίας, άντλησης και επεξεργασίας μεγάλου πλήθους πληροφοριών, καλού σχεδιασμού των ελεγκτικών διαδικασιών. Πρέπει να καταβάλλουν ιδιαίτερο κόπο και χρόνο, να διαθέτουν ορθή κρίση και κοινή λογική, ευελιξία και προσαρμοστικότητα, άριστη γνώση υπολογιστικών φύλλων, γνώση της πρακτικής των πιστωτικών ιδρυμάτων, τον τρόπο λειτουργίας των χρηματοοικονομικών προϊόντων. Όλα αυτά προκαλούν κόπωση και ανασφάλεια στους εργαζόμενους υπαλλήλους.
- Κατά την εφαρμογή τους καταστρατηγούνται παλαιότερες διατάξεις και κυρίως αυτές που αφορούν στην απαλλαγή από την εφαρμογή τεκμηρίων (π.χ. απαλλαγή τεκμηρίου απόκτησης πρώτης κατοικίας). (Σταματίου, 2015)
- Ο καθορισμός των διαθέσιμων μετρητών κατά την έναρξη και τη λήξη κάθε ελεγχόμενου έτους οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου, καθώς ο τρόπος προσδιορισμού τους διαφέρει μεταξύ εμμέσων και αμέσων μεθόδων προσδιορισμού τους εισοδήματος, ενώ ο καθορισμός του ύψους τους από τον ίδιο τον ελεγχόμενο μπορεί να γίνει εσκεμμένα, ώστε να επηρεαστεί το αποτέλεσμα του φορολογικού ελέγχου (Κωτσαλά, 2018). Επιπλέον, από τον έλεγχο απαιτείται λεπτομερής διερεύνηση του ισχυρισμού του ελεγχόμενου, γεγονός δύσκολο (Rettig, 2014)
- Η κανονιστική αναντιστοιχία μεταξύ διοικητικού προσδιορισμού του φόρου, ο οποίος βασίζεται στην αρχή του δεδουλευμένου και διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου, κατόπιν εφαρμογής εμμέσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος, ο οποίος βασίζεται στην αρχή της ταμειακής βάσης (Πέττας, 2021).
- Η διαδικασία προσδιορισμού, απόδειξης του ύψους και η ποιοτική ανάλυση της καθαρής θέσης του ελεγχόμενου προσώπου είναι πολύ δύσκολη. Κατά τον Duke (1966), « ...ο πλούτος μπορεί να εμφανίζεται σε μυριάδες μορφές και τοποθεσίες. Λίγοι άνθρωποι, εκτός από το φορολογούμενο ή τα μέλη της οικογένειάς του, είναι πιθανό, να γνωρίζουν, που φυλάσσονται όλα αυτά. Όταν ο έλεγχος καλύπτει τοπικές τράπεζες, αρχεία ιδιοκτησίας και χρηματιστές προς αναζήτηση περιουσιακών στοιχείων, δεν έχει αποκλειστεί η πραγματική πιθανότητα ότι, ο φορολογούμενος έχει περιουσιακά στοιχεία αλλού ή κάτω από άλλο όνομα». Έτσι ένας λανθασμένος ή ελλιπής προσδιορισμός της περιουσιακής κατάστασης του ελεγχόμενου θα οδηγήσει μοιραία και σε λανθασμένο προσδιορισμό του εισοδήματος του.
- Η πιθανή άδικη μεταχείριση του φορολογουμένου στις περιπτώσεις επανακατάθεσης προγενέστερα αναληφθέντων ποσών, καθώς και στις περιπτώσεις δαπανών, οι οποίες έχουν εξοφληθεί με μετρητά προερχόμενα από προγενέστερες αναλήψεις ποσών. Στην πράξη ο τρόπος αντιμετώπισης των αναληφθέντων ποσών από τον έλεγχο είναι σημαντικός και

αποτελεί ιδιαιτέρως λεπτό ζήτημα, αφού δεν καθορίζεται ρητά από τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας (Μελάς, 2016: Πέττας, 2021).

- Αγνοούν τις όποιες κοινωνικές ή θεσμικές ιδιαιτερότητες. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, η οικονομική αλληλοβοήθεια, η συνδιαχείριση της περιουσίας και η διατήρηση κοινών τραπεζικών λογαριασμών μεταξύ συγγενικών προσώπων, αποτελεί σύνηθες φαινόμενο. Από πλευράς Φορολογικής Διοίκησης, ο ελεγκτής αντιμετωπίζει σημαντικές δυσχέρειες ως προς την ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου του εισοδήματος. Από την άλλη πλευρά, ο ελεγχόμενος καλείται να αιτιολογήσει συναλλαγές, μετά την πάροδο αρκετών ετών, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις δεν τον αφορούν.
- Όσον αφορά στη μεθοδολογία της αρχής των αναλογιών, έχει εκφραστεί η άποψη ότι, *«ο φορολογούμενος καλείται, να αντικρούσει όχι καταλογιστέες φορολογικές παραβάσεις, αλλά έναν χρηματοοικονομικό δείκτη»* (Πέττας, 2021). Παρά το γεγονός ότι, η μεθοδολογία της αρχής των αναλογιών είναι συμβατή με την επιχειρηματική σκέψη, είναι πιθανόν ο ελεγχόμενος να μη δύναται να κατανοήσει πλήρως τη μεθοδολογία της, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντικρούσει το πόρισμα της φορολογικής αρχής.
- Όσον αφορά στη μεθοδολογία της τεχνικής ελέγχου της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών, έχει θεωρηθεί αμφισβητούμενο σημείο η παραδοχή, τόσο από το φορολογούμενο, όσο και από τον έλεγχο, του όγκου, στον οποίο θα βασιστεί ο προσδιορισμός του εισοδήματος. Οι δυσχέρειες στην παραδοχή του όγκου αποδίδονται κυρίως στην αδυναμία προσδιορισμού με ακρίβεια της “φύρας” που αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Ειδικά σε επιχειρήσεις, που δεν τηρούν αποδεικτικά στοιχεία για φθαρμένα ή μη εμπορεύσιμα αποθέματα ή πρωτόκολλα καταστροφής εμπορευμάτων, η παραδοχή του όγκου, μεταξύ των δύο μερών, φαντάζει αδύνατη (Price, 1998).

Από την παράθεση των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων και των τιθέμενων προβληματισμών επί των διαδικασιών εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, προκύπτει, σαφώς, η αναγκαιότητα διασφάλισης των απαιτούμενων προϋποθέσεων ορθής εφαρμογής τους και πλήρους αξιοποίησης των δυνατοτήτων, που προσφέρουν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, που επικρατεί στην Ελλάδα, καθώς και τα ανεπαρκή φορολογικά μέτρα, που εφαρμόζονται επί σειρά δεκαετιών, οδήγησαν σε ένα δαιδαλώδες φορολογικό σύστημα, σε εκτεταμένες στρεβλώσεις της φορολογικής νομοθεσίας, στην αποδυνάμωση της φορολογικής δικαιοσύνης και συνεπώς, στην αύξηση της ροπής των φορολογουμένων προς τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου δίνουν την ευκαιρία στη Φορολογική Διοίκηση, <<να προβεί σε μια “έμμεση διόρθωση” των αδυναμιών του φορολογικού συστήματος, του παρελθόντος>> (Γαρνέλης, 2020).

Η παρούσα εργασία επιχείρησε να προσεγγίσει την έννοια, τη φιλοσοφία και τη μεθοδολογία των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού του εισοδήματος, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τους και τους τρόπους εξασφάλισης της αποτελεσματικότητάς τους. Παρά την περιορισμένη βιβλιογραφία και την έλλειψη δημοσιευμένων απολογιστικών στοιχείων από την Α.Α.Δ.Ε., οδηγήθηκε σε σχετικά ασφαλή συμπεράσματα ως προς τους διερευνώμενους προβληματισμούς.

Όσον αφορά στο βαθμό που οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου συνδράμουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στην εδραίωση φορολογικής δικαιοσύνης, από τα στοιχεία της παρούσας έρευνας συμπεραίνουμε ότι, όντως αυτές αποτελούν ισχυρό εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, αλλά υπό προϋποθέσεις.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου προσθέτουν μια νέα διάσταση στο φορολογικό έλεγχο, προσδίδοντας του την έννοια της οικονομικής έρευνας. Παγκοσμίως, στις ανεπτυγμένες χώρες θεωρούνται ως ένα ισχυρό και ευέλικτο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Βασίζονται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης της ελεγχόμενης οντότητας, αξιοποιούν ένα ευρύτατο φάσμα πληροφοριών, επιπλέον αυτών, που αντλούνται από τα πάσης φύσεως αρχεία του ιδίου του φορολογούμενου και εστιάζουν σε κάθε μορφή εσόδων ή δαπανών αυτού. Έτσι, επιτυγχάνουν αποτελεσματικότερη και αντικειμενικότερη εκτίμηση του πραγματικού εισοδήματος της ελεγχόμενης οντότητας, αφού δεν περιορίζονται στα επίσημα αρχεία αυτής. Επιπλέον, μέσω της ανασύστασης του οικονομικού ιστορικού του φορολογούμενου και βάσει περιστατικών στοιχείων και εύλογων ενδείξεων, έχουν τη δυνατότητα εντοπισμού εισοδήματος, το οποίο αδυνατούν, να εντοπίσουν οι άμεσες μέθοδοι.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου βασίζονται στην εφαρμογή μεθόδων, συμβατών με την κοινή λογική και τα πραγματικά δεδομένα κάθε ελεγχόμενης υπόθεσης. Επιπλέον, βασίζονται στο εύρος και την ποιότητα των αντλούμενων πληροφοριών, καθώς και στη δυνατότητα αξιοποίησής τους.

Η ορθή εφαρμογή της μεθοδολογίας τους, δε, εξασφαλίζει την αξιοπιστία των φορολογικών ελέγχων και την αποφυγή αυθαίρετων εκτιμήσεων του εισοδήματος.

Έτσι, συμπεραίνουμε ότι, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ισχυρό εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Γίνεται ορθή και μη καταχρηστική εφαρμογή της μεθοδολογία τους
- Εξασφαλίζεται η δυνατότητα άντλησης εκτεταμένου εύρους πληροφοριών (άρση τραπεζικού απορρήτου, θεσμοθέτηση υποχρέωσης παροχής πληροφοριών από φορείς εκτός Φορολογικής Διοίκησης, ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων αξιοποίησης αντλούμενων πληροφοριών, προώθηση ανταλλαγής πληροφοριών τραπεζικών λογαριασμών μεταξύ κρατών)
- Εξασφαλίζεται η δυνατότητα αξιοποίησης των αντλούμενων πληροφοριών από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης

Όσον αφορά στα πλεονεκτήματα των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, από την παρούσα έρευνα προέκυψε ότι, συνδράμουν σε σημαντικό βαθμό στην επίτευξη σημαντικών στόχων της Φορολογικής Διοίκησης, όπως:

- ✓ Ο εκσυγχρονισμός των ελεγκτικών διαδικασιών
- ✓ Η εναρμόνιση της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας με των άλλων κρατών.
- ✓ Η αύξηση της οικειοθελούς φορολογικής συμμόρφωσης, τόσο προληπτικά, όσο και στα πλαίσια του φορολογικού ελέγχου. Ο φορολογούμενος, γνωρίζοντας την αυξημένη πιθανότητα εντοπισμού του αποκρυβέντος εισοδήματος του, προτιμά να το αποκαλύψει οικειοθελώς, προκειμένου να αποφύγει τις κυρώσεις.
- ✓ Η εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης.
- ✓ Η αποκάλυψη της διαχρονικά αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης και η είσπραξη μεγάλου όγκου διαφυγόντων φόρων.
- ✓ Η αύξηση του αισθήματος κοινωνικής δικαιοσύνης και χρηστής διοίκησης μέσω της αντικειμενικότερης εκτίμησης των πραγματικών και όχι τεκμαρτών εισοδημάτων των φορολογουμένων.
- ✓ Η δυνατότητα ενδεδειγμένου ελέγχου των προσώπων, χωρίς επιχειρηματική δραστηριότητα και η εμβάθυνση του ελέγχου των επιχειρήσεων.
- ✓ Η ευελιξία των ελεγκτικών διαδικασιών και συνεπώς, η αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ο έλεγχος προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες κάθε

μεμονωμένης φορολογικής υπόθεσης.

✓ Η δημιουργία μιας τεράστιας βάσης δεδομένων, η οποία θα συνδράμει στη συγκρότηση ενός περιουσιολογίου, απαραίτητου σε κάθε μελλοντικό έλεγχο.

Όσον αφορά στα μειονεκτήματα των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, από την παρούσα έρευνα, ανέκυψαν τα ακόλουθα μειονεκτήματα:

➤ Από πλευράς ελεγκτών της Φορολογικής Διοίκησης,

- Απαιτούν κόπο και χρόνο, άρτια προετοιμασία, ευελιξία και ιδιαίτερη προσοχή, προκειμένου να σχηματίσουν ορθή αντίληψη των περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων, των δαπανών και των συνθηκών λειτουργίας της επιχείρησης της ελεγχόμενης οντότητας.

- Απαιτείται άριστη γνώση χρήσης υπολογιστικών φύλλων, της ακολουθούμενης πρακτικής των πιστωτικών ιδρυμάτων, του τρόπου λειτουργίας των επενδυτικών προϊόντων και επιπλέον, γνώσεις χρηματοοικονομικές.

- Οι ελεγκτές βαρύνονται με την ευθύνη ορθής και αντικειμενικής κρίσης των πραγματικών περιστατικών κάθε μίας διαφορετικής ελεγχόμενης υπόθεσης. Επιπλέον, στην πράξη, έρχονται αντιμέτωποι με περιπτώσεις όπου, δεν υπάρχει δυνατότητα απόδειξης των συναλλαγών του ελεγχόμενου, κατ' αντικειμενικό τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές, ο ελεγκτής οφείλει να πάρει σαφή θέση, υπό το βάρος της ευθύνης για την προσέγγιση στο μέγιστο βαθμό των πραγματικών δεδομένων του ελεγχόμενου (π.χ. καθορισμός ύψους διαθεσίμων μετρητών ανά χείρας, επανακατάθεση προγενέστερα αναληφθέντων χρηματικών ποσών, παραδοχή όγκου παραγωγής κ.λπ.)

- Η απουσία προδιαγεγραμμένου προγράμματος ελέγχου προκαλούν κόπωση και ανασφάλεια στον εργαζόμενο υπάλληλο/ελεγκτή. Επιπλέον, επειδή οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου δεν καλύπτουν όλο το φάσμα των οικονομικών υποθέσεων μιας ελεγχόμενης οντότητας, δεν εφαρμόζονται αυτοτελώς. Ο ελεγκτής, ουσιαστικά, σε κάθε ελεγχόμενη υπόθεση καλείται να εφαρμόσει ταυτόχρονα και τις άμεσες και τις έμμεσες μεθόδους.

➤ Από πλευράς φορολογουμένου,

- Απαιτούν κόπο και χρόνο από τον ελεγχόμενο, προκειμένου να συλλέξει μεγάλο πλήθος αποδεικτικών στοιχείων των οικονομικών συναλλαγών του.

- Η μεθοδολογία τους, για το μέσο ελεγχόμενο, είναι περίπλοκη και δυσνόητη. Απαιτούνται γνώσεις λογιστικής και χρηματοοικονομικής, προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι σύνθετες οικονομικές αναλύσεις και έννοιες, στις οποίες βασίζονται.

Από την πλευρά της η Φορολογική Διοίκηση, αναγνωρίζοντας τις δυσχέρειες, που ανακύπτουν, κατά την εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, έχει προβεί σε σημαντικές δράσεις.

Πολύ σημαντική θεωρείται η ένταξη της εφαρμογής τους σε νόμο. Μέσω αυτού, ισχυροποιήθηκε το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, που τις διέπει. Στις περισσότερες χώρες, παγκοσμίως, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου δεν εντάσσονται, ρητά, στην φορολογική νομοθεσία. Οι φορολογικές αρχές, απλά, έχουν τη δυνατότητα εφαρμογής κατάλληλων μεθόδων ελέγχου, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος της ελεγχόμενης οντότητας. Κυρίως βασίζονται σε αποφάσεις δικαστηρίων, σύμφωνα με τις οποίες, οι συγκεκριμένες μέθοδοι ελέγχου κρίνονται δίκαιες. Η Ελλάδα, η Ιαπωνία και η Φινλανδία είναι οι μοναδικές τρεις χώρες, παγκοσμίως, οι οποίες περιλαμβάνουν την εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου στη φορολογική νομοθεσία τους. Ακόμη και στις Η.Π.Α., όπου χρησιμοποιούνται, ήδη, από το 1936, δεν είναι θεσμοθετημένες με νόμο και η εφαρμογή τους βασίζεται στη δικαστηριακή νομολογία.

Επιπλέον, η Φορολογική Διοίκηση προέβη σε νομική κατοχύρωση της υποχρέωσης πλήθους τρίτων φορέων, υπηρεσιών και άλλων πηγών¹⁸ για παροχή στοιχείων οικονομικού ενδιαφέροντος στα ελεγκτικά της όργανα, με σημαντικότερη την άρση του τραπεζικού απορρήτου. Παράλληλα, ενσωματώθηκαν στο εθνικό μας Δίκαιο οδηγίες για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών – CRS και εντάχθηκε στις διαδικασίες ενίσχυσης της διοικητικής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων.

Προς εξασφάλιση της ορθής και αποτελεσματικής εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, η Φορολογική Διοίκηση διοργανώνει, συνεχώς, προγράμματα εκπαίδευσης των ελεγκτών, μέσω της Φορολογικής Ακαδημίας και επικουρικά, εξέδωσε και σχετικό Εγχειρίδιο Οδηγιών.

Οι μέχρι τώρα σημαντικές δράσεις υποστήριξης της εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου δείχνουν ότι, η Φορολογική Διοίκηση κατανοεί τη βαρύτητα της εφαρμογής των εμμέσων τεχνικών ελέγχου για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, τη διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης και την εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης. Οι δυσχέρειες, που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή τους θα αντιμετωπιστούν μέσα από την εμπειρία και στο πλαίσιο της ενασχόλησης της Φορολογικής Διοίκησης, με τη συνεχή επανεξέταση - επικαιροποίηση των οριζόμενων

---

¹⁸ Κρατικές υπηρεσίες, κάθε φορέας της Γενικής Κυβέρνησης, δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, δημόσιοι οργανισμοί, ανεξάρτητες αρχές, Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επιμελητήρια, συμβολαιογράφοι κ.λπ.

διαδικασιών και ειδικότερα:

- Την παροχή του απαραίτητου νομοθετικού πλαισίου πρόσβασης στις κατάλληλες πληροφορίες,
- Την οργάνωση και μηχανογραφική υποστήριξη των ελεγκτικών υπηρεσιών,
- Την ολοκληρωμένη εκπαίδευση και καθοδήγηση των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης, τόσο ως προς τον τρόπο άντλησης και την αξιοποίηση των αντλούμενων πληροφοριών, όσο και ως προς την ορθή και μη καταχρηστική εφαρμογή τους (Biber, 2010),
- Την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, πληροφοριακών συστημάτων και ηλεκτρονικών υπηρεσιών, επικαιροποίηση και βελτίωση της διασύνδεσης των βάσεων δεδομένων (Αναγνωστόπουλος, 2015),
- Την επανεξέταση των προϋποθέσεων υπαγωγής σε αυτή τη μορφή φορολογικού ελέγχου, καθώς και της διατύπωσης των σχετικών διατάξεων, στα πλαίσια της τήρησης των γενικών αρχών του φορολογικού δικαίου και της νομιμότητας των διαδικασιών εφαρμογής των μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού του εισοδήματος.

Προς αυτή την κατεύθυνση εισήχθη το σύστημα ELENXIS και το Ειδικό Λογισμικό Αυτοματοποιημένου Ελέγχου Προσαύξησης Περιουσίας. Αυτά τα δύο συστήματα αποτέλεσαν σημαντικό εγχείρημα της Φορολογικής Διοίκησης, ωστόσο, με το πέρασμα των ετών, δεν αναβαθμίστηκαν, στο βαθμό που απαιτείται, ώστε να υποστηρίξουν τη διενέργεια των τρεχόντων ελέγχων. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη, η αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός των δυνατοτήτων των προγραμμάτων αυτών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της μεθοδολογίας των εμμέσων τεχνικών ελέγχου και η επίσπευση της ολοκλήρωσης του ηλεκτρονικού περιουσιολογίου. Ενδεικτικά αναφέροντας, παροχή στοιχείων οικονομικών συναλλαγών εκτός συνόρων της χώρας και πρόσθετων πληροφοριών για την ανασυγκρότηση του οικονομικού ιστορικού του φορολογουμένου.

Η διεθνής εμπειρία στο πεδίο άντλησης και αξιοποίησης πληροφοριών είναι σημαντική και μπορεί να υποστηρίξει τη βελτίωση των σχετικών πρακτικών, που εφαρμόζονται από την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση. Υφίστανται, ήδη, δοκιμασμένες πρακτικές, οι οποίες έχει αποδειχθεί ότι αποδίδουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ενδεικτικά, τέτοιες πρακτικές είναι αυτή της Νέας Ζηλανδίας, όπου παρακολουθείται η πορεία του χρήματος από την πηγή στην κατανάλωση, μέσω ηλεκτρονικών εργαλείων. Των ΗΠΑ, οι οποίες βασίζονται στην ανάπτυξη εθνικών προτύπων, βάσει δεδομένων της Στατιστικής Υπηρεσίας και της Σουηδίας, όπου παρακολουθούνται οι προσωπικές δαπάνες των φορολογουμένων, μέσω τραπεζικών λογαριασμών σε φορολογικούς παραδείσους (Σαββαΐδου, 2013).

Η φοροδιαφυγή, ως πολύπλοκο φαινόμενο, χρήζει συστηματικής μεθόδευσης και όχι εφαρμογής ευκαιριακών μέτρων, για την καταπολέμηση της. Η εφαρμογή, αποκλειστικά, των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, δεν επαρκεί για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού. Παράλληλη εφαρμογή πρόσθετων μέτρων, όπως μείωση των συντελεστών φορολογίας και των έκτακτων φόρων, προγραμματισμός και λήψη δράσης για τη εξάλειψη της γραφειοκρατίας, συγκρότηση σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος, εφαρμογή δράσεων ενίσχυσης της φορολογικής συνείδησης και φορολογικής παιδείας, θα εξασφαλίσουν τον επιδιωκόμενο στόχο της καταπολέμησης της παραβατικής φορολογικής συμπεριφοράς. Επιπλέον, δεδομένης της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και συνεπώς και του παγκόσμιου χαρακτήρα του φαινομένου της φοροδιαφυγής, απαιτούνται εντατικές δράσεις διεύρυνσης του αριθμού των συνεργαζόμενων φορολογικών διοικήσεων και των τομέων ανταλλασσόμενων πληροφοριών, διεθνώς.

Εν κατακλείδι, η Ελληνική Φορολογική Διοίκηση οφείλει να επικεντρωθεί στην υποστήριξη και καθιέρωση της εφαρμογής του νεοφανούς, για τα ελληνικά δεδομένα, θεσμού των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, επί μακρά περίοδο ετών και όχι παροδικά. Πρέπει να εξασφαλίσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ορθής και όχι καταχρηστικής εφαρμογής τους, στα πλαίσια της δομής της ελληνικής οικονομίας, της δίκαιης κατανομής της φορολογικής επιβάρυνσης και του εντοπισμού των ομάδων με υψηλή τάση για φοροδιαφυγή. Έτσι, μέσω της εφαρμογής τους θα επιτευχθεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η αύξηση των φορολογικών εσόδων και η εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης.

Σημαντικός περιορισμός της παρούσας εργασίας αποτελεί η περιορισμένη βιβλιογραφία. Ειδικά στη χώρα μας, βιβλιογραφία επί των εμμέσων τεχνικών ελέγχου εντοπίζεται μόλις από το 2020 και έπειτα. Η περιορισμένη έρευνα και οι απόψεις, που έχουν εκφραστεί για το θεσμό των εμμέσων τεχνικών ελέγχου απαντώνται, κυρίως, σε εγχειρίδια οδηγιών Φορολογικών Διοικήσεων, άρθρα επιστημονικών περιοδικών και ιστοσελίδων και εκθέσεις ερευνών παγκόσμιων οργανισμών.

Επιπλέον, μόλις την τελευταία διετία, η Α.Α.Δ.Ε. ξεκινά να δημοσιεύει απολογιστικά στοιχεία, που αφορούν στο πλήθος των διενεργούμενων ελέγχων με εφαρμογή εμμέσων τεχνικών ελέγχου και της αντίστοιχης βεβαίωσης φόρων, προστίμων κ.λπ.. Περισσότερα και αναλυτικότερα στατιστικά και απολογιστικά στοιχεία θα εξασφάλιζαν την αξιοπιστία των εξαχθέντων συμπερασμάτων της παρούσας έρευνας.

Με το πέρασμα του χρόνου και με περισσότερα στατιστικά και εμπειρικά στοιχεία, ο μελλοντικός ερευνητής θα μπορέσει να σχηματίσει ασφαλέστερη εκτίμηση για την

αποτελεσματικότητα της χρήσης των εμμέσων τεχνικών ελέγχου από την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση, για το βαθμό αξιοποίησης των δυνατοτήτων τους και το βαθμό αντιμετώπισης των μειονεκτημάτων τους.

Επιπλέον, ευρύ πεδίο μελέτης, αποτελεί το δικαίωμα ανταπόδειξης του φορολογουμένου, οι δυνατότητες και οι περιορισμοί του, στα πλαίσια του θεσμικού και νομικού πλαισίου των εμμέσων τεχνικών ελέγχου.

Δεδομένης της περιορισμένης βιβλιογραφίας για το θεσμό των εμμέσων τεχνικών ελέγχου, προσδοκάται η παρούσα εργασία να παρέχει ερεθίσματα και πληροφορίες για τον μελλοντικό ερευνητή.

Βιβλιογραφία - Πηγές

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία - Πηγές

Αλεξίου Π., (2013), “Εμμεσες Τεχνικές Ελέγχου για τη σύλληψη της Φοροδιαφυγής”, *Εβδομή της Ανατ. Αττικής, Πολιτική και Πολιτιστική Εφημερίδα*, διαθέσιμο στον <https://www.ebdomi.com/arthra-apopseis/7087-emmeses-texnikes-elegxou-gia-tin-syllhpsh-ths-forodiatyghs.html>, [Πρόσβαση 22 Φεβρουαρίου 2023].

Αναγνωστόπουλος Δ., (2015), “Επτά κλειδιά για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την αύξηση των εσόδων”, *Οικονομικά Χρονικά*, Επιστημονική Έκδοση του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος, Τριμηνιαία Έκδοση, Τεύχος 150 Ιουλίου – Σεπτεμβρίου 2015.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2018), “ Έκθεση Απολογισμού Α.Α.Δ.Ε. 2017 & προγραμματισμού δραστηριοτήτων της για το έτος 2018, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2019), “ Έκθεση Απολογισμού Α.Α.Δ.Ε. 2018 & προγραμματισμού δραστηριοτήτων της για το έτος 2019, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2020), “ Έκθεση Απολογισμού Α.Α.Δ.Ε. 2019 & προγραμματισμού δραστηριοτήτων για το έτος 2020, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Βαβούρας Ι., (1989), “Παραοικονομία και οικονομική πολιτική : Αλληλεξαρτήσεις”, *ΘΕΣΣΕΙΣ Τριμηνιαία Επιθεώρηση*, Αθήνα : Εκδόσεις Νήσος, Τεύχος 29.

Βαβούρας Ι., (1990), *Παραοικονομία – Συλλογή Άρθρων – Τεύχη Πολιτικής Οικονομίας Ειδική Έκδοση 1*, Συλλογικό Έργο, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Βαβούρας Ι., Κούτρης Α., (1991), *Παραοικονομία Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα και το εξωτερικό*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Βαβούρας Ι., Μανωλάς Γ.,(2006), *Εισαγωγή στις Μακροοικονομικές Έννοιες*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Βασαρδάνη Μ., (2011), “Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση”, *Οικονομικό Δελτίο*, Τράπεζα της Ελλάδος, Τεύχος 35, σελ. 21, διαθέσιμο στον <https://www.bankofgreece.gr/Publications/oikodelt201106.pdf>, [Πρόσβαση 31 Ιανουαρίου 2023].

Γαρνέλης Δ., (2020), “Αναγκαία και επιτακτική η πλήρης εφαρμογή των εμμέσων τεχνικών ελέγχου”, *Περιοδικό ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ*, Τεύχος 2/2020 μηνός Φεβρουαρίου, Ενότητα Σημείωμα της σύνταξης, σ.101, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, διαθέσιμο στον http://epixeirisi.gr/actions/lemma/?item_id=4767085#prettyPhoto, [Πρόσβαση 27 Απριλίου 2023].

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, (2015), *Έκθεση Απολογισμού Γ.Γ.Δ.Ε. για το έτος 2014 και προγραμματισμός δράσεων για το 2015*, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, (2016), *Απολογιστική Έκθεση Γ.Γ.Δ.Ε. για το έτος 2015 και προγραμματισμός δράσεων και έργων για το 2016*, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, (2017), *Έκθεση Απολογισμού Γ.Γ.Δ.Ε. 2016 και προγραμματισμού δραστηριοτήτων της Α.Α.Δ.Ε. για το έτος 2017*, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Γεωργακόπουλος Θ., (2012), *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*, υποκεφάλαιο 9.8.1.Φοροδιαφυγή, Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Γεωργακόπουλος Θ., (2016), ‘‘Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα’’, *διαΝΕΟσις*, διαθέσιμο στον https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/, [Πρόσβαση 9 Δεκεμβρίου 2022].

Γεωργιάδης Χ., (2020), ‘‘Φορολογική Αμνηστία’’, *Εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, διαθέσιμο στον <https://www.kathimerini.com.cy/gr/apopseis/arthrografia/xaris-georgiadis/forologiki-amnistia>, [Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2022].

Δαλιάνης Γ., Νιφορόπουλος Κ., (2020), *Οδηγός Φορολογικών Ελέγχων*, Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

διαΝΕΟσις, (2017), Μελέτη <<Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Αιτίες, έκταση και προτάσεις καταπολέμησης της>>, διαθέσιμη στον https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf, [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2022].

Κορομηλάς Γ., (2018), ‘‘Αίτια και συνέπειες της φοροδιαφυγής’’, *Financial Press*, διαθέσιμο στον <https://www.fpress.gr/oi-eidikoi/story/57116/aitia-kai-synepeies-tis-forodiatygis>, [Πρόσβαση 23 Φεβρουαρίου 2023].

Κοψιάτης Α., (2011), ‘‘Το φαινόμενο της παραοικονομίας’’, *e-forologia*, διαθέσιμο στον <https://www.e-forologia.gr/calendar/task.aspx?id=6732>, [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2022].

Κωτσαλά Κ., (2018), ‘‘Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου: Μεταβάλλεται η έννοια του φορολογητέου εισοδήματος?’’, *TAXHEAVEN*, διαθέσιμο στον <https://www.taxheaven.gr/news/40283/oi-emmaeses-texnikes-elegxoy-metaballetai-h-ennoia-toy-forologhteoy-eisodhmatos>, [Πρόσβαση 23 Μαρτίου 2023].

Λιόλιος Α., (2014), *Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΑΡΙΩΝ ΟΕ.

Μελάς Δ., (2016), ‘‘Η αξιολόγηση των επανακαταθέσεων στους ελέγχους περιουσιακής κατάστασης’’, *e-forologia*, *Άρθρογραφία, Φορολογικά και Επίκαιρα*, διαθέσιμο στον <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=191329>, [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2023].

Μέντης Γ., (2021), *Έμμεσες τεχνικές προσδιορισμού Φορολογητέας ύλης – Ερμηνευτικά και συνταγματικά ζητήματα*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Νασόπουλος Α., (2016), ‘‘Το ζήτημα της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής’’, *Tax Solution*, διαθέσιμο στον <https://www.taxsolution.gr/blog/resolutions-and-circulars/2016-07/24275.html>, <https://www.taxheaven.gr/circulars/24275/arora-to-zhthma-ths-foaroapofygghs-kai-ths-forodiatyghs>, [Πρόσβαση 27 Δεκεμβρίου 2022].

Νασόπουλος Α., (2018), “Το ζήτημα της φοροαποφυγής με την Οδηγία (ΕΕ) 2016/1164”, *Prosnavisis*, διαθέσιμο στον <https://www.taxheaven.gr/circulars/28896/arora-to-zhthma-ths-foaroafyghs-me-thn-odhgia-ee-2016-1164?>, [Πρόσβαση 27 Δεκεμβρίου 2022].

Νεγκάκης Ι., Ταχυνάκης Π., (2017), *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές*, Θεσσαλονίκη: Αειφόρος Λογιστική.

Παλαιολόγος Ι., Κασσάρ Γ., (2003), “Εκτίμηση του Μεγέθους της Παραοικονομίας στην Ελλάδα”, «*ΣΠΟΥΔΑΙ*», Τόμος 53, Τεύχος 3^ο.

Πανταζόπουλος Π., (2012), *Τα Συνταγματικά όρια του φορολογικού ελέγχου*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Παυλόπουλος Π., (1988), “Η παραοικονομία στην Ελλάδα – μια πρώτη ποσοτική οριοθέτηση”, Αθήνα: *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Τομ.71.

Πέττας Ν., (2021), *Έμμεσες τεχνικές προσδιορισμού φορολογητέας ύλης – Ερμηνεία των διατάξεων για τις έμμεσες τεχνικές και λογιστική αντιμετώπιση τους*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Σαββαΐδου Α., (2013), “Πολεμώντας τη Φοροδιαφυγή”, *Accountancy Greece Περιοδικό Οικονομικού Λογισμού*, διαθέσιμο στον <https://www.accountancygreece.gr/>, [Πρόσβαση 27 Μαρτίου 2023].

Σταματίου Γ., (2015), “Μέθοδοι έμμεσων τεχνικών ελέγχου”, από την παρουσίαση στο <<11^ο Athens Tax Forum>>, που διοργάνωσε το Ελληνοαμερικανικό Επιμελητήριο, Αναδημοσίευση από το Ενημερωτικό Δελτίο της Σ.Ο.Λ. Α.Ε., Σεπτέμβριος 2015, διαθέσιμο στον <https://www.taxheaven.gr/circulars/22087/arora-meoodoi-emmeswn-technikwn-elegxoy>, [Πρόσβαση 27 Μαρτίου 2023].

Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Τάτσος Ν., (2012), *Θεωρία των φόρων και Φορολογική πολιτική*, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική.

Τσούσης Χ., (2020), “ Έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές”, *Totsis Group*, Αθήνα, διαθέσιμο στον http://www.logistis.gr/default.asp?pid=4&la=1&art_id=1090&tb3=1, [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2023].

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία - Πηγές

ADB Institute, (2016), “Strengthening Tax Policy and Administration Capacity to Mobilize Domestic Resources”, *Independent Evaluation*, Philippines.

Biber E., (2010), *Revenue Administration: Taxpayer Audit— Use of Indirect Methods*, INTERNATIONAL MONETARY FUND, Fiscal Affairs Department, Washington USA.

Coenen T., (2015), “Lifestyle Analysis in Criminal Cases: Proving Income Without Full Documentation”, *Fraud Files Accounting Blog*, Chicago, διαθέσιμο στον <https://www.sequenceinc.com/fraudfiles/2015/08/lifestyle-analysis-in-criminal-cases-proving-income-without-full-documentation/>, [Πρόσβαση 12 Μαρτίου 2023].

Duke S., (1966), “Prosecutions For Attempts To Evade Income Tax: A Discordant View of a Procedural Hybrid”, *The Yale Law Journal*, Volume 76, No. 1, November 1966.

Enste D., (2015), “The shadow economy in industrial countries”, IZA World of Labor, *Institute of Labor Economics (IZA)*, διαθέσιμο στον <https://ideas.repec.org/a/iza/izawol/journly2015n127.html>, [Πρόσβαση 23 Ιανουαρίου 2023].

European Parliament, (2019), Έκθεση με θέμα “Οικονομικό έγκλημα, φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή”, Στρασβούργο, διαθέσιμη στον https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0240_EL.html, [Πρόσβαση 22 Φεβρουαρίου 2023].

Forensic and Investigative Accounting, (2011), *Indirect Methods of Reconstructing Income*, Chapter 6, Chicago.

Hochman Salkin Toscher Perez P.C., (2014), “Μέθοδοι IRS για τον έμμεσο προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος”, διαθέσιμο στον <https://www.taxlitigator.com/irs-methods-of-indirectly-determining-taxable-income/>, [Πρόσβαση 23 Μαρτίου 2023].

Internal Revenue Service (IRS), (2010 α), *Cash Intensive Businesses Audit Techniques Guide - Chapter 4 - Minimum Income Probes*, USA, διαθέσιμο στον https://www.irs.gov/pub/irs-utl/cashchapter5_210639.pdf, [Πρόσβαση 29 Ιανουαρίου 2023].

Internal Revenue Service (IRS), (2016), “Formal Indirect Methods of Determining Income”, διαθέσιμο στον https://www.irs.gov/irm/part4/irm_04-010-004#idm140629995246112, [Πρόσβαση 24 Μαρτίου 2023].

Jacobs A., (2013), *Detailed Guidelines for Effective Tax Administration in Latin America and the Caribbean*, Chapter 9. Fraud Investigations, USAID/LAC, USA, 31 August 2013.

Kasipillai J., Chen L., (2014), *Relevant Areas for Research to Gain Insight into Taxation Issues*, MTRF Report, Malaysia, 25 March 2014.

Kepler Cheuvreux, (2014), “Tax me if you can: game over – Turning grey areas into red flags for investors”, Business Ethnics, ESG Sustainability Research, διαθέσιμο στον https://www.longfinance.net/media/documents/keplercheuvreux_taxmeifyoucan_2014.pdf, [Πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2023].

OECD - CENTRE FOR TAX POLICY AND ADMINISTRATION, (2006), *Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods*, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group.

OECD, (2016), “Greece, Overview”, OECD Economic Surveys, OECD Publishing.

Price C., Well L., (1998), “Income Reconstruction”, *The CPA Journal*, New York, August 1998 Issue.

Rettig C., (2014), “Practice Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income”, *JOURNAL OF TAX PRACTICE & PROCEDURE*, Rochester, February–March 2014.

Schneider F., (2012), “The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know?”, *Institute of Labor Economics*, Discussion Paper No. 6423, διαθέσιμο στον <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>, [Πρόσβαση 23 Ιανουαρίου 2023].

Slemrod J., (2007), “Cheating Ourselves: The Economics of Tax Evasion”, *Journal of Economic Perspectives*, Volume 21, Number 1, Pages 25–48, διαθέσιμο στον <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.21.1.25>, [Πρόσβαση 4 Φεβρουαρίου 2023].

Townsend J., (2011), “Tax Law. Confusion in the Court of Appeals About the Indirect Method of Proof”, *LexisNexis, Legal News Room*, διαθέσιμο στον <https://www.lexisnexis.com/legalnewsroom/blogs/tax-policy-blog/2011/03/13/confusion-in-the-court-of-appeals-about-the-indirect-method-of-proof>, [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2023].

Νόμοι – Αποφάσεις - Εγκύκλιοι

Νομοθετικό Διάταγμα 3323, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 214/12.8.1955, “Περί Φορολογίας του Εισοδήματος”.

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθ.186, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 84/26.05.1992, “Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων”.

Νόμος υπ' αριθ.2120, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 24/4.3.1993, “ Ρύθμιση σχέσεων κράτους και φορολογούμενων”.

Νόμος υπ' αριθ.2238, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 151/16.9.1994, “ Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος”.

Νόμος υπ' αριθ. 3693, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 174/25.08.2008, “Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της Οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου και άλλες διατάξεις”.

Νόμος υπ' αριθ. 3842, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 58/23.4.2010, “Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις”.

Νόμος υπ' αριθ. 4038, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 14/02-02-2012, “ Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015”.

Νόμος υπ' αριθ. 4172, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 167/23.7.2013, “ Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις”.

Νόμος υπ' αριθ. 4174, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 170/26.7.2013, “ Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις”.

Νόμος υπ' αριθ. 4389, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 94/27.5.2016, “ Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις”.

Νόμος υπ' αριθ. 4446, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 240/22.12.2016, "Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4512, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 5/17.01.2018, "Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4987, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 206/04.11.2022, "Κύρωση Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ.1144/20.5.1998, "Έλεγχος ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων και επίλυση φορολογικών διαφορών".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ.1168/2.7.2001, "Υπαγωγή στην υπ' αριθ. 1061203/1148/ΠΟΛ.1144/20.5.1998 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, όπως ισχύει, των ανέλεγκτων χρήσεων που έκλεισαν εντός του έτους 2000 - Ειδικός τρόπος ελέγχου και επίλυσης των διαφορών ορισμένων υποθέσεων ελεγκτικής αρμοδιότητας των ΔΟΥ και άλλες διατάξεις".

Απόφαση Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ΠΟΛ.1037/1.3.2005, "Έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή των φόρων".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ.1072/8.4.2011, "Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ.1159/2011, Φ.Ε.Κ. Β' 1657/26-7-2011, "Καθορισμός της διαδικασίας εφαρμογής της παραγράφου 5 του άρθρου 82 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 2238/1994) αναφορικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό που θα εκδίδεται από Νόμιμους Ελεγκτές ή ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του ν. 3693/2008".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΔΕΣ Α 1077357/2013, Φ.Ε.Κ. Β' 1136/10.5.2013, "Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ. 1050/2014, Φ.Ε.Κ. Β' 478/26-2-2014, "Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Γ.Ε. ΠΟΛ. 1094/2014, Φ.Ε.Κ. Β' 961/16-04-2014, "Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1050/17-2-2014 απόφασης".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ.1124/2015, Φ.Ε.Κ. Β' 1196/22-06-2015, "Καθορισμός της διαδικασίας εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 65Α του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν. 4174/2013, Φ.Ε.Κ. 170Α'), σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό που εκδίδεται από Νόμιμους Ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του Ν. 3693/2008".

Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ ΠΟΛ. 1036/2017, Φ.Ε.Κ Β' 1023/27.3.2017, "Πρόγραμμα ελέγχου επιχειρήσεων, που τηρούν διπλογραφικά βιβλία του ν.4308/2014 (ΦΕΚ Α' 251), για φορολογικά έτη που αρχίζουν από 1ης Ιανουαρίου 2014".

Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ Α.1293/2019, Φ.Ε.Κ Β' 3085/31.7.2019, "Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία, για φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά".

Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ Α.1008/2020, Φ.Ε.Κ. Β' 88/27.1.2020, " Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α') για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα".

ΠΟΛ.1171/4.7.2013, "Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων".

ΠΟΛ.1270/24.12.2013, "Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου".

ΠΟΛ.1259/22.12.2014, "Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/ 17.02.2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων".

Ε.2015/31.1.2020, "Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν. 4172/2013".

Ε.2016/31.1.2020, " Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν. 4174/2013".

Απόφαση ΣτΕ 39/2017, Β' Τμήμα πενταμελές.

Απόφαση Ολομέλειας ΣτΕ 1738/2017.

Ιστοσελίδες

OECD - Glossary of Tax Terms, διαθέσιμο στον <https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>, [Πρόσβαση 13 Δεκεμβρίου 2022].

https://europa.eu/taxedu/home_en

<https://aade.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Έντυπα της ΠΟΛ. 1171/2013

ΑΔΑ: ΒΛ4ΞΗ-5Ρ7

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ:

ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ _____

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΥ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	Δ/ΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΖΥΓΙΟΥ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	Δ/ΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΕΚΝΩΝ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΕΚΝΩΝ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΕΚΝΟΥ				
ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΥ ΜΕΛΟΥΣ				
ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

7. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΥ ΜΕΛΟΥΣ				
ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΥ ΜΕΛΟΥΣ				
ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	Α.Φ.Μ.	ΗΜΕΡ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ

Ι. ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ-ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο παρόν έντυπο Διαθέσιμων Περιουσιακών Στοιχείων θα πρέπει να συμπεριλάβετε όλα τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχετε εσείς, ο/η σύζυγος και τα προστατευόμενα μέλη σας, όπως αναγράφονται στους οικείους πίνακες.

Ακίνητα που έχετε συμπεριλάβει στα υποβληθέντα Έντυπα Δήλωσης Ακινήτων (Ε9) δεν απαιτείται να τα επαναγράψετε στο παρόν έντυπο. Αναγράψτε μόνο τον αντίστοιχο αριθμό του ακινήτου από το έντυπο Ε9 και επισυνάψτε, προαιρετικά, φωτοτυπία του.

Όπου ο χώρος στους επιμέρους πίνακες του παρόντος εντύπου δεν επαρκεί, επισυνάψτε αντίγραφο της σχετικής σελίδας.

Τα στοιχεία που θα αναφέρετε στο παρόν έντυπο θα πρέπει να συνοδεύονται από σχετικά αποδεικτικά στοιχεία.

Στον πίνακα Β και στη στήλη «οικόπεδο/αγροτεμάχιο επί του οποίου υφίσταται το κτίσμα» αναφέρετε τον αντίστοιχο αριθμό του οικοπέδου/αγροτεμαχίου από τον πίνακα Α.

Ως Αξία Κτήσης στους πίνακες Α και Β αναγράψτε την πραγματική αξία.

Ως έτος κτήσης περιουσιακού στοιχείου αναγράψτε το έτος κατά το οποίο συντάχθηκε το έγγραφο/τίτλος απόκτησής του.

Στοιχεία που πρέπει να επισυναφθούν:

- Τίτλοι ή συμβόλαια αγοράς ακίνητης περιουσίας, αποδεικτικά έγγραφα ανέγερσης ακινήτων (άδεια οικοδομής, νομιμοποιήσεις, ΕΚΚΟ και Λουτά έγγραφα που μπορούν να υποστηρίξουν τα αναγραφόμενα για την ακίνητη περιουσία σας-πίνακες Α και Β). Ισχύει και για ακίνητα που δεν θα δηλωθούν στο παρόν έντυπο αφού είχαν συμπεριληφθεί σε υποβληθείσες δηλώσεις στοιχείων ακινήτων (Ε9).
- Τίτλοι ή συμβόλαια ή τιμολόγια αγοράς των κινητών μέσων που διαθέτετε καθώς και Λουτά έγγραφα που μπορούν να υποστηρίξουν τα αναγραφόμενα για αυτά στο σχετικό πίνακα Γ'.
- Τίτλοι ή συμβόλαια ή πράξεις απόκτησης συμμετοχών και λουτών χρεογράφων καθώς και Λουτά έγγραφα που μπορούν να υποστηρίξουν τα αναγραφόμενα στο σχετικό πίνακα Δ'.
- Βεβαιώσεις/πιστοποιητικά ή αντίγραφο βιβλιαρίου καταθέσεων ενημερωμένο με τα διαθέσιμα ποσά κατά την έναρξη ή λήξη της ελεγχόμενης χρήσης και τους δικαιούχους των ποσών αυτών.
- Βεβαιώσεις από τις Τράπεζες με τις οποίες συνεργαστήκατε για τις υπό έλεγχο χρήσεις, ότι δεν διατηρούσατε άλλους λογαριασμούς στο όνομά σας ή στο όνομα του/της συζύγου σας ή στο όνομα των προστατευόμενων μελών σας, εκτός από εκείνους που ήδη αναγράψατε στην Δήλωση αυτή.

ΑΔΑ: ΒΛ4ΞΗ-5Ρ7

- Τίτλοι ή συμβόλαια ή τιμολόγια αγοράς των λοιπών επενδυτικών στοιχείων (έργα τέχνης, τμιαφή και λοιπά στοιχεία αξίας εκάστου 5000 ευρώ και άνω) που διαθέτετε καθώς και λοιπά έγγραφα που μπορούν να υποστηρίξουν τα αναγραφόμενα για αυτά στο σχετικό πίνακα ΣΤ'.
- Έγγραφα που διαθέτετε που μπορούν να υποστηρίξουν τα αναγραφόμενα για τις απαιτήσεις σας έναντι τρίτων (ονόματα, ποσά κ.λπ.).
- Συμπληρώστε υποχρεωτικά τον πίνακα Η'. Συμπεριλαμβάνονται μετρητά σε νομίσματα κάθε μορφής. Σε περίπτωση που δεν συμπληρωθεί, ο έλεγχος θα θεωρήσει ότι κατά την έναρξη ή λήξη της αντίστοιχης χρήσης δεν είχατε διαθέσιμα μετρητά.

Στοιχεία εκ των ανωτέρω που ήδη είχατε συνυποβάλει με τις οικείες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος δεν απαιτείται να επισυναφθούν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ-ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ-ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Για την/τις ελεγχόμενη/ες χρήση/εις: .....

Α. Βασικές πληροφορίες

Στοιχεία Ελεγχόμενου

Όνοματεπώνυμο: .....

- ΑΦΜ:.....
- Ημερομηνία Γέννησης:..... Τόπος Γέννησης: .....
- Τόπος καταγωγής από: Πατέρα:..... Μητέρα: .....
- Επάγγελμα:..... Δ/ση επαγγ/τος:.....
- Τηλέφωνο εργασίας: .....
- Τηλέφωνο οικίας: .....
- Τηλέφωνο κινητό: .....
- E-mail Εργασίας: .....
- E-mail Προσωπικό: .....
- Έγγαμος Άγαμος:

Στοιχεία συζύγου

- Όνοματεπώνυμο συζύγου: .....
- ΑΦΜ συζύγου: .....
- Ημερομηνία Γέννησης συζύγου:..... Τόπος γέννησης: .....
- Τόπος καταγωγής από: Πατέρα:..... Μητέρα: .....
- Επάγγελμα συζύγου:..... Δ/ση Επαγγ/τος: .....

9. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα ΕΙΧ αυτοκινήτων ή Δικύκλων για τα ελεγχόμενα έτη.

ΑΡΙΘ. ΚΥΚΛΟΦ. ΟΧΗΜΑΤΟΣ ή ΔΙΚΥΚΛΟΥ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΕΤΟΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ

Αν δεν έχετε τα πιο πάνω στοιχεία ποσών, αναφέρετε υποχρεωτικά τα λοιπά στοιχεία.

10. Συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα, εφόσον εσείς, ο/η σύζυγος ή τα προστατευόμενα μέλη σας συμμετείχατε σε κάποιο ασφαλιστικό πρόγραμμα (ζωής, υγείας, συνταξιοδότησης κ.λπ.) κατά τα ελεγχόμενα έτη.

ΕΙΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΑ ΜΕΛΗ	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ

Αν δεν έχετε τα πιο πάνω στοιχεία ποσών, αναφέρετε υποχρεωτικά τα λοιπά στοιχεία.

11. Αν ασφαλίσατε κάποιο/α από τα ακίνητά σας κατά τα ελεγχόμενα έτη συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα.

ΕΙΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟ ΑΚΙΝΗΤΟ	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ

Αν δεν έχετε τα πιο πάνω στοιχεία ποσών, αναφέρετε υποχρεωτικά τα λοιπά στοιχεία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ

Αξιότιμε κύρι .....

Σκοπός των εντύπων «**Διαθέσιμα Περιουσιακά Στοιχεία**» και «**Ερωτηματολόγιο Τρόπου Διαβίωσης-Μεταβολές-Υποχρεώσεις**» που επισυνάπτονται στην παρούσα επιστολή είναι να συγκεντρωθούν πληροφορίες αναγκαίες στο φορολογικό έλεγχο που διεξάγουμε μετά από την αριθ. .... Εντολή Ελέγχου.

Τα έντυπα μπορούν να συμπληρωθούν από εσάς ή από εκπρόσωπό που θα ορίσετε με δική σας ευθύνη για το περιεχόμενο των απαντήσεων. Οι απαντήσεις και τα στοιχεία που θα παρέχετε αφορούν **εσάς προσωπικά, τον/την σύζυγο και τα προστατευόμενα μέλη σας.**

Η Υπηρεσία μας **δεσμεύεται για το απόρρητο των πληροφοριών** που θα θέσετε στη διάθεση του ελέγχου.

Με την **υποχρεωτική συμπλήρωση των εντύπων** αυτών αναλαμβάνεται την ευθύνη για την **ορθότητα και την πληρότητα των πληροφοριών**, καθόσον όσοι αρνούνται ή παραλείπουν αναιτιολογήτως να δώσουν πληροφορίες για την εξακρίβωση του εισοδήματος **υπόκειται στις προβλεπόμενες από το νόμο κυρώσεις.**

Παρακαλούμε για την επιστροφή των συνημμένων Εντύπων στην υπηρεσία μας μετά τη συμπλήρωσή τους και εντός χρονικού διαστήματος δέκα (10) ημερών.

Σε περίπτωση που έχετε ερωτήσεις ή απορίες για τη συμπλήρωση των Δηλώσεων παρακαλώ επικοινωνήστε μαζί μας στα τηλέφωνα:

.....

Ο προϊστάμενος της Ελεγκτικής Υπηρεσίας

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Η παρούσα επιστολή και τα συνημμένα έντυπα επιδόθηκαν
στ...ν..... την ..... στο
κατάστημα επί της οδού ..... όπου
βρίσκεται η έδρα τ.....

Ο ΕΠΙΔΟΥΣ

Ο ΠΑΡΑΛΑΒΩΝ

